

NEP B.A. SEM-III

GUJARATI

હેમચંદ્રાચાર્ય ઉત્તર ગુજરાત યુનિવર્સિટી, પાટણ

વિનયન વિદ્યાશાખા

રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનીતિ (NEP – 2020) પ્રમાણેનો

B. A. (Semester 3 to 4) -ગુજરાતી વિષયનો અભ્યાસક્રમ

અભ્યાસક્રમના હેતુઓ (Outcomes)

૧. વિદ્યાર્થીઓની સાહિત્યિકદૃષ્ટિ, કલ્પનાદૃષ્ટિ અને સૌંદર્યદૃષ્ટિ વિકસે.
૨. સાહિત્ય એ સમાજનું દર્પણ છે, સમાજનું પ્રતિબિંબ છે એટલે સમાજ અને સાહિત્યની બદલાતી સ્થિતિજો અભ્યાસક્રમ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓ જાણે.
૩. સ્વરૂપ અને વિષયવૈવિધ્યની દૃષ્ટિએ સાહિત્યનો અભ્યાસ કરે.
૪. સાહિત્યિક કૃતિઓ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓ ભાષાભિમુખ, સાહિત્યાભિમુખ, કલાભિમુખ અને જીવનાભિમુખ બને.
૫. વિદ્યાર્થીઓમાં ભાષાસજ્જતા અને ભાષાકૌશલનો વિકાસ થાય.
૬. વિદ્યાર્થીઓ ભાષા – સાહિત્યના અધ્યયન દ્વારા સામાજિક ઉત્તરદાયિત્વનો ખ્યાલ કેળવે.
૭. વિદ્યાર્થીઓ ભારતીયતાના ભાવ – વિચાર – વારસો – સંસ્કૃતિને જાણે.
૮. વિદ્યાર્થીઓ સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ માટે સક્ષમ બને.
૯. વિદ્યાર્થીઓમાં સર્જનકૌશલ અને લેખનકૌશલ વિકસે.
૧૦. સાહિત્યના અધ્યયન દ્વારા ચારિત્ર્યનિર્માણ થાય.
૧૧. સાહિત્ય દ્વારા જીવનમૂલ્યો અને નૈતિકમૂલ્યોનું જતન અને સંવર્ધન થાય.
૧૨. વિદ્યાર્થીઓ સંવેદનશીલ બને. ભારતીય અને વિશ્વના નાગરિકો પ્રત્યે બંધુત્વભાવ અને સમભાવ કેળવે.
૧૩. ‘હું ગૂર્જર- ભારતવાસી’ એવી ભાવના દૃઢ કરે.
૧૪. વિશ્વબંધુત્વની ભાવના કેળવે.
૧૫. વ્યક્તિગત જીવન સાથે સમષ્ટિનું જીવન દેદીપ્યમાન બનાવવાની ઝંખના રાખે.

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN**EFFECTIVE FROM JUNE 2024-25 UNDER NEP**

Semester	Discipline	Course Code	Course Name	Unit	Internal Marks	External Marks	Course Credit
3	Major	AR23MJDSCGUJ301	સાહિત્યકૃતિનો અભ્યાસ (પદ્ય)	4	50	50	4
3	Major	AR23MJDSCGUJ301A	સાહિત્યસ્વરૂપનો અભ્યાસ (લઘુકથા)	4	50	50	4
3	Major	AR23MJDSCGUJ301B	ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ : મધ્યકાલીન-૧	4	50	50	4
3	MDC	AR23MDCGUJ303	સાહિત્યકૃતિનો અભ્યાસ : પદ્ય	4	50	50	4
3	AEC	AR23AECGUJ304	ગદ્ય અને વ્યાવહારિક વ્યાકરણ	3	25	25	2
3	IKS	AR23IKSGUJ305	ભારતીય જ્ઞાનપરંપરા-૫	3	25	25	2
3	IKS	AR23IKSGUJ305A	ભારતીય જ્ઞાનપરંપરા-૬	3	25	25	2
3	IKS	AR23IKSGUJ305B	ભારતીય જ્ઞાનપરંપરા-૭	3	25	25	2
3	IKS	AR23IKSGUJ305C	ભારતીય જ્ઞાનપરંપરા-૮	3	25	25	2
3	SEC	AR23SECGUJ306	ભાષા સજ્જતા અને લેખનકૌશલ-૩	3	25	25	2
3	SEC	AR23SECGUJ306A	વ્યવહારભાષા-૩	3	25	25	2
3	SEC	AR23SECGUJ306B	અનુવાદકલા-૩	3	25	25	2
3	SEC	AR23SECGUJ306C	સાહિત્યિક પત્રકારત્વ-૩	3	25	25	2
3	SEC	AR23SECGUJ306D	પૂરકરીડિંગ-૩	3	25	25	2
4	Major	AR23MJDSCGUJ401	સાહિત્ય કૃતિનો અભ્યાસ (ગદ્ય)	4	50	50	4
4	Major	AR23MJDSCGUJ401A	ગ્રંથકારનો અભ્યાસ (ચિનુ મોદી)	4	50	50	4
4	Major	AR23MJDSCGUJ401B	ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ : મધ્યકાલીન-૨	4	50	50	4
4	Minor	AR23MIDSCGUJ402	સાહિત્ય કૃતિનો અભ્યાસ (ગદ્ય)	4	50	50	4
4	AEC	AR23AECGUJ404	પદ્ય અને વ્યાવહારિક વ્યાકરણ	3	25	25	2
4	VAC	AR23VACGUJ405	સાહિત્ય અને સમાજ - ૨	3	25	25	2
4	VAC	AR23VACGUJ405A	સાહિત્ય અને માનવમૂલ્યો - ૨	3	25	25	2
4	VAC	AR23VACGUJ405B	આપણું લોકસાહિત્ય - ૨	3	25	25	2
4	VAC	AR23VACGUJ405C	સાહિત્ય અને માનવવિદ્યાઓનો સંબંધ-૨	3	25	25	2
4	SEC	AR23SECGUJ406	ભાષા સજ્જતા અને લેખનકૌશલ-૪	3	25	25	2
4	SEC	AR23SECGUJ406A	વ્યવહારભાષા - ૪	3	25	25	2
4	SEC	AR23SECGUJ406B	અનુવાદકલા - ૪	3	25	25	2

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

EFFECTIVE FROM JUNE 2024-25 UNDER NEP

PROGRAMME CODE : ARTUG101

COURSE CODE :AR23MJDSCGUJ301

SEMESTER : 03

COURSE NAME :સાહિત્યકૃતિનોઅભ્યાસ(પદ્ય)

નિયતકૃતિ: 'રમેશપારેખનાંકાવ્યો'

સંપાદક: કુમારજૈમિનિશાસ્ત્રી

પ્રકાશક: આદર્શપ્રકાશન, અમદાવાદ

Total Credits : 04 (04 Period/Week)	Theory	External -50 Marks
		Internal -50 Marks

પાઠ્યક્રમના હેતુઓ : વિદ્યાર્થીઓ-

- કવિરમેશપારેખનાજીવનઅનેસાહિત્યિકપ્રદાનવિશેજાણે.
- ગીતઅનેગઝલસ્વરૂપનોપરિચયમેળવે.
- કવિતાનીઆસ્વાદમૂલકસમીક્ષાકરતાંશીખે.
- કવિનાસર્જનવિશેષોઓળખે.
- ભાષાસજ્જતા કેળવે.

નિયતકૃતિમાંથીપાઠ્યક્રમમાટેનિયતકરવામાંઆવેલાંકાવ્યો:

૧. ગોરમાને પાંચે આંગળીએ પૂજ્યાં	૧૧. એક પ્રશ્નગીત
૨ ગાતાં ખોવાઈ ગયું ગીત	૧૨. કાગડો મરી ગયો...
૩. હવે આંખોનું નામ નહીં આંખો	૧૩. મેળો
૪. તારું પહેલા વરસાદ સમું આવવું	૧૪. ન મોકલાવ
૫. કૈંક લીલું ચટ્ટાક	૧૫. કોને ખબર
૬. તમને ફૂલ દીધાનું યાદ	૧૬. મારા સપનામાં આવ્યા હરિ
૭. તમને	૧૭. કે કાગળ હરિ લખે તો બને
૮. આ શ્હેર	૧૮. તમે આવો તો વાત કહું શ્યામ
૯. હથેળી બહુ વ્હેમ વળી જગા	૧૯. તારો મેવાડ મીરાં છોડશે
૧૦. તને યાદ છે ? મને યાદ છે !	૨૦. એક છોકરી ન હોય ત્યારે

અ.નં.	એકમ		ક્રેડિટ	કલાક
1	1	(૧) કવિરમેશપારેખનુંજીવનઅનેસાહિત્યિકપ્રદાન (૨) સાહિત્યસ્વરૂપતરીકેગીતનીલાક્ષણિકતાઓ (૩) સાહિત્યસ્વરૂપતરીકેગઝલનીલાક્ષણિકતાઓ	1	અઠવાડિક ચાર કલાક
2	2	(૧) નિયતકાવ્યોનાંસંદર્ભમાંકવિનીવિશેષતાઓઅનેમર્યાદાઓ (૨) સર્જકનાકવિતરીકેનાંવિશેષો (૩) વિષયવૈવિધ્યઅનેસ્વરૂપવૈવિધ્યસંદર્ભેકૃતિનીસમીક્ષા	1	
3	3	(૧) કાવ્યોનીઆસ્વાદમૂલકસમીક્ષા(ત્રણમાંથીગમેતેએક)	1	

		અથવા (૨) કૃતિ આધારિત ટૂંક નોંધો (ચારમાંથી ગમે તે બે)		
4	4	ભાષાસજ્જતા : (૧) જોડણીશુદ્ધિ : (જુઓ,પરિશિષ્ટ)(૦૬ ગુણ) (નવશબ્દો પુછાશે,ગમે તે છ શબ્દોની સાચી જોડણી લખવાની રહેશે.) (૨) કહેવતો: (જુઓ,પરિશિષ્ટ)(૦૬ ગુણ) (નવ કહેવતો પુછાશે. ગમે તે છનો અર્થ લખવાનો રહેશે.)	1	
સંદર્ભગ્રંથો: ૧. ગુજરાતીગીત: સ્વરૂપવિચાર- ભગીરથબ્રહ્મભટ્ટ ૨. સ્વાતંત્ર્યોત્તરગુજરાતીગીત- સ્વરૂપઅનેવિકાસ: પથિકપરમાર ૩. સ્વાતંત્ર્યોત્તરગુજરાતીગીતકવિતા- સ્વરૂપ,વિકાસઅનેમુખ્યસીમાસ્તંભો: કનૈયાલાલભટ્ટ ૪. ગુજરાતીગઝલનીસૌંદર્યમીમાંસા: રશીદમીર ૫. ગઝલ- શિલ્પઅનેસર્જન: જયંતવ્યાસ ૬. ગઝલ- રૂપઅનેરંગ: રઈશમનીઆર ૭.કવિતાનીસમજ: હેમંતદેસાઈ ૮. ગઝલ -૧૦૧ : રમેશપુરોહિત ૯. અછાંદસમીમાંસા: ચંદ્રકાન્તટોપીવાળા ૧૦. રમેશપારેખનીકાવ્યકલા: વર્ષાએલ.પ્રજાપતિ- વિકેતા: જ્ઞાનમંદિરપ્રકાશન, અમદાવાદ ૧૧. ફૂલદીધાનુંયાદ: કુમારજૈમિનિશાસ્ત્રી- આદર્શપ્રકાશન, અમદાવાદ ૧૨. અર્વાચીન ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ : ધીરુભાઈ ઠાકર, ગુર્જર ગ્રંથરત્ન કાર્યાલય, અમદાવાદ				

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN**EFFECTIVE FROM JUNE 2024-25 UNDER NEP**

અ.નં.	ખોટી જોડણી	સાચી જોડણી	અ.નં.	ખોટી જોડણી	સાચી જોડણી
1.	અગત્યતા	અગત્ય	26.	ખૂશનુમા	ખુશનુમા
2.	અદ્વિતીય	અદ્વિતીય	27.	ખૂશમીજાજ	ખુશમિજાજ
3.	અદ્ભૂત	અદ્ભુત	28.	ખૂશબો	ખુશબો
4.	અનુકુલ	અનુકૂલ	29.	ખુબસુરત	ખૂબસૂરત
5.	આત્મપ્રસંશા	આત્મપ્રશંસા	30.	ગીદી	ગિરદી
6.	આદરણિય	આદરણીય	31.	ગુફતુગો	ગુફતેગો
7.	આપવિતિ	આપવીતી	32.	ગૃહશાંતી	ગ્રહશાંતિ
8.	આશિર્વાદ	આશીર્વાદ	33.	ચીત્રવીચીત્ર	ચિત્રવિચિત્ર
9.	આહ્લાદક	આહ્લાદક	34.	ચીમરાવવું	ચિમળાવવું
10.	ઉમેળવું	ઉમેરવું	35.	ચીરંજિવિની	ચિરંજીવિની
11.	ઉજળું	ઊજળું	36.	ચૂંથાચૂંથ	ચૂંથાચૂંથ
12.	ઉર્ધ્વગામી	ઊર્ધ્વગામી	37.	જનમટીપ	જન્મટીપ
13.	ઉહાપોહા	ઊહાપોહ	38.	જયંતિ	જયંતી
14.	એકિટસે	એકીટશે	39.	જર્જરીત	જર્જરિત
15.	ઉપચારિક	ઔપચારિક	40.	જિંદગી	જિંદગી
16.	કળચરિયાળું	કરચળિયાળું	41.	જિલ્લો	જિલ્લો
17.	કલુસિત	કલુષિત	42.	જિંદાદીલી	જિંદાદિલી
18.	કવિયત્રી	કવયિત્રી	43.	ડાગડુગી	ડાઘાડૂઘી
19.	કારકીદી	કારકિદી	44.	તળવળાટ	તરવરાટ
20.	કિવંદતી	કિંવંદતી	45.	તસ્વીર	તસવીર
21.	કિમિયાગર	કીમિયાગર	46.	તારિખિયું	તારીખિયું
22.	કૂતૂહલ	કુતૂહલ	47.	દુબરું	દૂબળું
23.	ખાત્રી	ખાતરી	48.	ધણીધણિયાણી	ધણીધણીયાણી
24.	ખીચોખિચ	ખીચોખીચ	49.	ધર્મિષ્ઠ	ધર્મિષ્ઠ
25.	ખિસ્સાકાતુ	ખીસાકાતરુ	50.	નિમણુંક	નિમણૂક

અ.નં.	ખોટી જોડણી	સાચી જોડણી	અ.નં.	ખોટી જોડણી	સાચી જોડણી
51.	નૂકશાન	નુકસાન	77.	વીશ્લીષ	વિશ્લિષ્ટ
52.	નૂખસો	નુસખો	78.	વિજળી	વીજળી
53.	પત્રકારિત્વ	પત્રકારત્વ	79.	વિશ્વાસનીય	વિશ્વસનીય
54.	પરબીડીયું	પરબીડિયું	80.	સહાનુભૂતી	સહાનુભૂતિ
55.	પરાકાષ્ટા	પરાકાષ્ટા	81.	શારીરીક	શારીરિક
56.	પરીચીત	પરિચિત	82.	શિર્ષક	શીર્ષક
57.	પરીણીત	પરિણીત	83.	શીથીલ	શિથિલ
58.	પરીસ્થીતી	પરિસ્થિતિ	84.	સુશ્રુસા	સુશ્રુષા સુશ્રુષા
59.	પાશ્વમાત્ય	પાશ્વાત્ય	85.	શુધબુધ	સૂધબૂધ
60.	પુરષ્કાર	પુરસ્કાર	86.	હરિકાઈ	હરીફાઈ
61.	પ્રતિતિ	પ્રતીતિ	87.	હૂતાસની	હૂતાશની
62.	ફળિભૂત	ફળીભૂત	88.	હુંસાતુશી	હુંસાતુંશી
63.	બહીસ્કાર	બહિષ્કાર	89.	હુંડીયામણ	હુંડિયામણ
64.	ભૂલભૂલામણી	ભુલભુલામણી	90.	પરીચારિકા	પરિચારિકા
65.	મીનીટ	મિનિટ	91.	પુર્ણિમા	પૂર્ણિમા
66.	મુંઝવણ	મૂંઝવણ	92.	પ્રતીનિધી	પ્રતિનિધિ
67.	મૂર્હત	મુહૂર્ત	93.	અભીમન્યુ	અભિમન્યુ
68.	યુધીસ્થિર	યુધિષ્ઠિર	94.	વૃસકેતૂ	વૃષકેતુ
69.	રૂસવત	રુશવત	95.	ભૂરીસવા	ભૂરિશ્રવા
70.	રેલ્વે	રેલવે	96.	કૃતર્વમા	કૃતવર્મા
71.	લીખીત	લિખિત	97.	અશ્વથ્થમા	અશ્વત્થામા
72.	લીખીતંગ	લિખિતંગ	98.	શૂભૂટ	સુભટ
73.	વસિકરણ	વશીકરણ	99.	પૃથવિ	પૃથ્વી
74.	વસ્તી	વસતિ	100.	સંભારીઆ	સંભારિયા
75.	વીનીમય	વિનિમય	101.	વિદ્યાર્થીની	વિદ્યાર્થિની
76.	વીપરિત	વિપરીત	102.	પીત્રાઈ	પિતરાઈ

અ.નં.	ખોટી જોડણી	સાચી જોડણી	અ.નં.	ખોટી જોડણી	સાચી જોડણી
103.	સમગ્રામ	સંગ્રામ	107.	ચંદર્બીબ	ચંદ્રબિંબ
104.	શપર્ણી	સર્પિણ	108.	પરસન્ન	પ્રસન્ન
105.	કેશરિ	કેસરી	109.	પૂરુશ	પુરુષ
106.	દાજ	દાઝ	110.	ઈદૂ	ઈદુ

કહેવતો

૧.	અક્કરમીનો પડિયો કાણો.	-	કમનસીબ વ્યક્તિને દુઃખ ને દુઃખ જ હોય.
૨.	અધૂરો ઘડો છલકાય.	-	અલ્પજ્ઞાની જ વિદ્વાનો ડોળ કરે.
૩.	આડે લાકડે આડો વાઢ. (વેહ, વહેર)-		ખરાબ માણસો સાથે ખરાબ જ વર્તવા હોવો ઘટે.
૪.	આપ ભલા તો જગ ભલા.	-	ભલા સાથે સૌ ભલું.
૫.	આંગળી પકડી પહોંચો કરડવો.	-	સહેજ છૂટ કે પ્રવેશ મળતાં સંપૂર્ણ છૂટ કે પ્રવેશ મેળવવા.
૬.	ઊંટનાં અઢારે વાંકાં.	-	દોષનો ભંડાર.
૭.	એક પંથ ને દો કાજ.	-	એક કામ કરતાં બે કામ થાય.
૮.	એક મ્યાનમાં બે તલવાર ન સમાય.	-	બંને સમર્થો એક જ સ્થાને ન રહી શકે.
૯.	કજિયાનું મૂળ હાંસી ને રોગનું મૂળ ખાંસી.	-	મશ્કરીમાંથી કજિયો થાય ને ઉધરણમાંથી રોગ થાય.
૧૦.	કજિયાનું મોં કાળું.	-	કંકાસથી દૂર રહેવું સારું.
૧૧.	કાંકરે કાંકરે પાળ બંધાય.	-	થોડું થોડું કરતાં મોટું કામ પણ પાર પડે.
૧૨.	કોલસાની દલાલીમાં હાથ કાળા.	-	દુર્જને સાથે કામ પડવાથી કલંક લાગે છે.
૧૩.	ક્યાં રાજા ભોજ ને ક્યાં ગાંગો તેલી?	-	બંનેના ગુણો વચ્ચે સહેજ પણ તુલના ન થઈ શકે.
૧૪.	ખાડો ખોડે તે પડે.	-	કરે તેવું પામે.
૧૫.	ગરજ સરી એટલે વેદ વેરી.	-	સ્વાર્થ પૂરો થતાં સંબંધ છૂટે.
૧૬.	ગાજ્યા મેઘ વરસે નહી.	-	બોલે તે કરે નહિ.
૧૭.	ઘર ફૂટ્યે ઘર જાય.	-	અંદર અંદર મતભેદ પડતાં શત્રુ ફાવે.
૧૮.	ઘરડાં ગાડાં વાળે.	-	અનુભવીઓની સલાહ ખરે ટાણે ખપ લાગે.
૧૯.	ઘરડી મુરઘી દાલ બરાબર.	-	ઘરની વસ્તુની કોઈ કદર કરતું નથી.
૨૦.	ઘર વેચીને તીરથ કરવું.	-	સારી વસ્તુ વેચી ખરાબ વસ્તુ લેવી.
૨૧.	ધી ઢળ્યું તો ખીચડીમાં.	-	પોતાને જ લાભ થવો.
૨૨.	ચડ જા બેટા શૂળી પર.	-	વહાલ દેખાડીને કાસળ કાઢવું.
૨૩.	ચોર કોટવાળને દંડે.	-	શઠ માણસ ન્યાયની વાત કરે.
૨૪.	છછુંદરીના છયે સરખાં.	-	કોઈમાં વિશેષ ગુણ નહિ.
૨૫.	છાણના દેવને કપાસિયાની આંખ.	-	યોગ્યતા મુજબ સત્કાર કરવો.
૨૬.	જર ચાલ્યો સો કર.	-	પૈસાથી બધું થાય.
૨૭.	જર, જમીન, ને જોરુ એ ત્રણે.	-	પૈસો, જમીન, ને સ્ત્રી કજિયાનાં કારણ.
	કજિયાનાં છોરુ.	-	

૨૮.	જેવી દષ્ટિ તેવી સૃષ્ટિ.	-	જેવા પોતે તેવા બીજા.
૨૯.	જે મોઢે પાન ચાવ્યાં તે મોઢે કોયલા કેમ ચવાય ?	-	એકવાર વચન આપ્યું તે કેમ ઉથાપાય ?
૩૦.	જ્યાં સુધી શ્વાસ ત્યાં સુધી આશ.	-	મૃત્યુ લગી આશા ન છૂટે.
૩૧.	ઝાઝી કીડીઓ સાપને તાણે.	-	ઓછા બળવાન પણ વધારે માણસો વધારે બળવાનને પણ હંફાવે.
૩૨.	ટકે શેર ભાજી; ટકે શેર ખાજાં.	-	સારું નરસું સૌ સરખું.
૩૩.	ડાંગે માર્યા પાણી જુદાં ન પડે.	-	એકસંપમાં ઝટ કુસંપ ન કરાવી શકાય.
૩૪.	હૂબતો માણસ તરણું ઝાલે.	-	શ્વાસ ત્યાં સુધી આશ.
૩૫.	ઢમ ઢોલ માંહે પોલ.	-	બહારથી સારું પણ અંદરથી ખરાબ.
૩૬.	તેજીને ટકોર ને ગધેડાને ડફણાં.	-	બુદ્ધિશાળી તો અણસારામાં જ સમજે; મૂરખ જોડે જ લમણાઝીક કરવી પડે.
૩૭.	તેલ જુઓ તેલની ધાર જુઓ.	-	સંજોગો જોઈને ધીરજથી કામ કરો.
૩૮.	દૂધનો દાઝયો છાશ પણ ફૂંકી ફૂંકીને પીએ.	-	એકવાર કડવો અનુભવ થયા પછી ભય ન હોય ત્યાં પણ ભય દેખાય.
૩૯.	ધોબીનો કૂતરો નહિ ઘરનો કે નહિ ઘાટનો.	-	બેય પક્ષને પ્રસન્ન રાખવા મથનાર નિષ્ફળ જાય છે.
૪૦.	ધોળું એટલું દૂધ નહિ.	-	બહારથી સારું તે બધેથી જ સારું ન હોય.
૪૧.	નમે તે સૌને ગમે.	-	નમ્રતા મોટો ગુણ છે.
૪૨.	નાચવું નહિ ત્યારે આંગણું વાંકું.	-	કામ કરતાં આવડે નહિ ને ખોટું બહાનું બતાવવું.
૪૩.	નાનો તોપણ રાઈનો દાણો.	-	નાનો માણસ પણ શક્તિશાળી.
૪૪.	નેવનાં પાણી મોભે ન ચડે.	-	અશક્ય શક્ય ન બને.
૪૫.	પગ જોઈને પાથરણું તાણો.	-	શક્તિ જોઈને કામ કરો.
૪૬.	પહેલું સુખ તે જાતે નર્યા.	-	તંદુરસ્તી એ પ્રથમ સુખ.
૪૭.	પાકે ઘડે કાંઠા ન ચડે.	-	અમુક વખત વીતી ગયા પછી પરિસ્થિતિ ન સુધરે.
૪૮.	પાણીમાં રહેલું ને મગર સાથે વેર.	-	જેના હાથ નીચે રહેતા હોઈએ તેની સાથે વેર બાંધવું ઠીક નહિ.
૪૯.	પારકી આશ સદા નિરાશ.	-	બીજા ઉપરનો આધાર નકામો.
૫૦.	પેટનો બળ્યો ગામ બાળે.	-	પોતાના દુઃખે સૌને દુઃખમાં નાખે.
૫૧.	બોલે તેના બોર વેચાય.	-	કલ્યા વિના કોઈ ન જાણે.
૫૨.	ભાગ્યશાળીને ભૂત રળે.	-	ભાગ્ય બળવાન હોય તો બધું મળે.
૫૩.	ભાવતું હતું ને વેદે કહ્યું.	-	પોતાને ગમતું હોય ને હિતસ્વી એ જ સૂચવે.
૫૪.	ભીખનાં હાંલ્યાં શીકે ચડે નહિ.	-	ભીખ માગ્યે શ્રીમંત ન થવાય.
૫૫.	ભેંસ આગળ ભાગવત.	-	અણસમજીને ઉપદેશ આપવો નકામો છે.
૫૬.	મન ચંગા તો કથરોટમાં ગંગા.	-	અંતઃકરણ પવિત્ર હોય તો યાત્રા કરવાની જરૂર નથી.
૫૭.	મુખમાં રામ અને બગલમાં છૂરી.	-	દેખાવે સારો પણ દિલમાં કપટી.
૫૮.	મૂઈ ભેંસના મોટા ડોળા.	-	વસ્તુની હયાતી બાદ તેની કદર થાય.
૫૯.	મોરનાં ઈંડાંને ચીતરવાં ન પડે.	-	સાચી વસ્તુને જાહેરાતની જરૂર નથી.
૬૦.	રાત ચોડી ને વેશ ઝાઝા.	-	સમય ઓછો ને કામ વધારે.
૬૧.	લીલા વનના સૂડા ઘણા.	-	લાભ દેખાય ત્યાં ઘણા આવે.
૬૨.	વખાણી ખીચડી દાંતે વળગે.	-	વખાણીએ તે જ ખરાબ નીવડે.
૬૩.	વસુ વિના નર પશુ.	-	લક્ષ્મી વિનાના માણસની ગણના થતી નથી.

૬૪.	વાડ વિના વેલો ન ચહે.	-	ઊંચું સ્થાન મેળવવા કોઈ મોટાની ઓથ હોવી જોઈએ.
૬૫.	વાર્યા ન વળે તે હાર્યા વળે.	-	કંઈ ઉપાય ન ચાલે ત્યારે આપમેળે ઠેકાણે આવે.
૬૬.	વિનાશકાળે વિપરીત બુદ્ધિ.	-	વિનાશ થવાનો હોય ત્યારે બુદ્ધિ ભગડે.
૬૭.	સંઘર્ષો સાપ પણ કામમાં આવે.	-	સંઘર્ષેલી નકામી વસ્તુ પણ વખત આવ્યે ઉપયોગી થઈ પડે.
૬૮.	સંપ ત્યાં જંપ.	-	સંપથી શાંતિ ને સુખ મળે છે.
૬૯.	સાઠી બુદ્ધિ નાઠી.	-	ઘરડાં થાય તેમ મતિ જાય.
૭૦.	સાચને નહિ આંચ.	-	સત્યનો સદા જય થાય છે.
૭૧.	સાપ ગયા ને લિસોટા રહ્યા.	-	સારી વસ્તુ ગઈ ને નકામી કાયમ થઈ.
૭૨.	મળ્યા ત્યારે મીર ને ન મળ્યા ત્યારે ફકીર.	-	પૈસો આપ્યો હોય ત્યારે ઉદાર અને ન આવ્યો હોય ત્યારે પાત્રક
૭૩.	માગીને ખાવું ને મસીદે સૂવું.	-	ભીખ માગી ખાવું અને મસીદે મફત સૂવું એવું રખડતું જીવન.
૭૪.	કાગડો દહીંધરું લઈ ગયો.	-	સારી વસ્તુ અયોગ્ય વ્યક્તિને હાથ ગઈ.
૭૫.	ડાહી સાસરે ન જાય ને ગાંડીને શીખામણ આપે.	-	પોતે ન કરે તે કરવા બીજાને શિખામણ આપે.
૭૬.	ખીજ્યું કરડે પગને, રીઝ્યું ચાટે મુખ.	-	કૂતરાંની ભાઈબંધીમાં બે બાજુથી દુખ
૭૭.	ખાળે ડૂચા ને દરવાજા મોકળા.	-	અતિ બેદરકારી.
૭૮.	એરણની ચોરી ને સોયનું દાન.	-	પાપ કે ગુનાવાળું કૃત્ય કરીને ઢાંકવા સત્કર્મનો આડંબર કરવો, ખૂબ કામ કરાવી ઘણું ઓછું વળતર આપવું.
૭૯.	ભાંગ્યું ભાંગ્યું તોયે ભરૂચ.	-	પડતીના સમયમાં અસલી ગૌરવ ટકાવી રાખવું.
૮૦.	ભૂખ ના જુએ ભાખરો, ને ઊંધ ના જુએ સાથરો.	-	ભૂખ્યાને અને ઊંધદાને સારાનરસાનો વિવેક હોતો નથી.
૮૧.	લાલો લાભ વિના લોટે નહિ.	-	લાલો લાભ હોય ત્યાં જ જાય.
૮૨.	મિયાંબીબી રાજી તો કયા કરેગા કાજી?	-	પતિપત્ની વચ્ચે સુમેળ હોય તો સમાજની શી પરવા?
૮૩.	લંકાની લાડી ને ઘોઘાનો વર.	-	દક્ષિણની કન્યા ને પશ્ચિમનો વર.
૮૪.	નાણાં વિનાનો નાથિયો, ને નાણે નાથાલાલ.	-	નાણું ન હોય તો નાથિયો કહી બોલાવે ને નાણાવટી હોય તો નાથાલાલ કહી બોલાવે.
૮૫.	નાક કપાવું.	-	આભરૂ ગુમાવવી.
૮૬.	વો દિન કહાં કે મિયાં કે પાંવમે જૂતી.	-	બદનસીબ માણસને સારી વસ્તુ ક્યાંથી મળે?
૮૭.	ઉજ્જડ ગામમાં એરંડો પ્રધાન.	-	કંઈ ન જાણનારાઓમાં થોડું ઘણું જાણતો હોય તેનો ભાવ પુછાય.
૮૮.	ઊતર્યો અમલદાર કોડીનો.	-	સત્તા ગુમાવ્યા પછી અધિકારીનું માન સચવાતું નથી.
૮૯.	ખાતર પર દિવેલ.	-	નુકસાન ભેગું થોડું વધારે નુકસાન.
૯૦.	ઘર ફૂટે ઘર જાય.	-	અંદર અંદર મતભેદ પડતાં શત્રુ જ ફાવે.
૯૧.	જાગતો બમણું ઘોરે.	-	ઢોંગી માણસ સચ્ચાઈનો વધુ દેખાવ કરે.
૯૨.	ભેંસના શિંગડાં ભેંસને ભારે.	-	પોતાની ખામીથી પોતાને જ નુકસાન થાય છે.
૯૩.	સૂંઠને ગાંગડે ગાંધી ન થવાય.	-	અલ્પ પ્રયાસથી મોટી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત ન થાય.
૯૪.	વાડ ચીભડાં ગળે.	-	રક્ષક હોય તે જ ભક્ષક બને.
૯૫.	જીવતો નર ભદ્રા પામે.	-	જીવન બચે તો સુખ ગમે ત્યાંથી મળે.
૯૬.	નાનો પણ રાઈનો દાણો.	-	ઉંમર કે કદ ભલે નાનું પણ શક્તિ વધુ.

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

EFFECTIVE FROM JUNE 2024-25 UNDER NEP

PROGRAMME CODE : ARTUG101

COURSE CODE :AR23MJDSCGUJ301A

SEMESTER : 03

COURSE NAME : સાહિત્યસ્વરૂપનો અભ્યાસ (લઘુકથા)

નિયતકૃતિ: પ્રશિષ્ટગુજરાતીલઘુકથાઓ

સંપાદક: પ્રેમજી પટેલ

પ્રકાશક: અરુણોદય પ્રકાશન, અમદાવાદ

Total Credits : 04 (04 Period/Week)	Theory	External –50 Marks
		Internal –50 Marks

પાઠ્યક્રમના હેતુઓ : વિદ્યાર્થીઓ-

- લઘુકથાના સ્વરૂપ વિશે જાણે.
- લઘુકથાની રચના પ્રક્રિયા સમજે.
- ગુજરાતીના મહત્ત્વના લઘુકથા સર્જકો અને તેમની લઘુકથાઓનો પરિચય કરે, આસ્વાદ માણે.
- લઘુકથાની વિલક્ષણતાઓનો અભ્યાસ કરે.
- ભાષા સજ્જતા કેળવે.

પાઠ્યક્રમમાં નિયત કરેલી લઘુકથાઓ :

સર્જક

કૃતિ

૧. મોહનલાલ પટેલ- નિગ્રહ, જાકારો, મૌન
૨. ઈજ્જતકુમાર ત્રિવેદી. – વામનનાં પગલાં, આરહાપખ્યા, સુદામાના તાંદુલ
૩. ઈશ્વરપરમાર. – ધરતીકંપ, ઢોરાં, તુલસીની માળા
૪. રમેશ ત્રિવેદી. – ફંફોસ વુંએટલે, સ્ત્રી, પ્રતિભાવ
૫. જનક ત્રિવેદી- ઘા, વંચિત, રામદુવારકા
૬. પ્રફુલ્લરાવલ- લક્ષ્મણ, લક્કડખોદ, હવે
૭. ભગીરથ બ્રહ્મભટ્ટ. – મનીઓર્ડરની પહોંચ, ત્યાં, છૂટાછેડા
૮. જયંતીમકવાણા- હિંસક પ્રાણી, બારી, પ્રતિબિંબ
૯. પ્રેમજી પટેલ. – મા, અનાયાસ, બી.પી.
૧૦. નસીમ મહુવાકર- ચાંદલો, બંધ આંખે, પંડ્યનાં

અ.નં.	એકમ		ક્રેડિટ	કલાક
1	1	(૧) લઘુકથા: સ્વરૂપ અને રચના પ્રક્રિયા (૨) લઘુકથા: ઉદ્ભવ અને વિકાસ	1	અઠવાડિક ચાર કલાક
2	2	લઘુકથાના વિકાસમાં સર્જકોનું પ્રદાન : (૧) મોહનલાલ પટેલ (૨) ઈજ્જતકુમાર ત્રિવેદી (૩) રમેશ ત્રિવેદી (૪) ઈશ્વરપરમાર (૫) પ્રફુલ્લરાવલ (૬) પ્રેમજી પટેલ (૭) ભગીરથ બ્રહ્મભટ્ટ (ચારપુછાશે, ગમેતેબેવિશેલ ખવાનું રહેશે.)	1	

3	3	લઘુકથાનીઆસ્વાદમૂલકસમીક્ષા : (ચારપુછાશે, ગમેતેબેનીસમીક્ષાકરવાનીરહેશે.)	1	
4	4	ભાષાસજ્જતા: (૧) દ્વિરુકતઅનેરવાનુકારીશબ્દો(નવ વાક્યપુછાશે,કોઈપણ છ વાક્યમાંથી દ્વિરુકતઅનેરવાનુકારીશબ્દોઓળખીબતાવવાનારહેશે.) (૦૬ ગુણ) (૨) અનુગોઅનેનામયોગીઓ:(નવ વાક્યપુછાશે, કોઈપણ છ વાક્યમાંથીઅનુગોઅનેનામયોગીઓજણાવવાનારહેશે.) (૦૬ ગુણ)	1	
સંદર્ભગ્રંથો: ૧. લઘુકથા: સ્વરૂપપરિચય: મોહનલાલપટેલ- વિકેતા- આદર્શપ્રકાશન,અમદાવાદ ૨. ગુજરાતીલઘુકથાસંચય: મોહનલાલપટેલ, પ્રકુલ્લરાવલ ૩. ગુજરાતીલઘુકથા- સ્વરૂપવિશેષઅનેવિકાસ: ડૉ. કાસમબ્લોચ- ' સંવિદ- ૩', પ્રકાશક: AGAS, માર્ચ- ૨૦૧૪ ૪. લઘુકથાવિમર્શ: રમેશત્રિવેદી- રન્નાદે પ્રકાશન, અમદાવાદ ૫. ત્રણલઘુકથાકારો: ગણપતસોઢાપરમાર- વિકેતા: ડિવાઈનપબ્લિકેશન, અમદાવાદ ૬. કડીનાલઘુકથાસર્જકો- એકઅભ્યાસ: ગણપતસોઢાપરમાર ૭. પ્રેમજીપટેલનીરતિરાગનીલઘુકથાઓ: ગણપતસોઢાપરમાર ૮. ગુજરાતીલઘુકથા: ડૉ. જયંતીચાવડા ૯. લઘુકથાકારપ્રેમજીપટેલ- એકઅભ્યાસ: કાસમબ્લોચ- અરાવલીપ્રકાશન, હિંમતનગર ૧૦. વિકલ્પ: મોહનલાલપટેલ- પ્રકાશક: અરુણોદયપ્રકાશન, અમદાવાદ ૧૧. ક્ષણોનાઆકાશમાં: સં. જયંતીમકવાણા ૧૨. લઘુકથાવિશેષ: સં. ભગવતસુથારતથાઅન્ય ૧૩. ગુજરાતીલઘુકથા- સમૃદ્ધિઅનેસત્ત્વ: મણિલાલહ. પટેલ- ' શબ્દસર', જુલાઈ- ૨૦૧૮ ૧૪. પ્રતિનિધિલઘુકથાસંગ્રહ: ઈજ્જતકુમારત્રિવેદી- સં.સુનીતાત્રિવેદી				

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN**EFFECTIVE FROM JUNE 2024-25 UNDER NEP****PROGRAMME CODE : ARTUG101****COURSE CODE :AR23MJDSCGUJ301B****SEMESTER : 03****COURSE NAME :ગુજરાતીસાહિત્યનોઇતિહાસ: મધ્યકાલીન- ૧**

Total Credits : 04 (04 Period/Week)	Theory	External -50 Marks
		Internal -50 Marks

પાઠ્યક્રમના હેતુઓ : વિદ્યાર્થીઓ-

- મધ્યકાલીનગુજરાતીસાહિત્યનોપરિચયમેળવે.
- મધ્યકાલીનરાજકીય,સામાજિકઅનેસાંસ્કૃતિકસ્થિતિથીપરિચિતથાય.
- મધ્યકાલીનગુજરાતીસાહિત્યનીવિશેષતાઓઅનેમર્યાદાઓજાણે.
- મધ્યકાલીનગુજરાતીસાહિત્યનાંઘડતરપરિબળોનેસમજે.
- મધ્યકાલીનમહત્ત્વનાંઅનેગૌણિકવિઓનોપરિચયમેળવે.
- મધ્યકાલીનગુજરાતીનાંસાહિત્યસ્વરૂપોઅનેસંલગ્નકૃતિઓનીજાણકારીમેળવે.

અ.નં.	એકમ		ક્રેડિટ	કલાક
1	1	(૧) મધ્યકાલીનગુજરાતીસાહિત્યનીરાજકીય,સામાજિકઅનેધાર્મિકસ્થિતિ (૨) મધ્યકાલીનગુજરાતીસાહિત્યનાંઘડતરપરિબળો (૩) મધ્યકાલીનગુજરાતીસાહિત્યનીવિશેષતાઓઅનેમર્યાદાઓ	1	અઠવાડિક ચાર કલાક
2	2	(૧) પ્રાક- નરસિંહયુગનુંજૈનઅનેજૈનેતરસાહિત્ય (૨) નરસિંહમહેતાનુંજીવનઅનેસાહિત્યિકપ્રદાન (૩) મીરાંબાઈનુંજીવનઅનેસાહિત્યિકપ્રદાન	1	
3	3	મધ્યકાલીનગુજરાતીસાહિત્યમાંસજ્જોનુંપ્રદાન:(ચારમાંથી કોઈપણ બે) (૧) હેમચંદ્રાચાર્ય(૨) પદ્મનાભ(૩) ભાલણ (૪) વિશ્વનાથજાની(૫) વલ્લભમેવાડો(૬) પ્રીતમ (૭) ધીરોભગત(૮) ભોજોભગત	1	
4	4	કૃતિસમીક્ષા (ચારમાંથી કોઈપણ બે) (૧) ભરતેશ્વર- બાહુબલીરાસ(શાલિભદ્રસૂરિ) (૨) સિરિસ્થૂલિભદ્રકાગુ(જિનપદ્મસૂરિ) (૩) વસંતવિલાસ. (અજ્ઞાત) (૪) હંસાઉલી(અસાઈત) (૫) રણમલ્લછંદ(શ્રીધરવ્યાસ) (૬) ત્રિભુવનદીપકપ્રબંધ(જયશેખરસૂરિ) (૭) પૃથ્વીચંદ્રચરિત(માણિક્યસુંદરસૂરિ)	1	

સંદર્ભગ્રંથો:

૧. ગુજરાતીસાહિત્ય(મધ્યકાલીન) : અનંતરાયરાવળ
૨. ગુજરાતીસાહિત્યનોઈતિહાસ- ૧-૨: ગુજરાતીસાહિત્યપરિષદ, અમદાવાદ
૩. ગુજરાતીસાહિત્યનીવિકાસરેખા- મધ્યકાલીન: ધીરુભાઈઠાકર
૪. મધ્યકાલીનગુજરાતીસાહિત્ય- પ્રવાહઅનેસ્વરૂપ: હસુયાજ્ઞિક
૫. મધ્યકાલીનગુજરાતીસાહિત્યનોઈતિહાસ: પ્રસાદબ્રહ્મભટ્ટ
૬. મધ્યકાલીનગુજરાતીસાહિત્યનોઈતિહાસ: રમેશએમ.ત્રિવેદી
૭. મધ્યકાલીનગુજરાતીસાહિત્યનોજ્ઞાનકોશ: પ્રતિભાશાહ
૮. મધ્યકાલીનગુજરાતીસાહિત્યનોઈતિહાસ: રતિલાલસાં. નાયક,સોમાભાઈવી. પટેલ,દમયંતીર.શુક્લ(અનડાપ્રકાશન,અમદાવાદ)
૯. અદ્વિતીયકાવ્ય' વસંતવિલાસ': ડૉ. પ્રસાદબ્રહ્મભટ્ટ- ' સંવિદ', AGAS, ૨૦૦૪

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

EFFECTIVE FROM JUNE 2024-25 UNDER NEP

PROGRAMME CODE : ARTUG101

COURSE CODE :AR23MDCGUJ303

SEMESTER : 03

COURSE NAME :સાહિત્યકૃતિનોઅભ્યાસ(પદ્ય)

નિયતકૃતિ: ' આપનીયાદી' (કલાપીનાંકાવ્યો)

સંપાદક: હરિકૃષ્ણપાઠક

પ્રકાશક: અરુણોદયપ્રકાશન, અમદાવાદ

Total Credits : 04 (04 Period/Week)	Theory	External -50 Marks
		Internal -50 Marks

પાઠ્યક્રમના હેતુઓ : વિદ્યાર્થીઓ-

- ભાષા, સાહિત્યઅનેસંસ્કૃતિનાસંવાહકએવારાજવીકવિકલાપીનોપરિચયમેળવે.
- કલાપીનીકવિતાનોઆસ્વાદમૂલકપરિચયકરે.
- કલાપીનીપ્રણયભાવનાઅનેપ્રકૃતિપ્રેમવિશેજાણે.
- કલાપીનીઈશ્કેહકીકીઅનેઈશ્કેમિજાજીગઝલોનોપરિચયકરે.
- ભાષાસજ્જતાવધારે.

કૃતિમાંથીનિયતકરેલાંકાવ્યો:

(૧) વનમાંએકપ્રભાત	(૮) ત્યાગ	(૧૪) હમારીપિછાન
(૨) સારસી	(૯) એકઈચ્છા	(૧૫) શિકારીને
(૩) ગ્રામ્યમાતા	(૧૦) ફૂલવીણ,સખે	(૧૬) જીવનહાનિ- ચોવીશવર્ષ
(૪) વીણાનોમૃગ	(૧૧)	(૧૭) સનમને
(૫) નદીનેસિંધુનુંનિમંત્રણ	પ્રિયાકવિતાનેછેલ્લુંઆલિંગન	(૧૮) આપનીયાદી
(૬) એકધા	(૧૨) જન્મદિવસ	
(૭) પશ્ચાત્તાપ	(૧૩) ઇશ્કનોબંદો	

અ.નં.	એકમ		ક્રેડિટ	કલાક
1	1	(૧) કવિકલાપી: જીવનઅનેસાહિત્યિકપ્રદાન (૨) કલાપીનુંગદ્યસાહિત્ય(સંવાદો, પત્રધારા, કાશ્મીરનોપ્રવાસ) (૩) કલાપીનાંકાવ્યોનીસમગ્રલક્ષીસમીક્ષા	1	અઠવાડિક ચાર કલાક
2	2	કવિતાનોઆસ્વાદમૂલકપરિચય (ત્રણપુછાશે, એકનોઆસ્વાદલખવાનોરહેશે.)	1	
3	3	મહત્ત્વનીટૂંકનોંધો. (ચારમાંથી કોઈપણ બે) (જેમકે,કાવ્યબાની, પ્રકૃતિવર્ણન, પ્રણયભાવના,ગઝલો,ખંડકાવ્યોવગેરે.)	1	
4	4	ભાષાસજ્જતા: રૂઢિપ્રયોગો(જુઓ,પરિશિષ્ટ) (અર્થઆપીવાક્યમાંપ્રયોગકરો.નવ પુછાશે. ગમેતેછનાજવાબ લખવાનારહેશે. જુઓ,પરિશિષ્ટ)	1	

સંદર્ભગ્રંથો:

૧. કલાપી- એકઅધ્યયન: ડૉ. ઇન્દ્રવદનકા. દવે
૨. કલાપી: નવલરામત્રિવેદી
૩. કલાપીના ૧૪૪૫ત્રો: ઉપોદઘાત: સં. મુનિકુમારભટ્ટ
૪. કલાપીનો કાવ્યકલાપ: સં. અનંતરાયરાવળ
૫. કલાપીનો કેકારવ: ઉપોદઘાત: સં. મણિશંકરભટ્ટ
૬. ઉપહાર: સં. સુરેશદલાલ
૭. અર્વાચીનગુજરાતીસાહિત્યની વિકાસરેખા: ધીરુભાઈઠાકર
૮. અર્વાચીનગુજરાતીસાહિત્યનો ઇતિહાસ: રતિલાલસાં. નાયક, સોમાભાઈવી. પટેલ, દમયંતીશુક્લ- અનડાપ્રકાશન
૯. ગુજરાતીવિષયવસ્તુ: પ્રિ. નટુભાઈરાવલ
૧૦. ગુજરાતીશબ્દાર્થકોશ: યોગેન્દ્રવ્યાસ- અરુણોદયપ્રકાશન
૧૧. રૂઢિપ્રયોગો, કહેવતોઅનેછંદ-અલંકાર : પ્રસાદબ્રહ્મભટ્ટ

રૂઢિપ્રયોગો

- (1) ઓછું આવવું - માઠું લાગવું.
વાક્ય : પુત્રના ઉદ્ધત વર્તનથી પિતાનો ઓછું આવ્યું.
 - (2) માંડી વાળવું - જતું કરવું.
વાક્ય : ઉમેશે અમેરિકા ભણવા જવાનો વિચાર માંડી વાળ્યો.
 - (3) હેયું કઠણ કરવું - મન મક્કમ રાખવું.
વાક્ય : હેયું કઠણ કરીને તેમણે પોતાના પુત્રને વિદેશ મોકલ્યો.
 - (4) પગ ભાંગી જવા - નાંસીપાસ થઈ જવું.
વાક્ય : યુવાને દીકરાનું અવસાન થતાં પિતાના પગ ભાંગી ગયા.
 - (5) ધૂળ ખંખેરી નાખવી - ખૂબ ધમકાવી નાખવું.
વાક્ય : શેઠે નોકરની ધૂળ ખંખેરી નાખી એટલે તે નોકરી છોડીને જતો રહ્યો.
- હવે આપણે કેટલાક રૂઢિપ્રયોગો અને તેમના અર્થ જોઈશું. તેમનો વાક્યમાં પ્રયોગ કરીશું.
- (1) રવાના કરવું - વિદાય આપવી.
માથે પહેલા મહેમાનોને સમજાવી પતાવી રવાના કર્યા.
 - (2) દાવમાં લેવું - બરાબર સંકજામાં લેવું, ફસાવવું.
કારગીલ યુદ્ધમાં પાકિસ્તાનનાં જવાનોને ભારતની સેનાએ દાવમાં લીધા.
 - (3) હાડહાડ કરવું - ધુત્કારી કાઢવું.
બારણે આવેલા અતિથિને હાડહાડ કરવું યોગ્ય ન કહેવાય.
 - (4) વાત કાપવી - વિરોધ કરવો.
કેટલાક રાજકારણીઓને અધિકારીઓની વાત કાપવાની આદત છે.
 - (5) હેયામાં ધ્રાસકો પડવો - ડરી જવું, બીક લાગવી.
પ્લેન હાઈજેક થવાના સમાચારથી પ્રવાસીઓના સગાસંબંધીઓના હેયામાં ધ્રાસકો પડ્યો.
 - (6) ગંધ આવવી - શંકા પડવી, અણસાર આવી જવો.
આતંકવાદીઓની પ્રવૃત્તિઓની પોલીસને ગંધ આવી ગઈ.
 - (7) છાતીએથી અળગા ન કરવું - હંમેશાં પોતાની સાથે જ રાખવું.
નવજાત શિશુને માતા છાતીએથી અળગા કરતી નથી.

- (8) હરખપદ્ડાં થઈ જવું - હરખવેલા થઈ જવું.
જમાઈને અચાનક આવેલા જોઈને સાસરાપક્ષવાળાં હરખપદ્ડાં થઈ ગયાં.
- (9) મનનો ડૂમો કાઢી નાખવો - મનમાં ઘૂંટાતું દુઃખ પ્રગટ કરવું.
પિયરે આવીને દીકરીએ પોતાના મનનો ડૂમો કાઢી નાખ્યો.
- (10) હૈયું ભરાઈ આવવું - દુઃખથી રડવા જેવું થઈ જવું.
વિદેશ જતાં પોતાના દીકરાને વિદાય આપતા માતાનું હૈયું ભરાઈ આવ્યું હતું.
- (11) સમસમી જવું - મનમાં ઘૂંઘવાઈ રહેવું, ગુસ્સો દબાવી રાખવો.
ઉપરી અધિકારીએ બધાની સામે ખંખડાવી નાખતા કર્મચારી સમસમી ગયો.
- (12) આંખો વરસવી - આંસુ ટપકવાં, રડવા લાગી જવું.
વિદેશ ગયેલા પતિના સમાચાર નહીં મળતા, પત્ની આંખો વરસાવી રહી હતી.
- (13) કમાતાધમાતા હોવું - સારી કમાણી થવી.
ખેડૂતો જ્યારથી હીરાનાં ધંધામાં આવ્યા છે ત્યારથી કમાતાધમાતા થયા છે.
- (14) તરંગે ચડી જવું - વિચારમગ્ન થઈ જવું.
ધુની વ્યક્તિઓ ગમે ત્યારે તરંગે ચડી જાય છે.
- (15) આંખ મીચાવી - મૃત્યુ પામવું.
કોઈ પણ વ્યક્તિએ આંખ મીચાય તે પહેલાં વસિયતનામું કરી લેવું જોઈએ.
- (16) ઊંઘ ઊડી જવી - ખૂબ જ ચિંતામાં નિદ્રા ઊડી જવી.
વરસાદ વધુ સમય ખેંચાતાં ખેડૂતોની ઊંઘ ઊડી ગઈ હતી.
- (17) મગજ પર ભાર જણાવો - મનમાં ચિંતાનો બોજ હોવો.
બોર્ડની પરીક્ષા નજીક આવતા વિદ્યાર્થીનાં મગજ પર ભાર જણાતો હતો.
- (18) વારી જવું - ફિદા થઈ જવું.
કલાકારની અદાથી પ્રેક્ષકો વારી ગયા.

- (19) કાને વાત પહોંચવી - ખબર મળવી, જાણ થવી.
ખબરી દ્વારા પોલીસને ગુનેગારની દરેક વાત કાને પહોંચતી હતી.
- (20) ખાંડની ધારે ચાલવું - ખૂબ કપરા માર્ગે જવું.
પ્રેમલગ્ન એ ખાંડની ધારે ચાલવા જેવું છે.
- (21) ઠેસ વાગવી - ભૂલ કે પાપ કર્યાની ચેતવણી મળવી.
ધોરણ - 10 માં ઠેસ વાગી હતી તેમ છતાં ધોરણ - 12 માં મહેનત કેમ નથી કરતો ?
- (22) ગરજ સરવી - જરૂરિયાત પૂરી થવી.
ગરજ સરી ગયા પછી સંબંધી અને મિત્રો નજર ફેરવે છે.
- (23) ગાડું ગબડવું - ગમે તે ભોગે નભી જવું, ધંધો ચાલવો.
અત્યારની હાઈટેક સિસ્ટમનો ઉપયોગ નહીં કરતાં વહેપારીઓનું માંડ માંડ ગાડું ગબડતું હોય છે.
- (24) ગાંઠનો ખીચડો ખાવો - પોતાની જમા મૂડી વાપરવી.
શેરબજારમાં સટ્ટો કરવામાં મનહરભાઈએ ગાંઠનો ખીચડો ખાધો.
- (25) બાજી ધૂળમાં મેળવવી - યોજના નિષ્ફળ બનાવવી.
કારગીલમાં દુશ્મનોને ખદેડ્યાં એટલે પાકિસ્તાનની બાજી ધૂળમાં મળી ગઈ.
- (26) હાથ ધોઈ નાખવા - આશા છોડી દેવી.
બેન્ક કૌભાંડને કારણે ધણા ધાપણદારોએ પોતાની મૂડીથી હાથ ધોઈ નાખ્યા.
- (27) મોં લાલ રાખવું - પરાણે આબરૂ જાળવી.
તેલગીકાંડમાં કમીશનરની ધરપકડ કરી મહારાષ્ટ્ર પોલીસે મોં લાલ રાખ્યું.
- (28) વખ ઘોળવાં - વિષપાન કરવું, સંબંધમાં કડવાશ આણવી.
લેણદારોનું ખૂબ જ દબાણ થતાં મગનભાઈએ વખ ઘોળ્યું.
- (29) રંગમાં ભંગ પડવો - મજાતા વાતાવરણમાં વિધ્ન આવવું.
ક્લક્તાની ક્રીકેટ મેચમાં વરસાદે રંગમાં ભંગ પાડ્યો.
- (30) સંઘ કાશીએ પહોંચવો - કામ પાર પાડવું.
વાહનની સ્થિતિ જોતાં એમ નથી લાગતું કે આ સંઘ કાશીએ પહોંચશે.

- (31) હોળીનું નાળિયેર બનવું - ખરાબ કામ કરવામાં સાધન બનવું.
કાશ્મીરી યુવકોને હોળીનું નાળિયેર બનાવી આતંકવાદી બનાવવાનું
ષડ્યંત્ર પકડાઈ ગયું.
- (32) પગ ન ઉપડવા - હિંમત ન ચાલવી.
સત્યનો માર્ગ મળી ગયા પછી ખોટા માર્ગે પગ ઉપડતો નથી.
- (33) જીવ બળી જવો - ઈર્ષ્યાથી દુઃખી દુઃખી થઈ જવું.
કરિશ્મા કપુરનાં લગ્ન થવાથી ઘણા લગ્નોત્સુક યુવકોનો જીવ બળી ગયો.
- (34) છઠ્ઠીનું ધાવણ યાદ કરાવવું - મરણતોલ માર મારવો.
ચોરને પાંચાસે માર મારીને છઠ્ઠીનું ધાવણ યાદ કરાવી દીધું.
- (35) બાજી ભાવી - પ્રતિકૂળ સ્થિતિ થવી.
ધંધામાં વેપારીએ લાખો રૂપિયાનું રોકાણ કર્યું પણ બાજી કથળી ગઈ
અને દેવે કુંકવું પડ્યું.
- (36) પૃથ્વી રસાતાળ જવી - ભયંકર સંકટ તૂટી પડવું.
ધર્મ પર અધર્મનો વિજય થાય તો પૃથ્વી રસાતાળ જાય.
- (37) ખો ભૂલી જવી - જિંદગીભર યાદ રહે તેવો પાઠ શીખવવો.
કારગીલમાં ભારતે દુશ્મનને એવો માર માર્યો છે કે તે હવે ખો ભૂલી જશે.
- (38) ફરી વળવું - ચારે બાજુથી ઘેરી લેવું, મેળવી લેવું.
ચોરે ઘરમાંની દરેક તિજોરીમાં હાથ ફેરવી લીધો છે.
- (39) વખના માર્યા - મુસીબતમાં મુકાયેલા
સતત ચોથા વર્ષે પણ દુષ્કાળ આવતા ખેડૂતો વખના માર્યા ગામમાંથી
ઉઠાળા ભર્યા.
- (40) કૂવો હવાડો કરવો - કોઈ જળાશયમાં ડૂબીને આત્મહત્યા કરવી.
વડીલો તરફથી વિરોધ થતા પ્રેમીપંખીડાએ કૂવો હવાડો કર્યો.
- (41) કરમ ફૂટેલાં હોવા - નસીબ ખરાબ હોવાં.
સદામ હુસેનનાં કરમ ફૂટેલાં હશે એટલે અત્યારે રાજબાટનો વખત
આવ્યો છે.
- (42) આંખ ઉઘડવી - સાચી હકીકતનું ભાન થવું.
સમાચાર સાંભળ્યાં પછી તેમની આંખ ઉઘડી.

- (43) એક પંથ દો કાજ - એકી સાથે બે કામ પાર પાડવાં.
રામે શિવધનુષ તોડી, સીતા સાથે લગ્ન કરીને એક પંથ દો કાજ
જેવું કર્યું.
- (44) ખબર લઈ નાખવી - ધમકાવવું.
કર્મચારીની ભૂલને કારણે અધિકારીએ તેની ખબર લઈ નાખી.
- (45) ઘર માંડવું - લગ્ન કરવાં.
આખરે અક્ષયકુમારે ઘર માંડ્યું.
- (46) ખોળો પાથરવો - કરગરવું, કાકલૂદી કરવી.
ડાકુઓથી પોતાના બાળકને બચાવવા માતાએ ખોળો પાથર્યો.
- (47) કાન દેવા - ધ્યાનથી સાંભળવું.
પહેલાં વિદેશથી આવતા ફોન કાન દઈને સાંભળવાં પડતા.
- (48) પીઠ દેવી - વિદાય થવું, છૂટા થવું.
જેવી શિક્ષકે પીઠ દીધી, વિદ્યાર્થીઓએ ઘોંઘાટ શરૂ કર્યો.
- (49) ચિત્ત ચિરાવું - તીવ્ર વેદના થવી.
પુત્રના અકાળે અવસાન થવાથી મારું ચિત્ત ચિરાઈ ગયું.
- (50) ગરદન કાપવી - વિશ્વાસઘાત કરવો.
જે મિત્ર પર આપણે ભરોસો રાખીએ છીએ, એ જ કેટલીક વાર
આપણી ગરદન કાપે છે.
- (51) તારાજ થઈ જવું - પામમાલ થઈ જવું.
ભૂકંપથી ભુજ તારાજ થઈ ગયું.
- (52) હિજરત કરવી - સ્થળ છોડીને ચાલ્યા જવું.
ભૂકંપ થવાથી ગામના લોકો હિજરત કરી ગયાં.
- (53) ફોડી લેવું - સંભાળી લેવું.
તમે માની ચિંતા ન કરશો, હું ફોડી લઈશ.
- (54) ગળથૂથીમાં મળવું - છેક બાળપણથી પ્રાપ્ત થવું.
તેને સંગીત ગળથૂથીમાંથી મળ્યું છે.
- (55) તલપાપડ થઈ જવું - આતુર થઈ જવું.
રમેશ તેનું પરિણામ જાણવા તલપાપડ થઈ રહ્યો છે.

- (56) ભીંત ભૂલવી - માર્ગ ચૂકી જવો.
આ નોકરી મેળવીને તમે ભીંત ભૂલ્યા છો.
- (57) હાથા થવું - ખોટા કામમાં સાથ આપવો.
પરીક્ષામાં ચોરી કરવા તેણે મારી મદદ માગી પણ હું તેનો હાથો ન બન્યો.
- (58) ઢંઢેરો પિટાવવો - છાત્રી વાત જાહેર કરવી.
નીલેશે ઢંઢેરો પીટાવ્યો કે તેના મિત્રે દેવાળું કાઢ્યું છે.
- (59) ધોખો લાગવો - ગુસ્સે થવું.
સુરેશને લગ્નમાં બોલાવવાથી તેણે એ વાતને ધોખો કર્યો.
- (60) બેડો પાર થઈ જવો - સફળ થવું.
આ વખતે તેનો પરીક્ષામાં બેડો પાર થઈ ગયો.
- (61) પ્રાણ પાથરવા - સર્વસ્વ અર્પણ કરવું.
ભક્ત ભગવાન માટે પ્રાણ પાથરે છે.
- (62) લોહીનું પાણી કરવું - ખૂબ મહેનત કરવી.
પરીક્ષામાં પાસ થવા માટે પૂર્વીએ લોહીનું પાણી કર્યું છે.
- (63) એક પગે થઈ રહેવું - ખડે પગે તત્પર રહેવું.
મૌસમીના લગ્નની તૈયારીમાં તન્વી એક પગે થઈ રહી હતી.
- (64) ઇકોતેર પેઢી તારવી - કુળનું નામ રોશન કરવું.
પુત્ર સુપુત્ર હોય તો તે કુટુંબની ઇકોતેર પેઢી તારે છે.
- (65) આંખે અંધારા આવવાં - ભાન ગુમાવવું.
સમાધિને મરણનું દૃશ્ય જોઈને આંખે અંધારા આવ્યાં.
- (66) બારે મેઘ વરસવા - મુશળધાર વરસાદ થવો.
પૃથ્વીનો પ્રલય કરવા માગતા હોય તેમ બારે મેઘ વરસવા લાગ્યા.
- (67) આંખ ફરકવી - કોઈ શુભ ઘટના બનવાની અંધાણી જણાવી.
ગિર્મિલાએ વિચાર્યું કે લક્ષ્મણ આજે જરૂર વનમાંથી પાછા ફરશે, કારણ કે તેની ડાબી આંખ ફરકતી હતી.
- (68) દાઝ લાગવી - કોષ વ્યાપી જવો, ખૂબ ગુસ્સે થવું.
કન્યાએ માગું પાછું ઠેલ્યું તેથી મૂરતિયાને દાઝ લાગી ગઈ.

- (69) એક રાસે કરવા - સમાન ગણવા.
ગાંધીજીએ હરિજનો અને સવર્ણોને એક રાસે કર્યા હતા.
- (70) કાન દેવા - ધ્યાનથી સાંભળવું.
કોઈની ખાનગી વાત સાંભળવા કાન દેવા ન જોઈએ.
- (71) ચિત્ત ચિરાવું - તીવ્ર વેદના થવી.
પુત્રના અકાળ અવસાનથી માનું ચિત્ત ચિરાઈ ગયું.
- (72) પીઠ દેવી - વિદ્યાય થવું, છૂટા પડવું.
જેવી શિક્ષકે પીઠ દીધી કે વિદ્યાર્થીઓ ઘોંઘાટ કરવા લાગ્યા.
- (73) પનારો પડવો - કોઈની સાથે અણગમતો સંબંધ બાંધવાની ફરજ પડવી.
મંદોદરી જેવી પતિવ્રતા રાવણના પનારે પ્રડી.
- (74) મન માપવું - મનનાં ગુપ્ત ભાવ કળી જવા.
કેટલાક વ્યવહારકુશળ માણસો વાતવાતમાં સામી વ્યક્તિનું મન માપી લેતા હોય છે.
- (75) કોઠે પડવું - ના થી ટેવાઈ જવું, સ્વાભાવિક બની જવું.
શેઠની રોજરોજની ટકટક નોકરને કોઠે પડી ગઈ.
- (76) પોલ પિછાણવી - જુઠાણું પકડાઈ જવું, ઊણપ કે ખામીઓ જાણી જવી.
માર્ટિન લ્યુથરે ધર્મગુરુઓની પોલ પિછાણી અને તેમને ખુલ્લા પાડ્યા.
- (77) ગરદન કાપવી - વિશ્વાસઘાત કરવો.
જે મિત્ર પર આપણે ભરોસો રાખીએ છીએ, એ જ કેટલીક વાર આપણી ગરદન કાપે છે.
- (78) તલખી રહેવું - આતુરતાપૂર્વક રાહ જોવી.
ઊર્મિલા ચૌદ વર્ષ સુધી લક્ષ્મણના મિલન માટે તલખી રહી.
- (79) તલવાર તાણવી - સામનો કરવો, ઝઝૂમવું.
'નર્મદે' વહેમ અને જડતા વિરુદ્ધ તલવાર તાણી હતી.
- (80) પગની તળે હોવું - પોતાની પાસે હોવું.
જે સુખની આપણને તલાશ હોય એ કેટલીક વાર આપણા પગની તળે જ હોય છે એવું પણ બની શકે છે.

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

EFFECTIVE FROM JUNE 2024-25 UNDER NEP

PROGRAMME CODE : ARTUG101

COURSE CODE : AR23AECGUJ304

SEMESTER : 03

COURSE NAME : ગદ્ય અને વ્યાવહારિક વ્યાકરણ

નિયતકૃતિ: વાર્તાવિશેષ : રામનારાયણવિ. પાઠક'દ્વિરેફ '

સંપાદક: વિજયશાસ્ત્રી

પ્રકાશક: અરુણોદયપ્રકાશન, અમદાવાદ

Total Credits : 02 (02 Period/Week)	Theory	External -25 Marks
		Internal -25 Marks

પાઠ્યક્રમના હેતુઓ : વિદ્યાર્થીઓ-

- ટૂંકી વાર્તાની સ્વરૂપગત લાક્ષણિકતાઓથી પરિચિત થાય.
- ગુજરાતી ટૂંકી વાર્તાઓનો આસ્વાદ માણે.
- વ્યાવહારિક વ્યાકરણમાં સજ્જતા પ્રાપ્ત કરે.
- સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષા માટે સક્ષમ બને.

પાઠ્યક્રમમાં નિયત ટૂંકી વાર્તાઓ

(૧) મુકુન્દરાય

(૨) ખેમી

(૩) સાચો સંવાદ

(૪) જક્ષણી

(૫) સરકારી નોકરીની સફળતાનો ભેદ

(૬) પહેલું ઇનામ

(૭) સાચી વાર્તા

(૮) જમનાનું પુર

અ.નં.	એકમ		ક્રેડિટ	કલાક
1	1	(૧) નિયતકૃતિનું સમગ્ર લક્ષીમૂલ્યાંકન. (૨) ટૂંકી વાર્તાનો આસ્વાદ (૩) કૃતિ આધારિત ટૂંકનોંધો (૦૯ ગુણ)	2	અઠવાડિક બે કલાક
2	2	ગુજરાતી ભાષાની શબ્દસમૃદ્ધિ. (૦૮ ગુણ) (જેમાં તત્સમ, તદભવ, અરબી, ફારસી, અન્ય ભારતીય ભાષાઓના, વિદેશી ભાષાઓમાંથી ગુજરાતી ભાષામાં પ્રવેશ પામેલ શબ્દોનો પરિચય.)		
3	3	સંજ્ઞા (નામ) ના પ્રકાર ઓળખાવો. (૦૪ ગુણ) પરીક્ષામાં છ વાક્ય પુછાશે. તેમાંથી વિદ્યાર્થીએ ચાર વાક્યમાંથી સંજ્ઞાનો પ્રકાર ઓળખાવવાનો રહેશે. સર્વનામના પ્રકાર ઓળખાવો. (૦૪ ગુણ) પરીક્ષામાં છ વાક્ય પુછાશે. તેમાંથી વિદ્યાર્થીએ ચાર વાક્યમાંથી સર્વનામનો પ્રકાર ઓળખાવવાનો રહેશે.		

સંદર્ભગ્રંથો : (૧) ટૂંકી વાર્તા અને ગુજરાતી ટૂંકી વાર્તા - જયંતકોઠારી

(૨) ટૂંકી વાર્તા સાહિત્ય સ્વરૂપશ્રેણી - વિજયશાસ્ત્રી

(૩) સ્વરૂપસન્નિધાન - સુમનશાહ

(૪) ટૂંકી વાર્તા સાહિત્ય સ્વરૂપ - જયંતપાઠક

(પ) ગુજરાતીભાષાનુંવ્યાકરણ - યોગેન્દ્રવ્યાસ

(ડ) ભાષાપરિચયઅનેગુજરાતીભાષાસ્વરૂપ - જયંતકોઠારી

(ઝ)ગુજરાતી વિષયવસ્તુ – પ્રિ. નટુભાઈ રાવલ, નીરવ પ્રકાશન, અમદાવાદ

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

EFFECTIVE FROM JUNE 2024-25 UNDER NEP

PROGRAMME CODE : ARTUG101

COURSE CODE :AR23IKSGUJ305

SEMESTER : 03

COURSE NAME :ભારતીય જ્ઞાનપરંપરા - ૫

નિયત કૃતિ : 'ઇશાવાસ્ય ઉપનિષદ'

લેખક :ઉમાશંકર જોશી

પ્રકાશક :ગૂર્જર ગ્રંથરત્ન કાર્યાલય, અમદાવાદ

Total Credits : 02 (02 Period/Week)	Theory	External –25 Marks
		Internal –25 Marks

પાઠ્યક્રમના હેતુઓ : વિદ્યાર્થીઓ-

- ભારતીય જ્ઞાનપરંપરાને જાણે
- આપણાં ઉપનિષદોનો પરિચય મેળવે.
- ભારતીય સંસ્કૃતિના જ્ઞાનવારસાને ઓળખે.

અ.નં.	એકમ		ક્રેડિટ	કલાક
1	1	(૧) ભારતીય વૈદિક સાહિત્યનો પ્રાથમિક પરિચય (૨) ભારતીય ઉપનિષદોનો પરિચયાત્મક ખ્યાલ	2	અઠવાડિક બે કલાક
2	2	(૧) નિયત કૃતિનો આસ્વાદમૂલક પરિચય (૨) કૃતિ આધારિત ટૂંક નોંધો		
3	3	નિયત કૃતિના શ્લોકનો અર્થ અને સમજૂતી (કોઈપણ ત્રણ પુછાશે, એકનો અર્થ લખી સમજૂતી આપવાની રહેશે.)		

સંદર્ભગ્રંથો:

- ૧) શ્રી ઇશોપનિષદ : એ.સી. ભક્તિવેદાંત સ્વામી પ્રભુપાદ- ભક્તિવેદાંત બુક ટ્રસ્ટ
- ૨) અસ્તિત્વનો ઉત્સવ : ઇશાવાસ્યમ, લેખક : ગુણવંત શાહ, આર. આર. શેઠ, અમદાવાદ
- ૩) ઇશાવાસ્ય ઉપનિષદ – સરસ્વતી પુસ્તક ભંડાર, અમદાવાદ

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

EFFECTIVE FROM JUNE 2024-25 UNDER NEP

PROGRAMME CODE : ARTUG101

COURSE CODE :AR23IKSGUJ305A

SEMESTER : 03

COURSE NAME :ભારતીય જ્ઞાનપરંપરા - ૬

નિયત કૃતિ : 'ગીતા અને આપણા પ્રશ્નો'

લેખક :સ્વામી સચ્ચિદાનંદ

પ્રકાશક :ગૂર્જર ગ્રંથરત્ન કાર્યાલય, અમદાવાદ

Total Credits : 02 (02 Period/Week)	Theory	External -25 Marks
		Internal -25 Marks

પાઠ્યક્રમના હેતુઓ : વિદ્યાર્થીઓ-

- ભારતીય જ્ઞાનપરંપરાને જાણે
- આપણાં ઉપનિષદોનો પરિચય મેળવે.
- ભારતીય સંસ્કૃતિના જ્ઞાનવારસાને ઓળખે.

અ.નં.	એકમ		ક્રેડિટ	કલાક
1	1	(૧) 'શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતા'નો પરિચયાત્મક અભ્યાસ (૨) 'શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતા'માં નિરૂપિત 'સ્થિતપ્રજ્ઞ'નાં લક્ષણો	2	અઠવાડિક બે કલાક
2	2	(૧) નિયત કૃતિનો આસ્વાદમૂલક પરિચય (૨) કૃતિ આધારિત ટૂંક નોંધો		
3	3	'શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતા'ના શ્લોકનો અર્થ અને સમજૂતી (કોઈપણ ત્રણ પુછાશે, એકનો અર્થ લખી સમજૂતી આપવાની રહેશે.)		

સંદર્ભગ્રંથો:

- ૧) 'શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતા', ગીતાપ્રેસ-ગોરખપુર
- ૨) 'ગીતામૃતમ્' : પાંડુરંગ શાસ્ત્રી, ભાવનિર્ઝર-અમદાવાદ
- ૩) ગીતા પ્રવચનો : વિનોબા ભાવે , યજ્ઞ પ્રકાશન-વડોદરા

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

EFFECTIVE FROM JUNE 2024-25 UNDER NEP

PROGRAMME CODE : ARTUG101

COURSE CODE :AR23IKSGUJ305B

SEMESTER : 03

COURSE NAME :ભારતીય જ્ઞાનપરંપરા-૭

નિયત કૃતિ : 'હિમાલયનો પ્રવાસ'

લેખક :કાકાસાહેબ કાલેલકર

પ્રકાશક :નવજીવન પ્રકાશન મંદિર, અમદાવાદ

Total Credits : 02 (02 Period/Week)	Theory	External –25 Marks
		Internal –25 Marks

પાઠ્યક્રમના હેતુઓ : વિદ્યાર્થીઓ-

- ભારતીય જ્ઞાનપરંપરાને જાણે
- આપણાં ઉપનિષદોનો પરિચય મેળવે.
- ભારતીય સંસ્કૃતિના જ્ઞાનવારસાને ઓળખે.

અ.નં.	એકમ		ક્રેડિટ	કલાક
1	1	(૧) સર્જક કાકાસાહેબ કાલેલકરનો પ્રાથમિક પરિચય (૨) પ્રવાસ નિબંધ : સ્વરૂપગત લક્ષણો	2	અઠવાડિક બે કલાક
2	2	(૧) નિયત કૃતિ(હિમાલયનો પ્રવાસ)નોપરિચયાત્મક અભ્યાસ (૨) કૃતિ આધારિત ટૂંક નોંધો		
3	3	પ્રવાસ પ્રસંગનો આસ્વાદ (ત્રણમાંથી ગમે તે એક)		

સંદર્ભગ્રંથો:

- ૧) કાકા કાલેલકર : જીવન અને સાહિત્ય, લે. જયંત પટેલ- યુનિલાલ ગાંધી વિદ્યાભવન, સુરત
- ૨) કાલેલકર અધ્યયનગ્રંથ, સં. ઉમાશંકર જોશીએ, વોરા એન્ડ કં. મુંબઈ
- ૩) નિબંધ વિશેષ : કાકાસાહેબ કાલેલકર, સં. જયા મહેતા, અરુણોદય પ્રકાશન, અમદાવાદ
- ૪) 'હિમાલયનો પ્રવાસ'માં કાકાસાહેબનું પ્રકૃતિદર્શન, પટેલ જયેશકુમાર નટવરલાલ, રીસર્ચગુરુ, અંક-૬, જુન ૨૦૧૫
- ૫) ગુજરાતી પ્રવાસ સાહિત્યસંપદા, એકત્ર ફાઉન્ડેશન

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

EFFECTIVE FROM JUNE 2024-25 UNDER NEP

PROGRAMME CODE : ARTUG101

COURSE CODE :AR23IKSGUJ305C

SEMESTER : 03

COURSE NAME :ભારતીય જ્ઞાનપરંપરા - ૮

નિયત કૃતિ :શ્યામ, એક વાર આવો ને આંગણે

લેખક :દિનકર જોષી

પ્રકાશક :પ્રવીણ પ્રકાશન પ્રા. લી., રાજકોટ

Total Credits : 02 (02 Period/Week)	Theory	External –25 Marks
		Internal –25 Marks

પાઠ્યક્રમના હેતુઓ : વિદ્યાર્થીઓ-

- ભારતીય જ્ઞાનપરંપરાને જાણે
- આપણાં ઉપનિષદોનો પરિચય મેળવે.
- ભારતીય સંસ્કૃતિના જ્ઞાનવારસાને ઓળખે.

અ.નં.	એકમ		ક્રેડિટ	કલાક
1	1	(૧) સર્જક દિનકર જોષીનો પ્રાથમિક પરિચય (૨) ગુજરાતી નવલકથાઓમાં શ્રીકૃષ્ણચરિત્રનું નિરૂપણ	2	અઠવાડિક બે કલાક
2	2	(૧) નિયત કૃતિનો આસ્વાદમૂલક પરિચય (૨) કૃતિ આધારિત ટૂંક નોંધો		
3	3	કૃતિ આધારિત ટૂંકા પ્રશ્નો. (દસમાંથી સાત)		

સંદર્ભગ્રંથો:

- ૧) ગુજરાતી નવલકથા : રઘુવીર ચૌધરી- યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ
- ૨) ચંદ્રકાંત બક્ષીથી ફેરો, સુમન શાહ, પાર્શ્વ પબ્લિકેશન્સ, અમદાવાદ
- ૩) અર્વાચીન ગુજરાતી સાહિત્યની વિકાસરેખા-૫, ધીરુભાઈ ઠાકર, ગૂર્જર ગ્રંથરત્ન કાર્યાલય, અમદાવાદ
- ૪) ગુજરાતી કથાવિશ્વ, બાબુ દાવલપુરા અને નરેશ વેદ, પાર્શ્વ પબ્લિકેશન્સ, અમદાવાદ

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN**EFFECTIVE FROM JUNE 2024-25 UNDER NEP****PROGRAMME CODE : ARTUG101****COURSE CODE :AR23SECGUJ306****SEMESTER : 03****COURSE NAME :ભાષાસજ્જતાઅનેલેખનકૌશલ- 3**

Total Credits : 02 (02 Period/Week)	Theory	External -25 Marks
		Internal -25 Marks

પાઠ્યક્રમના હેતુઓ : વિદ્યાર્થીઓ-

- વિદ્યાર્થીઓની માતૃભાષા સાથે નિસ્ખલત કેળવાય.
- વિદ્યાર્થીઓમાં લેખન કૌશલનો વિકાસ થાય.
- વિદ્યાર્થીઓની માતૃભાષામાં સજ્જતા વધે.
- વિદ્યાર્થીઓ ગુજરાતી ભાષાના વ્યાવહારિક લેખન પ્રત્યે અભિમુખ થાય.
- વિદ્યાર્થીઓ સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓમાં સક્ષમ બને.
- વિદ્યાર્થીઓની કલ્પનાશક્તિ ખીલે.

અ.નં.	એકમ		ક્રેડિટ	કલાક
1	1	અહેવાલ લેખન : ➤ કોલેજ કક્ષાએ અને યુનિવર્સિટી કક્ષાએ યોજતા વિવિધ કાર્યક્રમો અંગેનું અહેવાલ લેખન વિદ્યાર્થીઓએ કરવાનું રહેશે. ➤ જેમકે, વાર્ષિકોત્સવ, શ્રમશિબિર, યુવકમહોત્સવ, રમતોત્સવ વગેરે. ➤ પરીક્ષામાં એકબીજાના વિકલ્પે બે અહેવાલ લેખન કરવાનું પુછાશે. કોઈ પણ એકનો ઉત્તર વિદ્યાર્થીએ લખવાનો રહેશે.	2	અઠવાડિક બે કલાક
2	2	અકારાદિક્રમ : ➤ વિદ્યાર્થીએ અકારાદિક્રમમાં એટલેકેક કક્ષાવારીના ક્રમ મુજબ શબ્દો ગોઠવવાના રહેશે. (પરીક્ષામાં નવ શબ્દ પુછાશે, જેને અકારાદિક્રમમાં ગોઠવવાના રહેશે.)		
3	3	વાક્યશુદ્ધિ : ➤ વિદ્યાર્થીએ સાચી જોડણી, વિરામચિહ્નોનો યોગ્ય ઉપયોગ કરીને શુદ્ધ વાક્યો લખવાનાં રહેશે. (વાક્યશુદ્ધિ માટે દસ વાક્ય પુછાશે. તેમાંથી વિદ્યાર્થીએ સાતના જવાબ લખવાના રહેશે.)		

સંદર્ભગ્રંથો:

- (૧) સાર્થગુજરાતી જોડણીકોશ - ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ
- (૨) લેખનશુદ્ધિ અને લઘુકોષ - રમેશશુક્લ.
- (૩) ભાષાશુદ્ધિ વિચાર - ડૉ. જગદીશશાહ
- (૪) અરજી અને લેખન કૌશલ - પ્રસાદ બ્રહ્મભટ્ટ
- (૫) ગુજરાતી લેખન સ્વાધ્યાય - બાબુદાવલપુરા
- (૬) વૃતાન્ત નિવેદન - રતિલાલસાં. નાયક
- (૭) અખબારી લેખન - કુમાર પાળદેસાઈ
- (૮) જોડણી પ્રવેશ - રતિલાલસાં. નાયક
- (૯) સરળગુજરાતી વ્યાકરણ - ડૉ. ભરતકુમાર ઠાકર

(૧૦) ગુજરાતીભાષાનુંવ્યાકરણ - યોગેન્દ્રવ્યાસ

(૧૧) ગુજરાતી શબ્દાર્થકોશ – યોગેન્દ્ર વ્યાસ, અરુણોદય પ્રકાશન, અમદાવાદ

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

EFFECTIVE FROM JUNE 2024-25 UNDER NEP

**PROGRAMME CODE : ARTUG101
COURSE CODE :AR23SECGUJ306A
SEMESTER : 03**

COURSE NAME :વ્યવહારભાષા- 3

Total Credits : 02 (02 Period/Week)	Theory	External –25 Marks Internal –25 Marks
---------------------------------------	--------	--

પાઠ્યક્રમના હેતુઓ : વિદ્યાર્થીઓ-

- વિદ્યાર્થીઓની માતૃભાષા સાથે નિસ્ખત કેળવવાય.
- વિદ્યાર્થીઓમાં લેખન કૌશલનો વિકાસ થાય.
- વિદ્યાર્થીઓની માતૃભાષામાં સજ્જતા વધે.
- વિદ્યાર્થીઓ ગુજરાતી ભાષાના વ્યવહારિક લેખન પ્રત્યે અભિમુખ થાય.
- વિદ્યાર્થીઓ સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ માટે સક્ષમ બને.
- વિદ્યાર્થીઓની કલ્પનાશક્તિ ખીલે.

અ.નં.	એકમ		ક્રેડિટ	કલાક
1	1	સારલેખન : (૦૮ ગુણ) ➤ પરીક્ષામાં એક બીજાના વિકલ્પે, એમ બે ગદ્યખંડ પુછાશે. વિદ્યાર્થીએ કોઈ એકનો સારાંશ (સંક્ષેપ) લખવાનો રહેશે.	2	અઠવાડિક બે કલાક
2	2	વાક્યશુદ્ધિ : (૦૮ ગુણ) ➤ જોડણી અને વાક્યરચના ખોટી હોય તેવાં આઠ વાક્યો પરીક્ષામાં પુછાશે. વિદ્યાર્થીએ તેને સુધારીને તેમાંના જવાબ લખવાનાં રહેશે.		
3	3	ક્રિયાવિશેષણ અને તેના પ્રકાર : (૦૮ ગુણ) ➤ પરીક્ષામાં આઠ વાક્ય પુછાશે. તેમાંથી વિદ્યાર્થીએ ચાર વાક્યમાંથી ક્રિયાવિશેષણ ઓળખાવી તેના પ્રકાર લખવાનાં રહેશે.		

સંદર્ભગ્રંથો:

૧. ભાષા સજ્જતા અને લેખન કૌશલ : ડૉ. યોગેન્દ્ર વ્યાસ, પાર્શ્વપબ્લિકેશન્સ-અમદાવાદ
૨. સાહિત્યાયન : બાબુ દાવલપુરા, પાર્શ્વપબ્લિકેશન્સ-અમદાવાદ
૩. ગુજરાતી શબ્દાર્થકોશ: યોગેન્દ્ર વ્યાસ (અરુણોદય)
૪. સાર્થ ગુજરાતી જોડણીકોશ : (ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ)
૫. ગુજરાતીનું વિષયવસ્તુ : નટુભાઈ રાવલ (નીરવ)
૬. વિદ્યાર્થી જોડણીકોશ: સં. કનૈયાલાલ જોશી (કુસુમ)
૭. ગુજરાતી લેખન : નિયતિ અંતાણી (અરુણોદય)
૮. ગુજરાતી વ્યવહારિક વ્યાકરણ : અરવિંદ ભાંડારી

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

EFFECTIVE FROM JUNE 2024-25 UNDER NEP

**PROGRAMME CODE : ARTUG101
COURSE CODE :AR23SECGUJ306B
SEMESTER : 03**

COURSE NAME :અનુવાદકલા- 3

નિયતકૃતિ : ' ૧૫જગપ્રસિદ્ધવાર્તાઓ '

અનુવાદક: મોહનલાલપટેલ

પ્રકાશક: શબ્દલોકપ્રકાશન, અમદાવાદ

Total Credits : 02 (02 Period/Week)	Theory	External -25 Marks
		Internal -25 Marks

પાઠ્યક્રમના હેતુઓ : વિદ્યાર્થીઓ-

- ગુજરાતીસિવાયનીઅન્યભારતીયઅનેપાશ્ચાત્યભાષાઓનીકૃતિઓનોપરિચયમેળવે..
- અનુવાદનુંસ્વરૂપસમજે.
- અનુવાદકલાનીસજ્જતાકેળવે.
- સ્પર્ધાત્મકપરીક્ષાઓમાટેક્ષમતાવિકસાવે.

પાઠ્યક્રમમાંનિયતવાર્તાઓ:

૧. આખરીપાઠ

૪. જિમીવેલેન્ટાઈન

૭. જુનિયસમાલ્ટબી

૨. એલેક્ઝાન્ડર

૫. ઘર

૮. મૂઠીખજૂર

૩. ચુંબન

૬. અદૃશ્યસંગ્રહ

અ.નં.	એકમ		ક્રેડિટ	કલાક
1	1	(૧) પાઠ્યક્રમમાંનિયતકૃતિનીસમીક્ષા. (૨) કૃતિઆધારિતટૂંકનોંધો..	2	અઠવાડિક બે કલાક
2	2	'૧૫જગપ્રસિદ્ધવાર્તાઓ ' નોઆસ્વાદમૂલકપરિચય (ત્રણપુછાશે, ગમેતેએકનોઆસ્વાદકરાવવાનોરહેશે.)		
3	3	અનુવાદલેખન : ગુજરાતીગદ્યખંડનોહિન્દીઅનુવાદઅથવા હિન્દીગદ્યખંડનોગુજરાતીઅનુવાદ		

સંદર્ભગ્રંથો:

(૧)નિવેદન - અનિલાદલાલ

(૨)અનુવાદવિજ્ઞાન - મોહનભાઈપટેલ

(૩)અનુવાદકલા - નવનીતમદ્રાસી

(૪)અનુવાદનીસમસ્યાઓ - એકસંગોષ્ઠિ - સં. મોહનભાઈપટેલ

(૫)અનુવાદ,આધુનિકતાઅનેસાહિત્યિકસંશોધન - ડૉ. બી. એસ. પટેલ

(૬)પંડિતયુગનુંઅનુવાદસાહિત્ય - નીલાપ્રવીણત્રિવેદી

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

EFFECTIVE FROM JUNE 2024-25 UNDER NEP

PROGRAMME CODE : ARTUG101

COURSE CODE :AR23SECGUJ306C

SEMESTER : 03

COURSE NAME :સાહિત્યિકપત્રકારત્વ- 3

Total Credits : 02 (02 Period/Week)	Theory	External -25 Marks Internal -25 Marks
---------------------------------------	--------	--

પાઠ્યક્રમના હેતુઓ : વિદ્યાર્થીઓ-

- સાહિત્યિકપત્રકારત્વનોપરિચયમેળવે.
- સાહિત્યિકપત્રકારત્વનુંપ્રયોજનઅનેકાર્યક્ષેત્રજાણે.
- વર્તમાનપત્રોઅનેસામયિકોનાસાહિત્યિકપ્રદાનવિશેજાણે.
- સાહિત્યઅનેસમૂહમાધ્યમોનોઆંતરસંબંધઓળખે.
- પ્રમુખસાહિત્યિકપત્રકારોનાપ્રદાનનોપરિચયમેળવે.

અ.નં.	એકમ		ક્રેડિટ	કલાક
1	1	પ્રમુખસાહિત્યિકપત્રકારોનુંપ્રદાન : (ત્રણમાંથી કોઈ પણ એક) (૧) ગાંધીજી(૨) ક. મા. મુનશી(૩)ઝવેરચંદમેઘાણી (૪) સુરેશજોષી(૫) ઉમાશંકરજોશી	2	અઠવાડિક બે કલાક
2	2	સાહિત્યિકપત્રકારત્વઅનેસામયિકો(ત્રણમાંથી કોઈ પણ એક) (૧) બુદ્ધિપ્રકાશ (૨) પરબ(૩) શબ્દસૃષ્ટિ (૪) કવિતા (૫) કવિલોક		
3	3	અહેવાલખન : ➤ એકબીજાનાવિકલ્પેઅહેવાલલખવાનુંપૂછાશે. ➤ જેમકે,સાહિત્યિકપ્રવૃત્તિઓવિશે,નવાપ્રકાશિતથયેલાપુસ્તકવિશેઅવલોકનાત્મક. . ➤ સાહિત્યિકસંસ્થાવિશે.		

સંદર્ભગ્રંથો:

- (૧)પત્રકારત્વઅનેસાહિત્ય – સં. યશવંતત્રિવેદી
- (૨)સંદર્ભ – સં. જયંતકોઠારી
- (૩)સાહિત્યરંગીપત્રકારત્વ – અમિતાઠાકોર
- (૪)સામયિકોનીસૃષ્ટિ – યાસીનદલાલ
- (૫)પત્રકારત્વનાપ્રવાહો – વિષ્ણુપંડ્યા
- (૬)સાહિત્યઅનેપત્રકારત્વ - કુમારપાળદેસાઈ
- (૭)સાહિત્યિકપત્રકારત્વ - સં. કિશોરવ્યાસ
- (૮)સમૂહમાધ્યમોઅનેસાહિત્ય – પ્રીતિશાહ
- (૯)પ્રખરપત્રકારો – યાસીનદલાલ
- (૧૦)પ્રકાંડપત્રકારો – યાસીનદલાલ
- (૧૧)મીડિયામેસેજ – સુમનશાહ

(૧૨) સ્વતંત્ર્યોત્તરગુજરાતીપત્રકારત્વ – વિષ્ણુપંડ્યા

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

EFFECTIVE FROM JUNE 2024-25 UNDER NEP

PROGRAMME CODE : ARTUG101

COURSE CODE : AR23SECGUJ306D

SEMESTER : 03

COURSE NAME : પૂરૂરીડિંગ- 3

Total Credits : 02 (02 Period/Week)	Theory	External -25 Marks
		Internal -25 Marks

પાઠ્યક્રમના હેતુઓ : વિદ્યાર્થીઓ-

- પૂરૂરીડિંગ માટે સજ્જતા કેળવે.
- પૂરૂરીડિંગ માટે આવશ્યક બાબતોની જાણકારી મેળવે.
- વ્યવસાયિક કારકિર્દી માટે અભિમુખ બને.

અ.નં.	એકમ		ક્રેડિટ	કલાક
1	1	(૧) પૂરૂવાચકે ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો. (૨) પૂરૂવાચનમાં વપરાતી નિશાનીઓની સમજણ. (પરિશિષ્ટ જુઓ)	2	અઠવાડિક બે કલાક
2	2	(૧) પૂરૂવાચન સમયે છૂટું અને ભેગુ રાખવાની વિગતો. (૨) પૂરૂવાચનની પદ્ધતિઓ.		
3	3	પૂરૂસુધારણા માટે નોગદાખંડ. (એકબીજાના વિકલ્પે નોગદાખંડ પૂછાશે.)		
સંદર્ભ ગ્રંથો:				
૧. પૂરૂરીડિંગ- રતિલાલ સાં. નાયક				
૨. ભાષાવિવેક- ભાષાનિયામકની કચેરી, ગાંધીનગર				
૩. પૂરૂરીડિંગ કેવી રીતે થાય છે? - જિતેન્દ્ર દેસાઈ (નવજીવન પ્રકાશન, અમદાવાદ)				

પ્રૂફ વાંચના

સામગ્રી છપાવતાં પહેલાં તેનાં પ્રૂફ વાંચીને સુધારવાં પડે છે. હાથે લખેલા કે ટાઈપ કરેલા લખાણના આધારે પ્રેસ તરફથી તૈયાર કરાયેલ છાપકામ માટેનું કાર્ય લખાણ પ્રૂફના નામે સોંપાય છે અને જરૂર પ્રમાણે તે એક બે વાર કે વધારે વખત વાંચીને તેમાંની ભૂલો દર્શાવવી પડે છે. આ પ્રૂફમાં ભૂલો દર્શાવવા માટે નીચેની સર્વમાન્ય નિશાનીઓ પ્રચલિત છે. આ નિશાનીઓ પ્રૂફના જમાણી કે હાબી બાબુના હાંસિયામાં અનુક્રૂળતા પ્રમાણે દર્શાવવાની હોય છે અને મૂળ લખાણમાં પણ અનુરૂપ નિશાની કરવાની હોય છે.

હાંસિયામાં કરવાની નિશાની	નિશાનીનો અર્થ	મૂળ લખાણમાં કરવાની નિશાની
--------------------------	---------------	---------------------------

/	અક્ષર બદલીને મૂકો	/
λ	અક્ષર ઉમેરો	λ
d	અક્ષર રદ કરો	/
(d)	અક્ષર રદ કરી લખાણ ભેગું કરો	()
()	અક્ષરો વચ્ચેની જગ્યા દૂર કરી લખાણ ભેગું કરો	()
H	જગ્યા કરો/અક્ષરો છૂટા પાડો	/
trans	અક્ષરો કે શબ્દો આદલાબદલી કરો	↔
Ster	યથાવત્ રાખો	
" "	અવતરણ ચિહ્ન મૂકો	V V
ડ	હાબી બાબુ ખસેડો	↔

હાંસિયામાં કરવાની નિશાની	નિશાનીનો અર્થ	મૂળ લખાણમાં કરવાની નિશાની
┐	જમણી બાજુ ખસેડો	┐
w. f.	ખરા ફાઉન્ટનો ચક્કર મૂકો	o
=	લીટીઓ સીધી કરો	=
n. p.	નવો ફકરો શરૂ કરો	/P
run on	અહીં નવો ફકરો રાખવાનો નથી/ લખાણ સળંગ રાખો	✓
/-	હાઈફન કે ડેશ ઉમેરો	/-
V	માત્રા મૂકો	V
˙	અનુસ્વાર મૂકો	V
○	પૂર્ણવિરામ મૂકો.	h
<	જગ્યા ઘટાડો	<
,/ ;/ :/	અર્ધવિરામ, અર્ધવિરામ કે ગુરુવિરામ મૂકો.	/
┌	અક્ષર કે શબ્દ નીચે ઉતારી ગયેલ છે તો તેને ઉપર લો.	┌
└	અક્ષર કે શબ્દ ઉપર ચઢી ગયેલ છે તેને નીચે ઉતારો.	└

HINDI

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY , PATAN

Accredited by NAAC 'A' Grade (CGPA 3.02) State University

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY

NEP 2020 CREDIT STRUCTURE

FOR

B. A. (U.G.)

JUNE : 2023

U.G. COURSES IN HINDI CHOICE BASRD CREDIT SYSTEM

(B.A. Courses : Semester III TO IV)

BY

BOARD OF STUDIES

हेमचंद्राचार्य उत्तर गुजरात विश्वविद्यालय, पाटण

हिन्दी विषय के स्नातक स्तरीय पाठ्यक्रम का प्रारूप एवं संरचना

हिन्दी अभ्यास समिति , हेमचंद्राचार्य उत्तर गुजरात विश्वविद्यालय, पाटण

नई शिक्षा नीति के तहत शैक्षणिक वर्ष २०२३-२४ से कार्यान्वित

कलास्नातक (B. A.) हिन्दी
SEMESTER (छमाही / सत्र) III

TYPE OF PAPER	PAPER CODE	PAPER NO.	CREDIT	UNIT	COURSE NAME विषय	MARKS	INTERN AL MARKS	EXAM DURATION
MAJOR	AR23MJD SCHIN30 1	301	4	4	प्राचीन और मध्यकालीन हिन्दी काव्य ।	50	50	2.30 Hrs.
	AR23MJD SCHIN30 1A	301A	4	4	हिन्दी एकांकी साहित्य	50	50	2.30 Hrs.
	AR23MJD SCHIN30 1B	301B	4	4	हिन्दी साहित्य का इतिहास (आदिकाल और मध्यकाल)	50	50	2.30 Hrs.
Multi Disciplinary	AR23MD CHIN303	303	4	4	हिंदी प्रहसन नाट्य	50	50	2.30 Hrs.
Compulsory (AEC)	AR23AEC HIN304	304	2	3	हिंदी कहानी एवं भाषा संरचना	25	25	2 Hrs.
Skill Enhancemen t	AR23IKS HIN305	305	2	3	पटकथा और संवाद लेखन	25	25	2 Hrs.
Indian Knowledge System	AR23SEC HIN306	306	2	3	लोक-साहित्य और संस्कृति	25	25	2 Hrs.
			22					

कलास्नातक (B. A.) हिन्दी

SEMESTER (छमाही / सत्र) III

DISCIPLINE SPECIFIC COURSE (MAJOR) MJD-301

Programme Code: ART UG 301

Course Code: AR23MJDSCHIN301

मुख्यहिन्दीCREDIT (श्रेयांक) : 4

विषय : मध्यकालीन हिन्दी काव्य

पाठ्य-पुस्तक : ' प्राचीन और मध्यकालीन हिन्दी काव्य ' संपादक : डॉ. वीरेन्द्रनारायण सिंह प्रकाशन : धूमिलप्रकाशन ,अहमदाबाद ।

Total Credits = 04 (04 Periods /Week)		Theory	External = 50 Marks
			Internal = 50 Marks
पाठ्य-क्रम का उद्देश्य (Course Objective)	➤ छात्रों को हिन्दी के प्राचीन और मध्यकाल के साहित्य से अवगत कराना । ➤ छात्रों को हिन्दी के प्राचीन और मध्यकाल के प्रमुख कवियों के साहित्य-सृजन से परिचित कराना । ➤ छात्रों को हिन्दी के प्राचीन और मध्यकाल के प्रमुख कवियों की कविता का आस्वाद कराना । ➤ छात्रों को तत्पुगीन काव्य-रूपों और छंदों जैसे कि मुक्तक काव्य , महाकाव्य , पद ,दोहा , चौपाई आदि से अवगत कराना । ➤ छात्रों को काव्य में निरूपित राष्ट्रीय , आध्यात्मिक एवं सामाजिक चेतना से अवगत कराना । ➤ छात्रों को काव्य के माध्यम से नैतिक मूल्यों की जानकारी देकर समाज और राष्ट्र के उत्थान की प्रेरणा देना । ➤ छात्रों को काव्य में निरूपित विभिन्न विषयों , संवेदनाओं , भावनाओं से रूबरू कराकर उनके प्रति भावात्मक सम्बन्ध स्थापित करना ।		
पाठ्यक्रमअध्ययन की परिलब्धियाँ (Course Learning Outcome)	➤ छात्र हिन्दी के प्राचीन और मध्यकाल के प्रमुख कवियों के साहित्य-सृजन से परिचित होंगे । ➤ छात्र हिन्दी के प्राचीन और मध्यकाल के प्रमुख कवियों की कविता का आस्वाद करेंगे । ➤ छात्र तत्पुगीन काव्य-रूपों और छंदों जैसे कि मुक्तक काव्य , महाकाव्य , पद ,दोहा , चौपाई आदि से अवगत होंगे । ➤ छात्र काव्य में निरूपित राष्ट्रीय , आध्यात्मिक एवं सामाजिक चेतना से अवगत होंगे । ➤ छात्र काव्य के माध्यम से नैतिक मूल्यों की जानकारी प्राप्त कर समाज और राष्ट्र के उत्थान की प्रेरणा प्राप्त करेंगे । ➤ छात्र काव्य में निरूपित विभिन्न विषयों , संवेदनाओं , भावनाओं से रूबरू होकर उनके प्रति भावात्मकता के साथ जुड़ेंगे ।		

➤ पाठ्य-क्रम संरचना :

इकाई क्रम	विषय-वस्तु
१	➤ प्राचीन और मध्यकालीन हिन्दी काव्य की विशेषताएँ ➤ इकाई २,३,४ की पठित काव्य-रचनाओं की ससंदर्भ व्याख्या
२	➤ विद्यापति के पद – १ से ३, ७ से १०, १२ से १४, २२-२३
३	➤ कबीर के दोहे १ से ५०
४	➤ सूरदास ५ से २३

❖ प्रश्नपत्र का प्रारूप और अंक विभाजन :

बाह्य परीक्षा				आंतरिक कार्य परीक्षा	कुल अंक
प्रश्न	प्रश्न-प्रकार	अंक विभाजन	कुल अंक	मूल्यांकन प्रकार एवं अंक	
१	इकाई = २, ३, ४ में रखी गई कविताओं में से दो ससंदर्भ व्याख्या विकल्पसहित	१२	५०	स्वाध्याय, परियोजना, लिखित परीक्षा, ग्रुप-चर्चा आदि बहुविध पद्धति से मूल्यांकन कुल अंक : ५०	१००
२	इकाई-२ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न विकल्पसहित	१३			
३	इकाई = ३ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न विकल्पसहित	१२			
४	इकाई-४ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न विकल्पसहित	१३			

संदर्भ-ग्रंथ :

- ❖ भक्तिकाल के कालजयी रचनाकार : डॉ॰ विष्णुदास वैष्णव, राष्ट्रीय ग्रंथ प्रकाशन, आबूरोड |
- ❖ हिन्दी के प्राचीन प्रतिनिधि कवि : डॉ॰ द्वारिका प्रसाद सक्सेना, विनोद पुस्तक मंदिर, आगरा |
- ❖ प्राचीन और मध्यकालीन हिन्दी काव्य : संवेदना और कलापरक अध्ययन, डॉ॰ भरत पटेल, डॉ॰ सोमाभाई पटेल, रावल प्रकाशन, पाटण |
- ❖ विद्यापति : श्री मुरारीलाल उप्रैल, विनोद पुस्तक मंदिर, आगरा |
- ❖ विद्यापति, सूर और बिहारी का काव्य-सौन्दर्य : प्रा. शरद कणबरकर, चिंतन प्रकाशन, कानपुर |
- ❖ विद्यापति : डॉ. त्रिभुवन नाथ शुक्ल, जयभारती प्रकाशन, इलाहाबाद |
- ❖ विद्यापति : रामनाथ झा, साहित्य अकादमी, नई दिल्ली |
- ❖ कबीर कवि और युग – एक पुनर्मूल्यांकन : डॉ. के. श्रीलता, जवाहर पुस्तकालय, मथुरा |
- ❖ कबीर : आचार्य हजारीप्रसाद द्विवेदी |
- ❖ कबीर : प्रभाकर माचवे, साहित्य अकादमी, नई दिल्ली |
- ❖ कबीर ग्रंथावली (सटीक) : रामकिशोर शर्मा, लोकभारती प्रकाशन, इलाहाबाद |
- ❖ सूरदास : आचार्य रामचंद्र शुक्ल, चिंतन प्रकाशन, कानपुर |
- ❖ सूरदास मैनेजर पांडेय, साहित्य अकादमी, नई दिल्ली |

कलास्नातक (B. A.) हिन्दी

SEMESTER (छमाही / सत्र) III

DISCIPLINE SPECIFIC COURSE (MAJOR) MJD-301 A

Programme Code: ARTUG102 Course Code: AR23MJDSCHIN301 A

मुख्यहिन्दी CREDIT (श्रेयांक) : 4

विषय : हिन्दी एकांकी साहित्य

पाठ्य-पुस्तक : एकांकी सुधा संपादक : डॉ. नवनीत चौहान प्रकाशन : पार्श्व पब्लिकेशन , अहमदाबाद ।

Total Credits = 04 (04 Periods /Week)		Theory	External = 50 Marks
			Internal = 50 Marks
पाठ्य-क्रम का उद्देश्य (Course Objective)	➤ छात्रों को हिन्दी एकांकी-साहित्य से परिचित कराना । ➤ छात्रों को हिन्दी के एकांकी-साहित्य के उद्भव और विकास से अवगत कराना । ➤ छात्रों को हिन्दी के प्रमुख एकांकीकारों के साहित्यिक योगदान से परिचित कराना । ➤ छात्रों को हिन्दी के प्रमुख एकांकियों का आस्वाद कराना । ➤ छात्रों को एकांकी में निरूपित पौराणिक , ऐतिहासिक राजनीतिक एवं सामाजिक परिस्थितियों से अवगत कराना । ➤ छात्रों को एकांकियों के माध्यम से नैतिक मूल्यों की जानकारी देकर समाज और राष्ट्र के उत्थान की प्रेरणा देना । ➤ छात्रों को एकांकियों में निरूपित विभिन्न विषयों , संवेदनाओं , भावनाओं से रूबरू कराकर उनके प्रति भावात्मक सम्बन्ध स्थापित करना ।		
पाठ्यक्रमअध्ययन की परिलब्धियाँ (Course Learning Outcome)	➤ छात्र हिन्दी एकांकी-साहित्य से परिचित होंगे । ➤ छात्र हिन्दी के एकांकी-साहित्य के उद्भव और विकास से अवगत होंगे । ➤ छात्र हिन्दी के प्रमुख एकांकीकारों के साहित्यिक योगदान से परिचित होंगे । ➤ छात्र हिन्दी के प्रमुख एकांकियों का आस्वाद करेंगे । ➤ छात्र एकांकियों में निरूपित पौराणिक , ऐतिहासिक राजनीतिक एवं सामाजिक परिस्थितियों से अवगत होंगे । ➤ छात्र एकांकियों के माध्यम से नैतिक मूल्यों की जानकारी देकर समाज और राष्ट्र के उत्थान की प्रेरणा प्राप्त करेंगे । ➤ छात्र एकांकियों में निरूपित विभिन्न विषयों , संवेदनाओं , भावनाओं से रूबरू कराकर उनके प्रति भावात्मक सम्बन्ध स्थापित करेंगे ।		

➤ पाठ्य-क्रम संरचना :

इकाई क्रम	विषय-वस्तु
१	➤ हिन्दी एकांकी-साहित्य : स्वरूप , उद्भव और विकास ➤ पठित एकांकियों में से ससंदर्भ व्याख्या
२	१. ताँबे के कीड़े – श्री भुवनेश्वर २. राजरानी सीता – डॉ. रामकुमार वर्मा
३	३. शिवाजी का सच्चा स्वरूप – श्री सेठ गोविंददास ४. एक दिन – श्री लक्ष्मीनारायण मिश्र
४	५. घोंसले – श्री जगदीशचन्द्र माथुर ६. सूखी डाली - श्री उपेन्द्रनाथ अशक

❖ प्रश्नपत्र का प्रारूप और अंक विभाजन :

बाह्य परीक्षा				आंतरिक कार्य परीक्षा	कुल अंक
प्रश्न	प्रश्न-प्रकार	अंक विभाजन	कुल अंक	मूल्यांकन प्रकार एवं अंक	
१	इकाई = २, ३, ४ में रखे एकांकियों में से दो ससंदर्भ व्याख्या विकल्पसहित	१२	५०	स्वाध्याय, परियोजना, लिखित परीक्षा, ग्रुप-चर्चा आदि बहुविध पद्धति से मूल्यांकन कुल अंक : ५०	१००
२	इकाई-२ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न विकल्पसहित	१३			
३	इकाई = ३ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न विकल्पसहित	१२			
४	इकाई-४ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न विकल्पसहित	१३			

संदर्भ-ग्रंथ :

- ❖ हिंदी एकांकी : सिद्धनाथ कुमार, राधाकृष्ण प्रकाशन, नई दिल्ली ।
- ❖ परंपराशील नाटक : जगदीशचन्द्र माथुर, राष्ट्रीय नाट्य विद्यालय, नई दिल्ली ।
- ❖ हिन्दी नाट्य सौ वर्ष का सफ़रनामा : डॉ॰ अब्दु-शरीद ए॰ शेख, पार्श्व प्रकाशन, अहमदाबाद ।
- ❖ स्वातंत्र्योत्तर एकांकी बदलते मूल्य : डॉ॰ नीतू जयसिंघानी, कल्पना प्रकाशन, दिल्ली ।
- ❖ हिन्दी नाटक परंपरा और प्रयोग : डॉ॰ सुधींद्र कुमार, संजय प्रकाशन दिल्ली ।
- ❖ समकालीन हिन्दी नाट्य परिदृश्य : डॉ॰ परवीन अख्तर, विकास प्रकाशन, कानपुर ।
- ❖ आधुनिक भारतीय नाट्य विमर्श : जयदेव तनेजा, राधाकृष्ण प्रकाशन, नई दिल्ली ।
- ❖ समकालीन हिन्दी नाटक एवं नाटककार : डॉ॰ दिनेशचन्द्र वर्मा, चिंतन प्रकाशन, कानपुर ।

कलास्नातक (B. A.) हिन्दी

SEMESTER (छमाही / सत्र) III

DISCIPLINE SPECIFIC COURSE (MAJOR) MJD-301 B

Programme Code: ART UG 301 B Course Code: AR23MJDSCHIN301B

मुख्यहिन्दी CREDIT (श्रेयांक) : 4

विषय : हिन्दी साहित्य का इतिहास (आदिकाल और मध्यकाल)

Total Credits = 04 (04 Periods /Week)	Theory	External = 50 Marks
		Internal = 50 Marks

पाठ्य-क्रम का उद्देश्य (Course Objective)	➤ छात्रों को हिन्दी साहित्य के इतिहास, काल-विभाजन और नामकरण से परिचित कराना । ➤ छात्रों को हिन्दी के साहित्य के उद्भव और विकास से अवगत कराना । ➤ छात्रों को हिन्दी की आदिकालीन साहित्य परंपरा से अवगत कराना । ➤ छात्रों को आदिकालीन विविध परिस्थितियों से अवगत कराना । ➤ छात्रों को आदिकालीन साहित्य की प्रमुख विशेषताओं की जानकारी देना । ➤ छात्रों को आदिकालीन प्रमुख रचनाकारों का योगदान समझाना । ➤ छात्रों को भक्ति के उद्भव और विकास से अवगत कराना । ➤ छात्रों को पूर्व मध्यकाल (भक्तिकाल) की परिस्थितियों से अवगत कराना । ➤ छात्रों को निर्गुण भक्ति भक्ति की प्रमुख विशेषताओं का परिचय देना । ➤ छात्रों को निर्गुण कवि और उनके योगदान की जानकारी देना । ➤ छात्रों को आदिकालीन एवं पूर्व मध्यकाल की प्रमुख रचनाओं का आस्वाद कराना ।
पाठ्यक्रमअध्ययन की परिलब्धियाँ (Course Learning Outcome)	➤ छात्र हिन्दी साहित्य के इतिहास, काल-विभाजन और नामकरण से परिचित होंगे । ➤ छात्र हिन्दी के साहित्य के उद्भव और विकास से अवगत होंगे । ➤ छात्र हिन्दी की आदिकालीन साहित्य परंपरा से अवगत होंगे । ➤ छात्र आदिकालीन विविध परिस्थितियों से अवगत होंगे । ➤ छात्र आदिकालीन साहित्य की प्रमुख विशेषताओं की जानकारी प्राप्त करेंगे । ➤ छात्र आदिकालीन प्रमुख रचनाकारों के योगदान से अवगत होंगे । ➤ छात्र भक्ति के उद्भव और विकास को समझेंगे । ➤ छात्र पूर्व मध्यकाल (भक्तिकाल) की परिस्थितियों से अवगत होंगे । ➤ छात्र निर्गुण भक्ति भक्ति की प्रमुख विशेषताओं का परिचय प्राप्त करेंगे । ➤ छात्र निर्गुण कवि और उनके योगदान की जानकारी प्राप्त करेंगे । ➤ छात्र आदिकाल एवं पूर्व मध्यकाल की प्रमुख रचनाओं का आस्वाद करेंगे ।

➤ पाठ्य-क्रम संरचना :

इकाई क्रम	विषय-वस्तु
१	- हिंदी-साहित्य का इतिहास : काल विभाजन और नामकरण - आदिकाल : परिस्थितियाँ, प्रवृत्तियाँ - आदिकालीन हिंदी साहित्य परम्परा : जैन, सिद्ध और नाथ साहित्य
२	- आदिकालीन प्रसिद्ध रासो ग्रंथ : सामान्य परिचय - आदिकालीन लौकिक साहित्य : सामान्य परिचय - अमीर खुसरो का योगदान - विद्यापति का योगदान
३	- भक्ति : आविर्भाव, वैचारिक पृष्ठभूमि एवं विशेषताएँ - निर्गुण भक्ति काव्य : विशेषताएँ - प्रमुख निर्गुण संत कवि : सामान्य परिचय - कबीर का साहित्यिक योगदान
४	- सूफी काव्य : अर्थ और प्रवृत्तियाँ - प्रमुख सूफी कवि : सामान्य परिचय - जायसी का साहित्यिक परिचय

❖ प्रश्नपत्र का प्रारूप और अंक विभाजन :

बाह्य परीक्षा				आंतरिक कार्य परीक्षा	कुल अंक
प्रश्न	प्रश्न-प्रकार	अंक विभाजन	कुल अंक	मूल्यांकन प्रकार एवं अंक	
१	इकाई-१ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न (विकल्पयुक्त)	१२	५०	स्वाध्याय, परियोजना, लिखित परीक्षा, गुप-चर्चा आदि बहुविध पद्धति से मूल्यांकन कुल अंक : ५०	१००
२	इकाई-२ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न (विकल्पयुक्त)	१३			
३	इकाई-३ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न (विकल्पयुक्त)	१२			
४	इकाई-४ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न (विकल्पयुक्त)	१३			

संदर्भ-ग्रंथ :

- ❖ हिन्दी साहित्य का इतिहास : आ० रामचन्द्र शुक्ल, राजकमल प्रकाशन, दिल्ली ।
- ❖ हिन्दी साहित्य का इतिहास : (सं०) डॉ० नगेन्द्र, नेशनल पब्लिसिंग हाउस, दिल्ली ।
- ❖ हिन्दी साहित्य का सुबोध इतिहास : आ० गुलाबराय, राजकमल प्रकाशन, दिल्ली ।
- ❖ हिन्दी साहित्य का आलोचनात्मक इतिहास : डॉ० रामकुमार वर्मा, लोकभारती प्रकाशन, इलाहाबाद ।
- ❖ विद्यापति पदावली : रामवृक्ष बेनीपुरी, लोकभारती प्रकाशन, इलाहाबाद ।
- ❖ विद्यापति : रामनाथ झा, साहित्य अकादमी, नई दिल्ली ।
- ❖ कबीर और जायसी : डॉ० पुरुषोत्तम बाजपेयी, चंद्रलोक प्रकाशन, कानपुर ।
- ❖ जायसी एक नयी दृष्टि : रघुवंश, लोकभारती प्रकाशन, इलाहाबाद ।
- ❖ जायसी ग्रंथावली : आचार्य रामचन्द्र शुक्ल, वाणी प्रकाशन, नयी दिल्ली ।

कलास्नातक (B. A.) हिन्दी

SEMESTER (छमाही / सत्र) III

MULTI DISCIPLINARY COURSE MDC-303

Programme Code: ART UG 303 Course Code: AR23MDCHIN303

CREDIT (श्रेयांक) : 4

विषय : हिन्दी प्रहसन नाटक

पाठ्य-पुस्तक:अंधेर नगरी (प्रहसन) लेखक : भारतेन्दु हरिश्चंद्र प्रकाशन:जयभारती प्रकाशन, इलाहाबाद ।

Total Credits = 04 (04 Periods /Week)	Theory	External = 50 Marks
		Internal = 50 Marks
पाठ्यक्रमकाउद्देश्य (Course Objective)	➤ छात्रों को प्रहसन नाटक के स्वरूप से अवगत कराना । ➤ छात्रों को पठित नाटककार भारतेन्दु हरिश्चंद्र का साहित्यिक परिचय देना । ➤ छात्रों को पठित प्रहसन 'अंधेर नगरी' की तात्त्विक विशेषताओं से रूबरू कराना । ➤ छात्रों को पठित प्रहसन 'अंधेर नगरी'में निरूपित अन्यायी शासन व्यवस्था और भारतीय जन जीवन की सच्चाई से अवगत कराना । ➤ छात्रों को पठित प्रहसन 'अंधेर नगरी'केमाध्यमसेनैतिकमूल्योंकीजानकारीदेकरसमाजऔरराष्ट्रकेउत्थानकीप्रेरणादेना । ➤ छात्रों में प्रहसन समझने, आस्वादन करने तथा मूल्यांकन करने की दृष्टि बढ़ाना ।	
पाठ्यक्रमअध्ययन की परिलब्धियाँ (Course Learning Outcome)	➤ छात्र हिन्दी नाटक के स्वरूप से अवगत होंगे । ➤ छात्र पठित नाटककार भारतेन्दु हरिश्चंद्र का साहित्यिक परिचय प्राप्त करेंगे । ➤ छात्र पठित प्रहसन 'अंधेर नगरी' की विशेषताओं से अवगत होंगे । ➤ छात्र अन्यायी शासन व्यवस्था और भारतीय जन जीवन की सच्चाई से अवगत होंगे । ➤ छात्र पठित नाटक ' बकरी 'केमाध्यमसेनैतिकमूल्योंकीजानकारीदेकरसमाजऔरराष्ट्रकेउत्थानकीप्रेरणाप्राप्त करेंगे । ➤ छात्रों में प्रहसन को समझने, आस्वादन करने तथा मूल्यांकन करने की दृष्टि विकसित होगी ।	

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY , PATAN

➤ पाठ्य-क्रमसंरचना :

इकाईक्रम	विषय-वस्तु
१	➤ प्रहसन नाटक : परिभाषा और तत्त्व ➤ भारतेन्दु हरिश्चंद्र : नाटककार के रूप में ➤ अंधेर नगरी : कथासार ➤ अंधेर नगरी : कथागत विशेषताएँ
२	➤ अंधेर नगरी : नाट्यकला ➤ अंधेर नगरी : सफल प्रहसन ➤ अंधेर नगरी : चरित्र-योजना ➤ 'अंधेर नगरी' के राजा का चरित्रांकन
३	➤ 'अंधेर नगरी' के महंत का चरित्रांकन ➤ 'अंधेर नगरी' के गोबरधनदास का चरित्रांकन ➤ 'अंधेर नगरी' की रंगमंचीयता ➤ 'अंधेर नगरी' की भाषा-शैली
४	➤ 'अंधेर नगरी' का उद्देश्य ➤ अंधेर नगरी : शीर्षक ➤ 'अंधेर नगरी' में समकालीन प्रासंगिकता ➤ 'अंधेर नगरी' के गीतों का औचित्य

❖ प्रश्नपत्र का प्रारूप और अंक विभाजन :

बाह्यपरीक्षा				आंतरिककार्यपरीक्षा	कुलअंक
प्रश्न	प्रश्न-प्रकार	अंक विभाजन	कुल अंक	मूल्यांकनप्रकारएवंअंक	
१	इकाई-१ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न (विकल्पयुक्त)	१२	५०	स्वाध्याय, परियोजना, लिखितपरीक्षा, गुप-चर्चाआदिबहुविधपद्धतिसेमूल्यांकन कुलअंक: ५०	१००
२	इकाई-२ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न (विकल्पयुक्त)	१३			
३	इकाई-३ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न (विकल्पयुक्त)	१२			
४	इकाई-४ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न (विकल्पयुक्त)	१३			

संदर्भ-ग्रंथ :

- ❖ भारतेन्दु के विचार एक पुनर्विचार : चंद्रभानु सीताराम, पंचशील प्रकाशन, जयपुर।
- ❖ भारतेन्दु हरिश्चंद्र : हिन्दुस्तानी एकेडमी, इलाहाबाद।
- ❖ भारतेन्दु : लक्ष्मीसागर वाष्णेय, साहित्य भवन प्रा. लि. इलाहाबाद।
- ❖ हरिश्चंद्र : शिवनंदन सहाय, हिंदी समिति, उ. प्र. शासन, लखनऊ।
- ❖ हिन्दी नाट्य सौ वर्ष का सफ़रनामा : डॉ॰ अब्दुल्शीद ए॰ शेख, पार्श्व प्रकाशन, अहमदाबाद।
- ❖ आधुनिक भारतीय नाट्य विमर्श : जयदेव तनेजा, राधाकृष्ण प्रकाशन, नई दिल्ली।

कलास्नातक (B. A.) हिन्दी

SEMESTER (छमाही / सत्र) III

ABILITYENHANCEMENT COURSE AEC-HIN-304

Programme Code: ART UG 304 Course Code: AR23AEC HIN304

CREDIT (श्रेयांक) : 2

विषय : हिंदी कहानी एवं भाषा-संरचना

पाठ्य-पुस्तक:कालजयी हिंदी कहानियां (संपादन) संपादक :डॉ. भरत पटेल, डॉ. सोमाभाई पटेल प्रकाशन:चितन प्रकाशन कानपुर।

Total Credits = 02 (02 Periods /Week)		Theory	External = 25 Marks
			Internal = 25 Marks
पाठ्य- क्रमकाउद्देश्य(Course Objective)	- छात्रों को हिंदी कहानी के स्वरूप का सैद्धांतिक परिचय देंगे। - छात्रों को ग्रामीण समाज जीवन से अवगत कराना। - छात्रों को आदर्श-प्रेम, देशप्रेम, उदात्त चरित्र, सामाजिक जीवन की यथार्थता, शोषक और शोषित जीवन आदि का परिचय देना। - छात्रों को साहित्य में व्याकरण की अहमियत समझाना। - छात्रों को भाषा-व्याकरण सम्बन्धी सामान्य ज्ञान देना। - छात्रों को व्यावहारिक जीवन में प्रयोजित विभिन्न प्रकार के शब्दों का परिचय देना।		
पाठ्यक्रमअध्ययन की परिलब्धियाँ (Course Learning Outcome)	- छात्र हिंदी कहानी के स्वरूप का सैद्धांतिक परिचय प्राप्त करेंगे। - छात्र ग्रामीण समाज जीवन से अवगत होंगे। - छात्र आदर्श-प्रेम, देशप्रेम, उदात्त चरित्र, सामाजिक जीवन की यथार्थता, शोषक और शोषित जीवन आदि से परिचित होंगे। - छात्र साहित्य में व्याकरण की अहमियत समझेंगे। - छात्र भाषा-व्याकरण सम्बन्धी सामान्य ज्ञान प्राप्त करेंगे। - छात्र व्यावहारिक जीवन में प्रयोजित विभिन्न प्रकार के शब्दों का परिचय प्राप्त करेंगे।		

➤ पाठ्य-क्रमसंरचना :

इकाईक्रम	विषय-वस्तु
१	- पाजेब : कथानक; कहानी-कला; शीर्षक; उद्देश्य 'पूँस की रात' कहानी : कथानक; कहानी-कला; हल्कू का चरित्रांकन; उद्देश्य
२	'लालपान की बेगम' कहानी : कथानक; कहानी-कला; शीर्षक; उद्देश्य 'यही सच है' कहानी : कथानक; कहानी-कला; दीपा का चरित्र; प्रेम की अनुभूति एवं

स्त्री-पुरुष संबंध			
३	➤ हिंदी शब्द परिचय एवं प्रयोग (पाठ्यक्रम में निर्धारित शब्द संलग्न हैं)		
	पर्यायवाची (समानार्थी) शब्द	विपरीतार्थक (विलोम) शब्द	तत्सम-तद्भव शब्द
	अलंकार	उत्तम	अग्नि – आग
	अतिथि	अनुराग	अश्रु – आँसू
	अश्व	आदर्श	नासिका – नाक
	अंजाम	प्राचीन	अष्ट – आठ
	अंत	उतार	आम्र – आम
	अन्तरिक्ष	आरम्भ	प्रस्तर – पत्थर
	अम्बर	ऐश्वर्य	कृषक – किसान
	अजीब	कोमल	क्षेत्र – खेत
	अदालत	कीर्ति	गायक – गवैया
	अध्ययन	जल	आश्रय – आसरा
	अनपढ़	पंडित	छिद्र – छेद
	अनमोल	मिथ्या	वधू – बहू
	अभिनंदन	रक्षक	दंत – दांत
	अमीर	सूक्ष्म	कर्ण – कान
	अनुरोध	सृष्टि	नव – नौ
	अजय	भौतिक	त्रयोदेश – तेरह
	अज्ञान	उपकार	धान्य – धान
	असहमति	उदार	हस्त – हाथ
	असीम	श्याम	लज्जा – लाज
	असंतोष	प्रवृत्ति	अमूल्य – अमोल
	असंभव	उदय	अमावस्या – अमावस
	पानी	निंदा	अज्ञान – अजान
	आकाश	चेतन	आलस्य – आलस
	हवा	अभिमान	उच्च – ऊँचा
	साँप	संयोग	ग्राम – गाँव
	जंगल	उत्थान	गृह – घर
	अमृत	कटु	चरम – चाम
	अनार	ऐच्छिक	चित्रकार – चितेरा
	अध्यापक	कृत्रिम	चतुर्थ – चौथा
	किताब	अंत	जन्म – जनम
	किनारा	पराधीन	
	क्रीमत	पूर्ण	
	कृष्ण	सौभाग्य	
	खुबसूरत	दयालु	
	गौरव	मानव	
	चरित्र	अनुकूल	
	कमल	कंटक	
	चन्द्रमा	मुख्य	
	गज	तटस्थ	
	अंधेरा	मलिन	

❖ प्रश्नपत्र का प्रारूप और अंक विभाजन :

बाह्यपरीक्षा				आंतरिककार्यपरीक्षा	कुलअंक
प्रश्न	प्रश्न-प्रकार	अंक विभाजन	कुल अंक	मूल्यांकनप्रकारएवंअंक	
१	इकाई-१ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न (विकल्पयुक्त)	०९	२५	स्वाध्याय, परियोजना, लिखितपरीक्षा, ग्रुप- चर्चाआदिबहुविधपद्धतिसे मूल्यांकन कुलअंक: २५	५०
२	इकाई-२ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न (विकल्पयुक्त)	०९			
३	इकाई-३ में निर्धारित पाठ्य-वस्तु में से (10 में से किन्ही सात के उत्तर देने होंगे)	०७			

संदर्भ-ग्रंथ :

- ❖ हिंदी कहानी का इतिहास : गोपालराय, राजकमल प्रकाशन, दिल्ली ।
- ❖ हिंदी कहानी की विकास यात्रा : डॉ. आनंद प्रकाश, लोक भारती प्रकाशन, इलाहाबाद ।
- ❖ आधुनिक हिंदी कहानी : डॉ. लक्ष्मीनारायण लाल, वाणी प्रकाशन, नई दिल्ली ।
- ❖ हिंदी भाषा और सरल व्याकरण : डॉ. अर्जुन तडवी, ज्ञान प्रकाशन, कानपुर ।
- ❖ आधुनिक हिंदी व्याकरण और रचना : डॉ. वासुदेवनंदन प्रसाद, भारती भवन, पटना ।
- ❖ हिंदी भाषा और लिपि : डॉ. धीरेन्द्र वर्मा, हिन्दुस्तानी एकेडेमी, इलाहाबाद ।
- ❖ हिंदी प्रयोग : रामचंद्र वर्मा, लोक भारती प्रकाशन, इलाहाबाद ।

कलास्नातक (B. A.) हिन्दी

SEMESTER (छमाही / सत्र) III

INDIAN KNOWLEDGE SYSTEMIKS-HIN-305

Programme Code: ART UG 305

Course Code: AR23IKSHIN305

CREDIT (श्रेयांक) : 2

विषय : लोक-साहित्य और संस्कृति

Total Credits = 02 (02 Periods /Week)		Theory	External = 25 Marks
			Internal = 25 Marks
पाठ्य-क्रम का उद्देश्य (Course Objective)	➤ लोक साहित्य का स्वरूप जानना ➤ लोक साहित्य का शास्त्रों एवं कलाओं से संबंध समझाना ➤ लोक साहित्य के संकलन एवं मूल्यांकन का कौशल बढ़ाना ➤ लोक साहित्य के विविध आयामों और उनके लक्षणों से अवगत होना ➤ प्रकीर्ण साहित्य का परिचय देना ➤ लोक संस्कृति और लोक साहित्य का परस्पर संबंध स्थापित करना ➤ लोक साहित्य का सामाजिक-सांस्कृतिक-राष्ट्रीय महत्व समझाना ➤ भारतीय संस्कृति के प्रति गौरव और उसकी रक्षा के लिए तैयार करना		
पाठ्यक्रमअध्ययन की परिलब्धियाँ (Course Learning Outcome)	➤ छात्र लोक साहित्य के स्वरूप को समझेंगे ➤ छात्र लोक साहित्य का शास्त्रों एवं कलाओं से संबंध समझेंगे ➤ छात्रों में लोक साहित्य के संकलन एवं मूल्यांकन का कौशल विकसित होगा ➤ छात्र लोक साहित्य के विविध आयामों और उनके लक्षणों से अवगत होंगे ➤ छात्र प्रकीर्ण साहित्य का परिचय प्राप्त करेगा ➤ छात्र लोक संस्कृति और लोक साहित्य का परस्पर संबंध समझेंगे ➤ छात्रों में लोक साहित्य का सामाजिक-सांस्कृतिक-राष्ट्रीय महत्व स्थापित होगा ➤ छात्र भारतीय संस्कृति के प्रति गौरवान्वित होगा और उसकी रक्षा के लिए तैयार सक्षम होगा		

➤ पाठ्य-क्रम संरचना :

इकाई क्रम	विषय-वस्तु
१	➤ लोक साहित्य का स्वरूप ➤ लोक साहित्य का शास्त्रों एवं कलाओं से संबंध ➤ लोक साहित्य का संकलन ➤ लोक साहित्य का मूल्यांकन

ENGLISH

**HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT
UNIVERSITY, PATAN**

**ARTS (B.A.) PROGRAMME
IN
ENGLISH**

BA SEMESTER: 3

- 1 MAJOR AR23MJDSCENG301 COURSE**
- 2 MAJOR AR23MJDSCENG301A COURSE**
- 3 MAJOR AR23MJDSCENG301B COURSE**

BA SEMESTER: 4

- 1 MAJOR AR23MJDSCENG401 COURSE**
- 2 MAJOR AR23MJDSCENG401A COURSE**
- 3 MAJOR AR23MJDSCENG401B COURSE**

**SEMESTER SYSTEM
SCHEME OF EXAMINATION
AND
SYLLABUS**

**AS PER THE NEW N E P GUIDELINES
(FOR BA SEM 3/4 WITH EFFECT FROM JUNE-2023)**

SCHEME OF EXAMINATION

DSC MAJOR COURSE

ARTS B.A. (ENGLISH)

(FOR BOTH SEMESTERS 3 & 4 COURSES)

Time: 2 ½ Hrs.

Total Marks: 50

	Marks
Q.1 One long question with an internal option from Unit-1	(13)
Q.2 One long question with an internal option from Unit-2	(12)
Q.3 One long question with an internal option from Unit-3	(13)
Q.4 Acquaintances any three out of five from Unit-4	(12)

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

COURSE NAME: INDIAN WRITING IN ENGLISH (Fiction)

SEMESTER 3

PROGRAM CODE: **AR23MJDSCENG301**

ENGLISH

COURSE CODE **Major 301**

EFFECTIVE FROM JUNE 2023 UNDER NEP

Total Credit – 04 (04 Period/Week)

Program Outcome

1. Provide intermediate level knowledge about literature and literary forms with emphasis on Indian English literature
2. Equip students with foundational concepts, perspectives, principles and methods of approaching Indian literature
3. Enable students to gain critical thinking and encourage them towards evaluation and appreciation of literature
4. Enrich the linguistic competency of students
5. Enhance reading, writing and comprehension skills of the students

Course Outcome:

1. Students will be able to understand the historical background of Indian English literature
2. appreciate the historical trajectory of various genres of IWE from colonial times till the present
3. Critically engage with Indian literary texts written in English in terms of Colonialism / post-colonialism, regionalism, and nationalism
4. Critically appreciate the creative use of the English language in IWE
5. Approach IWE from multiple positions based on historical and social locations

Sr. No.	Unit		Credit	Hr										
1	Unit 1	Indian English Novel before Independence Indian English Novel after Independence												
2	Unit 2	R.K. Narayan: 'Swami and Friends'												
3	Unit 3	Raja Rao: 'Kanthapura'												
4	Unit 4	Acquaintances: <table><tr><td>Rajmohun's Wife</td><td>Gujarat and the Gujaratis (1882)</td><td>The Guide</td><td>The God Of Small Things</td><td>In Custody</td></tr><tr><td>Home</td><td>The River Sutra</td><td>Midnight's Children</td><td>Train to Pakistan</td><td>A Suitable Boy</td></tr></table>			Rajmohun's Wife	Gujarat and the Gujaratis (1882)	The Guide	The God Of Small Things	In Custody	Home	The River Sutra	Midnight's Children	Train to Pakistan	A Suitable Boy
Rajmohun's Wife	Gujarat and the Gujaratis (1882)	The Guide	The God Of Small Things	In Custody										
Home	The River Sutra	Midnight's Children	Train to Pakistan	A Suitable Boy										

Reference:

1. M K Naik, A History of Indian English Literature, Sahitya Akademi, 1982
2. A K Mehrotra, Concise History of Indian Literature in English, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan, 2009.
3. R K Narayan, Swami, and Friends, Vintage, 2000
4. Raja Rao, Kanthapura, New Delhi: Oxford University Press,2009

Further Reading:

1. Raja Rao, Foreword to Kanthapura (New Delhi: OUP, 1989) pp. v–vi.
2. Salman Rushdie, 'Commonwealth Literature does not exist', in Imaginary Homelands (London: Granta Books, 1991) pp. 61–70.
3. Meenakshi Mukherjee, 'Divided by a Common Language', in The Perishable Empire (New Delhi: OUP, 2000) pp.187–203.
4. Bruce King, 'Introduction', in Modern Indian Poetry in English (New Delhi: OUP, 2nd ed,, 2005) pp. 1–10

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

COURSE NAME: BRITISH POETRY: 17TH AND 18TH CENTURIES

SEMESTER 3

PROGRAM CODE: **AR23MJDSCENG301A**

ENGLISH

COURSE CODE **Major 301A**

EFFECTIVE FROM JUNE 2023 UNDER NEP

Total Credit – 04 (04 Period/Week)

Program Outcome

1. Provide intermediate level knowledge about literature and literary forms with emphasis on 17-18th century English literature
2. Equip students with foundational concepts, perspectives, principles and methods of approaching British literature
3. Enable students to gain critical thinking
4. Encourage students towards evaluation and appreciation British literature and its socio-cultural backgrounds
5. Enhance reading, writing and comprehension skills of the students
6. Help students towards becoming world citizens

Course Outcome:

1. Students will be able to understand the socio-political, historical background of 17th-18th century British Literature
2. Identify the major characteristics Mock-Heroic poetry
3. Demonstrate in-depth knowledge and understanding of the social, intellectual and cultural thoughts of the 17th and 18th century
4. Critically examine key themes in representative texts of the period, including Sin, Transgression, Love, Pride, revenge, sexuality, human follies, among others
5. Show their appreciation of texts in terms of plot-construction, socio-cultural contexts, and genre of poetry
6. Analyse literary devices forms and techniques in order to appreciate and interpret the texts

Sr. No.	Unit		Credit	Hr										
1	Unit 1	Chief Characteristics of the age of Milton Growth and development of poetry during the 17 th & 18 th Century												
2	Unit 2	John Milton: 'Lycidas'												
3	Unit 3	Alexander Pope: 'The Rape of the Lock'												
4	Unit 4	Acquaintances: <table border="1"> <tr> <td>Paradise Lost</td><td>Paradise Regained</td><td>Elegy Written in a Country Church Yard</td><td>Essay on Dramatic Poesie</td><td>Epistle to Dr Arbuthnot</td></tr> <tr> <td>The Deserted Village</td><td>London</td><td>The Spectator</td><td>Idler</td><td>Man in Black</td></tr> </table>			Paradise Lost	Paradise Regained	Elegy Written in a Country Church Yard	Essay on Dramatic Poesie	Epistle to Dr Arbuthnot	The Deserted Village	London	The Spectator	Idler	Man in Black
Paradise Lost	Paradise Regained	Elegy Written in a Country Church Yard	Essay on Dramatic Poesie	Epistle to Dr Arbuthnot										
The Deserted Village	London	The Spectator	Idler	Man in Black										

Reference:

1. An Outline History of English Literature – W H Hudson
2. History of English Literature by Edward Elbert
3. John Milton – Lycidas
4. Alexander Pope – The Rape of the Lock

Further Reading:

1. The Holy Bible, Genesis, chaps. 1–4, The Gospel according to St. Luke, chaps. 1–7 and 22–4.
2. Niccolò Machiavelli, The Prince, ed. and tr. Robert M. Adams (New York: Norton, 1992) chaps. 15, 16, 18, and 25.
3. Thomas Hobbes, selections from The Leviathan, pt. I (New York: Norton, 2006) chaps. 8, 11, and 13.
4. John Dryden, 'A Discourse Concerning the Origin and Progress of Satire', in The Norton Anthology of English Literature, vol. 1, 9th edn, ed. Stephen Greenblatt (New York: Norton 2012) pp. 1767–8

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

COURSE NAME: Introduction to Criticism

SEMESTER 3

PROGRAM CODE: **AR23MJDSCENG301B**

ENGLISH

COURSE CODE **Major 301B**

EFFECTIVE FROM JUNE 2023 UNDER NEP

Total Credit – 04 (04 Period/Week)

Program Outcome

1. Provide intermediate level knowledge about literary criticism
2. Equip students with foundational concepts, perspectives, principles, and methods of approaching literature through literary analysis
3. Enable students to gain critical thinking
4. Encourage students towards evaluation and appreciation of literature on the basis of set principles
5. Enhance reading, writing and comprehension skills of the students
6. Help students towards becoming better world citizens

Course Outcome:

1. Students will understand the historical and philosophical contexts that led to the development of literary criticism and its practice in different traditions and periods
2. Learners will be able to understand fundamental literary and critical concepts and underlying distinctions amongst them (e.g., difference between literary criticism and literary theory)
3. Learners will be able to grasp a wide range of literary philosophers and critics whose works had informed and shaped the discourse of literary theory
4. Learners will have knowledge about major, critical movements and critics in various critical traditions – Indian(schools of rasa, alamkar, riti, dhvani, vakroti, auchitya) and western (Greek, roman, English, German, Russian and French)
5. Learners will be able to identify theoretical and critical concepts with critics/texts/movements with which they are associated and understand them in their contexts
6. Learners will be able to apply various theoretical frameworks and concepts to literary and cultural texts
7. learners will be able to evaluate and analyse strengths and limitations of critical/theoretical frameworks and arguments
8. Learners will be able to strengthen and deepen their interpretative skills
9. Learners will develop critical thinking and analytical skills

Sr. No.	Unit		Credit	Hr										
1	Unit 1	Nature of Criticism Function of Criticism												
2	Unit 2	Aristotle's Poetics: The Concept of Tragedy Aristotle's Poetics: The Ideal Tragic Hero												
3	Unit 3	Longinus: On the Sublime												
4	Unit 4	Acquaintances: <table border="1" data-bbox="384 546 1206 629"> <tr> <td>Rasa</td><td>Alamkar</td><td>Riti</td><td>Dhwani</td><td>Vakrokti</td></tr> <tr> <td>Auchitya</td><td>Mimesis</td><td>Catharsis</td><td>Nemesis</td><td>Hamartia</td></tr> </table>			Rasa	Alamkar	Riti	Dhwani	Vakrokti	Auchitya	Mimesis	Catharsis	Nemesis	Hamartia
Rasa	Alamkar	Riti	Dhwani	Vakrokti										
Auchitya	Mimesis	Catharsis	Nemesis	Hamartia										

Reference:

1. Kulkarni Anand B. and Chaskar Ashok G. An Introduction to Literary Criticism and Theory. Orient Blackswan, Hyderabad, 2015
2. Leitch, Vincent B, et al, eds. The Norton Anthology of Theory and Criticism. New York, NY: W. W. Norton & Co., 2010. Print.
3. Murray, Penelope and Dorsch, T. Classical Literary Criticism. London: Penguin Books. 2000.Print.
4. Norton, Glyn P. The Cambridge History of Literary Criticism, Vol. 3: The Renaissance. Cambridge: Cambridge university press, 1999. Print.
5. Vickers, Brian. English Renaissance Literary Criticism. Oxford: Clarendon Press, 1999. Print.
6. Wellek, Rene and Austin Warren. Theory of Literature. London: Jonathan Cape, 1949.

Further Reading:

1. Abrams, M. H. A Glossary of Literary Terms (8th Edition). New Delhi: Akash Press, 2007.
2. Alexander, L. G. Prose and Poetry Appreciation for Overseas Students. London: Longman Green and Comp. Ltd., 1966.
3. Alex,Latter & Rachel, Teubner. William Wordsworth's Preface to the Lyrical Ballads. London: Macat Library, 2018. Bliss, Perry. A Study of Poetry. Kindle Edition, 22 Feb., 2018.
4. Butcher, S. C. Poetics. New Delhi: Kalyani Publishers, 1978.
5. Bywater, Ingram. Aristotle's Poetics. Oxford: Atthe Clarendon Press, 1976.
6. Cuddon, J. A. The Penguin Dictionary of Literary Terms and Literary Theory (4th Edition). London and New York: Penguin, 2000.
7. Davis, Joseph, K. Pathea, R Broughton and Michael Wood. Literature. Illinois: Scott, Foresman and Comp. Glenviews, 1977.
8. Eliot, T.S. The Sacred Wood – Essays on Poetry and Criticism. (Seventh edition),1950.
9. Enright, D.J. & Ernst De Chickera. English Critical Texts: 16th Century to 20th Century.OUP, 1968.
10. Fyfe, Hamilton. Aristotle's Art of Poetry. London: OUP, 1940.
11. Gray, Martin. A Dictionary of Literary Terms (York Handbooks), Pearson Education, 2009.
12. Hudson, W. H. An Introduction to the Study of Literature. New Delhi: Atlantic, 2007.
13. Richards, I. A. Practical Criticism: A Study of Literary Judgment. New Delhi: UBS Publishers, 2002.
14. Scott James, R. A. The Making of Literature. Mumbai: Allied Publishers Pvt. Ltd.,

1963.

15. Sherbo, Arthur(ed.). The Yale edition of the works of Samuel Johnson.Vol.7. New Haven: Yale University Press,1968.
16. S. Ramaswami & V. S. Seturaman (ed.) The English Critical Tradition: An Anthology of English Literary Criticism, Volume 1,. New Delhi: Macmillan Publishers India Ltd. 1977/2009.
17. Seturaman, V. S., C. T. Indra and T. Siraman. Practical Criticism. Madras: Macmillan India Ltd., 1995. Waugh, Patricia (ed.) Literary Theory and Criticism: An Oxford Guide. New York: Oxford University Press, 2006.
18. Wimsatt, W. K. and Cleanth Brooks. Literary Criticism: A Short History. New Delhi: Oxford and IBH Publishing Company Pvt. Ltd., 1957.

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

COURSE NAME: MULTIDISCIPLINARY/ INTERDISCIPLINARY COURSE

SEMESTER 3

PROGRAM CODE: AR23MDCENG303

ENGLISH

COURSE CODE **MD 303**

EFFECTIVE FROM JUNE 2023 UNDER NEP

(TEXT: A SPECTRUM OF ENGLISH WRITING BY MACMILLAN)

Total Credits- 04 (04 Periods/ Week)

Program Outcome:

1. To make aware about the richness of English Literature
2. To make aware about different uses of English Literature
3. To display the philanthropic attitude of English Language through literature.

Course Outcome:

1. Critically engage with Short Stories texts written in English in terms of different disciplines like History, Science, Politics, Morality, Ecology, Wild-life, Philosophy, Entertainment etc.
2. Critically analyse the age-old thoughts of the society with reference to various disciplines.
3. Critically appreciate the creative use of the English language in Indian English Literature

Sr.No			Credits 04	Hrs 04
1	Unit -1	WORLD GOVERNMENT OR ANNIHILATION		
2	Unit -2	INDIAN FILMS		
3	Unit -3	J. C. BOSE		
4	Unit -4	THE PENGUIN: CLOWN OF THE ANTARCTIC		

Reference:

1. A Spectrum of English Writing - Macmillan

Further Reading:

1. Kumar, Gajendra. Indian English Literature : A New Perspective. Sarup and Sons, 2001.
2. Rocca, Kelly A. "Student participation in the college classroom: An extended multidisciplinary literature review." *Communication education* 59.2 (2010): 185-213.

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

COURSE NAME: ABILITY ENHANCEMENT COURSE

SEMESTER 3

PROGRAM CODE: **AR23AECENG304**

ENGLISH

COURSE CODE **AEC 304**

EFFECTIVE FROM JUNE 2023 UNDER NEP

Total Credit – 02 (02 Period/Week)

Programme Outcome & Course Outcome:

1. This course will enhance students' ability to learn and appreciate language through ShortStories/Essays
2. It will enhance students' communication skills
3. Impart employability skills to students
4. Prepare students for competitive examinations
5. It will inculcate and enhance reading habits in Under Graduate Students
6. It will enable students to learn basic grammar through the practice of prescribed topics
7. It will enable students to read and comprehend short passages
8. It will enhance the ability of students to write short answers
9. It will inculcate ability to draft emails
10. It will inculcate human values and ethics in order to enable students to become good citizens of the country

Sr. No.	Unit		Credit	Hr
	Unit 1	Lesson 1 to 4 from text 'Panorama' Frank Bros. & Co.		
	Unit 2	Grammar- Tenses Concord		
	Unit 3	Comprehension of Unseen Passage		

Further Reading: **High School English Gram & Comp by Wren and Martin**
Practical Grammar and Composition Book by Thomas Wood

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

COURSE NAME: INDIAN KNOWLEDGE SYSTEMS

SEMESTER 3

PROGRAM CODE: AR23IKSENG305

ENGLISH

COURSE CODE **IKS 305**

EFFECTIVE FROM JUNE 2023 UNDER NEP

(TEXT: Tirukkural by Tamil poet-saint Tiruvalluvar)

Total Credits- 02 (02 Periods/ Week)

Program Outcome:

1. To make aware about the richness Indian English Literature
2. To make aware about different forms of Indian English Literature
3. To bring out Indianness from English Literature written by Indian Writers

Course Outcome:

1. Critically engage with Indian literary texts translated in English in terms of common morals.
2. Critically analyse the age old psyche of the society with reference to religion and rituals and appreciate the human values.
3. Critically appreciate the creative use of the English language in Indian English Literature

Sr.No			Credits	Hrs
1	Unit-1	Introduction of <i>Tirukkural</i> by Tamil poet-saint Tiruvalluvar		
2	Unit-2	1. Grahastha Dharma or Family Life (Couplets 41 to 50) 2. Serving the Guest or Hospitality (Couplets 81 to 90) 3. Having Gratitude (Couplets 101 to 110)		
3	Unit-3	1. Charity (Couplets 221 to 230) 2. Penance (Couplets 261 to 270) 3. Truth (Couplets 291 to 300)		

Reference:

1. *Thirukkural* of Thiruvalluvar, Transliteration and Translation by Narayanalakshmi

Further Reading:

1. Kumar, Gajendra. Indian English Literature : A New Perspective. Sarup and Sons, 2001.
2. Kumar, Gajendra and Uday Shankar Ojha. Indian English Literature: A Post-Colonial Response. Sarup and Sons, 2005.

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

COURSE NAME: SKILL ENHANCEMENT COURSE

SEMESTER 3

PROGRAM CODE: **AR23SECENG306**

ENGLISH

COURSE CODE **SEC 306**

EFFECTIVE FROM JUNE 2023 UNDER NEP

Total Credits- 02 (02 Period/Week)

Program Outcome:

- 1. To develop skills other than regular studies**
- 2. To enable the students a product for future world**
- 3. To prepare a global generation with razor sharp proficiency skills in World Language.**

Course Outcome:

- 1. To introduce the students with basic proficiency skills in English**
- 2. To enable the ability of the students to express themselves through English language**
- 3. To update the students with latest ways of communication**

Sr.No			Credit	Hr
1	Unit-1	1. Introduction to basic skills of Listening, Speaking 2. English as an International Language.		
2	Unit-2	1. Non-Finite Verbs (Fill in the Blanks) 2. Identify Parts of Speech (Multiple Choice)		
3	Unit-3	Application Writing/ Letters for Leave.		

Reference:

1. Light, Richard L., Ming Xu, and Jonathan Mossop. "English Proficiency and Academic Performance of International Students." *Tesol Quarterly* 21.2 (1987): 251-261.
2. Jacobson, Susan K. *Communication skills for conservation professionals*. Island Press, PO Box 7, Covelo, CA 95428, 1999.

Further Reading:

1. Woodrow, Lindy. "Academic success of international postgraduate education students and the role of English proficiency." *University of Sydney papers in TESOL* 1.1 (2006): 51-70.
2. Uppe, Aparanjani, M. V. Raghuram, and B. Madhavi Latha. "The Role of English Language and LSRW Skills in Employability." *The Research Journal of English* 4.4: 16-24.
3. High School English Gram & Comp by Wren and Martin
4. Practical Grammar and Composition Book by Thomas Wood

SOCIOLOGY

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

Syllabus

SUBJECT : SOCIOLOGY

B.A. Semester III & IV

A handwritten signature in blue ink, consisting of a stylized 'J' followed by a series of loops and a long horizontal stroke.

EFFECTIVE FROM JUNE 2024 UNDER NEP 2020

B.A. Semester III**EFFECTIVE FROM JUNE 2023-24 UNDER NEP**

Sr	Course Type	Course Code	Course Name	Credit	Internal	External
1	Discipline Specific Course Major	AR23MJDSCSOC301	Sociology Of Tribal Society	04	50	50
2		AR23MJDSCSOC301A	Globalization and society	04	50	50
3		AR23MJDSCSOC301B	Indian Social Problem	04	50	50
4	Multi Disciplinary Course	AR23MDCSOC303	Social Problems & Social Development in India	04	50	50
5	Indian Knowledge System -IKS	AR23IKSSOC305	Sociology of Aging	02	25	25
6	Skill Enhancement Course -SEC	AR23SECSOC306	Sociology of consumer	02	25	25

B.A. Semester IV

sr	Course Type	Course Code	Course Name	Credit	Internal	External
1	Discipline Specific Course Major	AR23MJDSCSOC401	Sociology of Marginal Groups	04	50	50
2		AR23MJDSCSOC401A	Social Change and Development	04	50	50
3		AR23MJDSCSOC401B	Urban Society in India	04	50	50
4	Discipline Specific Course Minor	AR23MIDSOC402	Social Stratification	04	50	50
5	Value Added Course - VAC	AR23VACSOC405	Sociology of Gender	02	25	25
6	Skill Enhancement Course -SEC	AR23SECSOC406	Sociology and Health	02	25	25

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

SUBJECT: SOCIOLOGY

Discipline Specific Course Major

SOCIOLOGY OF TRIBAL SOCIETY

COURSE CODE : AR23MJDSCSOC301

SEMESTER-3

Total Credits- 04 (04 Period/Week)	Theory	External-50 Marks
		Internal- 50 Marks

Program Outcome

This course to use full to learn and understand about the demographic features, structure and tribal structure patterns. After studying this course students are able to understand anthropology.

Course Outcome:

1. Students will know about the Tribal society.
2. Students will understand problems of tribal society and remedies of it.
3. Students will be able to compare Tribal cultural and culture of the civilized society.

Sr.No		
1	Unit-1	Sociology of Tribal Society Introduction Meaning and Definition of Sociology of Tribal Society characteristics of Tribal Significance of Sociology of Tribal Society
2	Unit-2	Cultural Profile of Tribal Society Culture, Meaning, Concept, Characteristics Kinship Family Marriage
3	Unit-3	Problems of Tribal People Problem of Poverty - Problem of debt. Meaning, characteristics Problem of Exploitation - Problem of Alienation, meaning, characteristics Agrarian Problems - Problem of Illiteracy. Meaning and characteristics
4	Unit-4	Social Profile of Some Tribes of Gujarat Social Profile of Bhil Tribe of Gujarat Social Profile of Dubala Tribe of Gujarat Social Profile of Siddi Tribe of Gujarat

Reference:

- (1) Ghurye G. S. : The Scheduled Tribes
- (2) Kapadia K. M. : Marriage and Family in India
- (3) Karve Irawati : Kinship Organization in India
- (4) Majumdar and Madan : An Introduction to Social Anthropology
- (5) Amar Kumar Singh and M. K. Jabbi : Status of Tribals in India
- (6) L. P. Vidyarthi and Binay Rai : The Tribal Culture of India
- (7) Devendra Thakur and D. N. Tharkur : The Tribal Life and Forests
- (8) Anilkumar Singh : Tribal Life in India
- (9) Krishna Iyer and Bala Ratnam : Anthropology in India
- (10) Yogendra Singh : Culture Change in India
- (11) Belshaw C., 1975 : Traditional Exchange and Modern Market, Prentice Hall, New Jersey.
- (12) Bose N. K., 1956 : Peasant Life in India : A Study in Indian Unity and Diversity
- (13) Evans Pritchard, E.E. 1951 : Social Anthropology, New York, Free Press.
- (14) Firth, R. Ed., - 1975 : Themes in Economic Anthropology

Course website / Programme Website / Video Lecture :-

1. www.sociologyguide.com
2. www.gtu.edu
3. www.spartacus.schoolnet.co.uk/REVsociology.htm
4. www.sociology.org
5. www.asanet.org
6. www.isa-sociology.org
7. www.unco.edu/sociology/student_services/links.html
8. www.socioweb.com
9. www.sociologyonline.co.uk
10. https://www.youtube.com/watch?v=_nePT1kPeac
11. <https://www.youtube.com/watch?v=YOcUHLAhyfs&list=PLZ2iRtpJEUx5X1mrEQB6t96UjISBIM7QT>
12. <https://www.youtube.com/shorts/FXqjXLtBEqA>
13. <https://www.youtube.com/watch?v=SncWgL5zUf0>
14. <https://www.youtube.com/watch?v=YNikQwNcJiA>

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

SUBJECT: SOCIOLOGY

Discipline Specific Course Major

Globalization and society

COURSE CODE : AR23MJDSCSOC301A

SEMESTER-3

Total Credits- 04 (04 Period/Week)	Theory	External-50 Marks
		Internal- 50 Marks

Program Outcome

This course is use full learn about globalization By this course student will able to analyze the agency of globalization. Students are also able to globalization and culture. This course helps to students for explains socio - economic issues relating to globalization.

Course Outcome:

1. Students will aware to globalization as a worldwide phenomenon.
2. Student attempt to learn about illustration of globalization in different parts of the world
3. Students will learn the social consequences of globalization and he do implement them.

Sr.No		
1	Unit-1	The nature and dynamics of globalization 1. The historical and social context of globalization 2. World capitalism, modernization and globalization 3. Characteristics of globalization 4. The role of information and communication technology 5. Benefits and disadvantages of globalization.
2	Unit-2	Agencies of globalization 1. Political economy of globalization 2. Agencies of globalization Multinational corporations (MNCs), 3. Nation-state, media, market 4. International agencies (International Monetary Fund, World Bank, etc.).
3	Unit-3	Globalization and culture 1. The ethos of globalization (unbridled freedom, individualism, consumerism) 2. Globalization and the resurgence of ethnic consciousness: global tourism, diasporas communities 3. Transnational ethnic and religious movements

4	Unit-4	Social consequences of globalization 1. Inequality within and among nation states 2. Socio-economic impact of globalization 3. Impact on individual and group identities.
---	--------	---

Reference:

1. Appadurai, Arjun. 1997. Modernity at large: Cultural dimensions of globalization. New Delhi: Oxford University Press.
2. Drezem Jean and Amartya Sen. 1996. Indian economic development and social pportunity. Delhi: Oxford University Press.
3. Escobar, Arturo. 1995. Encountering development: The making and unmaking of the third world. Princeton: Princeton University Press.
4. Hoogvelt, Ankie. 1997. Globalization and the post-colonial world - The new political economy of development. London: Macmillan.
5. Hoogvelt, Ankie. 1998. The sociology of development. London: Macmillan.
6. Kiely, Ray and Phil Marfleet (eds.). 1998. Globalization and the third world. London: Routledge.
7. Preston, P.W. 1996. Development theory - An introduction. Oxford Blackwell.
8. Waters, Malcolm. 1996. Globalization. London: Routledge.

Video Lecture :

1. www.sociologyguide.com
2. www.gtu.edu
3. www.spartacus.schoolnet.co.uk/REVsociology.htm
4. www.sociology.org.
5. www.asanet.org
6. www.isa-sociology.org
7. www.unco.edu/sociology/student_services/links.html
8. www.socioweb.com
9. www.sociologyonline.co.uk

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

SUBJECT:SOCIOLOGY

**Discipline Specific Course Major
INDIAN SOCIAL PROBLEM
COURSE CODE : AR23MJDSCSOC301B**

SEMESTER-3

Total Credits- 04 (04 Period/Week)	Theory	External-50 Marks
		Internal- 50 Marks

Program Outcome

This course helps the government, NGO's, society and student of sociology for further program and policy making. This course helps us to develop scientific knowledge about social problems. Remedy and policy making is main objective of government and science.

Course Outcome:

Students can do the Some Sociological Approaches towards Social Problems

Students can aware to society about social problems and provide solution them.

Students can do awareness programm about AIDS Students can make some theoretical Aspects for solution of social problems.

Students become aware about the factors of various social problems in society and its impact also.

Sr.No		
1	Unit-1	Some Sociological Approaches towards Social Problems Social Disorganization Approach Alienation Approach Anomie Approach
2	Unit-2	Problems due to social Disorganization Meaning The Problem of Corruption Alcoholism Drug Addiction
3	Unit-3	Corruption Meaning of corruption Factors Impact Remedies of the Problems corruption
4	Unit-4	AIDS Meaning Causes of AIDS Effect of the Problems of AIDS Prevention and Control of AIDS

Reference:

1. John Kane : Social Problems (1962).
2. Harton and Leslie : Sociology of Social Problems.
3. Mamoria C. B. : Social Problems and Social Disorganization in India (1970)
4. Clinard Marshall B : Sociology Deviant Behaviour
5. Madan G. R. : Indian Social Problems
6. Howard Becker (Ed.) Social Problems - A Modern Approach
7. Robert Merton and Robert Nisbet (Edited) : Contemporary Social Problems (1971)
8. Sushichandra : Sociology of Deviation in India
9. Stephen Schafer and Others : Social Problems in a Changing Society
10. Saraswati Mishra : Problems and Social Adjustment in Old Age
11. Gillin : Social Problem
12. Brij Mohan : Indian Social Problems
13. Kumudini Dandekay : The Elderly in India
14. P. N. Sati : Retired and Aging People
15. Mishra Saraswati : Problems and Social Adjustment in Old Age
16. Sharm ad Dak : Aging in India

Course website / Programme Website :-

1. www.sociologyguide.com
2. www.gtu.edu
3. www.spartacus.schoolnet.co.uk/REVsociology.htm
4. www.sociology.org.
5. www.asanet.org
6. www.isa-sociology.org
7. www.unco.edu/sociology/student_services/links.html
8. www.socioweb.com
9. www.sociologyonline.co.uk

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

SUBJECT: SOCIOLOGY

**COURSE NAME : Multi Disciplinary Course
Social Problems & Social Development in India
SEMESTER-03
COURSE CODE : AR23MDCSOC303**

Total Credits- 04 (04 Period/Week)	Theory	External-50 Marks
		Internal- 50 Marks

Program Outcome

In this course students are learns about Social Problems & Social Development in context of India. Students able to Delinquency White Collar crime and Structural problems.

Course Outcome:

The syllabus is designed to introduce students to the emerging social problems, the concept and issues of development in Indian Society. The course intends to focus upon the deviant and delinquent behaviour, issue of corruption and other disorganizational and structural problems of Indian Society. The endeavour of the course is to make learners aware about the social problems and developmental issues in the Indian Society.

Sr.No		
1	Unit-1	Deviance : Concept & Meaning, Definition, Crime and Juvenile Delinquency White Collar crime,
2	Unit-2	Cyber Crime, Drug Addiction, Suicide, Terrorism.
3	Unit-3	Structural problems : Poverty, Caste Inequality, Minorities issues
4	Unit-4	Concept of Development, Economic Vs Social Development, Human Development. Issues of Development : Agrarian Crisis, Human Resource Development & Skilled Unemployment.

Reference:

- Cloward, R. 1960 Delinquency and Opportunity
- Charles, L. C. Mochael, W.F. 2000 Crime and Deviance : Essays and Innovations of Edwin M Lemert.
- Cohen, Albert K. 1955, Delinquent Boys : The Culture of the gang.
- H, Travis 1969, Causes of Delinquency
- E, Travis, 1969 Causes of Delinquency
- Betellie, Andre, 1974 : Social Inequality

- Gill S.S. 1998 : The Pathology of Corruption
- Lewis Oscar 1966 : Culture of Poverty Scientific American Vol li & V
- Gandgil, Madhav and Guha, Ramchandra, 1996 : Ecology and Equity : the Use and Abuse of Nature in Contemporary India.
- Berreman G D 1979 : Castc and Other Inequalities : Essays in Inequality.
- Browning Halcli, Webster (ed) 1996 : Understanding Contemporary Society : Theories of the Present.
- Desai A R 1971 : Essays on Modernization of Underdeveloped Societies
- Datt and Sundaram 2008 Indian Economy
- Eade D and Ligteringen E, Debating Development 2006 - NGOs and the Future
- EPW Research Foundation Social Indicators of Development for India, Economic
- Escobar Arturo, 1995 : Encountering Development the Making and Unmaking of the Third World
- Ghosh J Never Done and Poorly Paid : Women's Work in Globalizing India.

Suggested Online Link:

- Seminar / Assignment on ant topic of the above syllabus
- Test with multiple choice questions / short and long answer questions.
- Research orientation of the students

Video Lecture :

[mailto:https://www.youtube.com/watch?v=v7IVZai-rws](https://www.youtube.com/watch?v=v7IVZai-rws)

[mailto:https://www.youtube.com/watch?v=OLa_jXS_aMk](https://www.youtube.com/watch?v=OLa_jXS_aMk)

[mailto:https://www.youtube.com/watch?v=h4Hl-0gsBw4](https://www.youtube.com/watch?v=h4Hl-0gsBw4)

[mailto:https://www.youtube.com/watch?v=PQC1pF5jIU8&list=PL28N0XtHLR_K4TmelBYOvxh0esTlv07xj](https://www.youtube.com/watch?v=PQC1pF5jIU8&list=PL28N0XtHLR_K4TmelBYOvxh0esTlv07xj)

[mailto:https://www.youtube.com/watch?v=DfaujnGvNfM](https://www.youtube.com/watch?v=DfaujnGvNfM)

[mailto:https://www.youtube.com/shorts/AfcU3EI-sz8](https://www.youtube.com/shorts/AfcU3EI-sz8)

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

SUBJECT:SOCIOLOGY

Indian Knowledge System -IKS
Sociology of Aging

COURSE CODE : AR23IKSSOC305

SEMESTER-3

Total Credits- 02 (02 Period/Week)	Theory	External-25 Marks
		Internal- 25 Marks

Program Outcome

Students of sociology familiar to sociology of aging. Students of sociology are motivated to study problems of aging people. Students of aging sociology prepare themselves to research and social work for aging people's problems. This course is useful as remedy for aging problems. This course helps to government and authority to make program and policy for aging people.

Course Outcome:

- (1) Student comes to know about aging people and they can spread awareness in the society regarding problems of Aging people.
- (2) Student accept field of aging people as social work

Sr.No		
1	Unit-1	Introduction of Sociology of Aging Meaning and definition of Sociology of Aging Nature of Sociology of Aging The significance of Sociology of Aging
2	Unit-2	Different approaches for Aging Problems Biological Sociological Psychological
3	Unit-3	Social problems of aging Problems of Aging social adjustment Health Problem Economical Problem Emotional Heart
4	Unit-4	Remedies for Aging Problems Socialization Social Reform Law

Reference:

1. Vinod Kumar (1996) (ed.); Aging Indian Perspective and Global Scenario, New Delhi: All India Institute of Medical Sciences.
2. Proceedings of the United Nations Round Table on the "Ageing of Asian Populations",

Bangkok - 1994

3. Alfred de Soza; Walter Fernandes (1982) (eds.); Ageing in South Asia : Theoretical Issues and Policy Implications : New Delhi : Indian Social Institute.
4. Indira Jai Prakash (1991) (ed.); Quality Aging : Collected papers Varanasi: Association of Gerontology.
6. P. K. Dhillon (1992) Psycho-Social Aspects of Ageing in India, New Delhi : Concept Publishing Company.
7. Added Years of Life in Asia (1996) : Current Situation and future Challenges, New York : United Nations.
8. P. C. Bhatla (2000) (ed.); Lecture-Series in Geriatrics, New Delhi : National Institute of Primary Health.
9. R. Singh ; G. S. Singhal (1996) (eds.); Perspectives in Ageing Research New Delhi: Today and Tomorrow Printers and Publishers Proceedings of Indo-German Workshop on Education and Research in Gerontology, Max Muller Bhavan, New Delhi
10. S. K. Biswas (1987) (ed.); Ageing in Contemporary India Calcutta : Indian Anthropological Society (Occasional Papers)
11. E. Palmore (1993) (ed.); Developments and Research on Aging, Westport :Greenwood Press.
12. S. K. Choudhary (1992) (ed.); Problems of the Aged and of Old Age Homes Bombay: Akshar Prathi Roop Limited.
13. Kumar S. Vijaya (1991); Family Life and Socio-Economic Problems of the Aged, New Delhi : Ashish Publishing House.
14. Muthayya B. C.; Annesuddin M. (1992); Rural Aged : Existing Conditions, Problems and Possible Interventions – A Study in Andhra Pradesh, Hyderabad – National Institute of Rural Development. Sociology 100
15. Rao K. S. (1994) ; Ageing, New Delhi : National Book Trust of India.
16. Sati P. N. (1987); Needs and the Problems of the Aged; Udaipur : Himanshu Publishers.
17. Sen K.; Ageing (1994) : Debates on Demographic Transition and Social Policy; London: Zed Books.
18. Soodan K. S. (1975); Ageing in India; Calcutta : T. K. Mukherjee Minerva Association (Pvt.) Ltd.

Course website / Programme Website :-

1. www.sociologyguide.com
2. www.gtu.edu
3. www.spartacus.schoolnet.co.uk/REVsociology.htm
4. www.sociology.org.
5. www.asanet.org
6. www.isa-sociology.org
7. www.unco.edu/sociology/student_services/links.html
8. www.socioweb.com
9. www.sociologyonline.co.uk

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

SUBJECT:SOCIOLOGY

Skill Enhancement Course -SEC

Sociology of consumer

SEMESTER-3

COURSE CODE : AR23SECSOC306

Total Credits- 02 (02 Period/Week)	Theory	External-25 Marks
		Internal- 25 Marks

Program Outcome

By this course students of sociology studding the area of comers. Students of sociology aware about consumer and rights of consumer. Student will protect them self by awareness of consumer rights. Students develop them carrier in consumer protection activities. Sociology as science develop a new area in sociology as consumer and marketing sociology.

Course Outcome:

- (1) Student aware to buying things and services.
- (2) Student will save them self and others.
- (3) Student will work as activist in field of consumer rights protection.

Sr.No		
1	Unit-1	Meaning and nature of consumer Meaning of Consumer Nature of Consumer Protection of consumer Right to Choice Right to Complain Solve Consumer education
2	Unit-2	Consumer Movement History of Consumer movement Age of Consumer movement Consumer movement in Europe and Asian Consumer movement in India
3	Unit-3	Consumer Act -1 Prohibition of food -1954 Right to thing Act-1930
4	Unit-4	Consumer Act-2 Consumer protection Act- 1986 Consumer norms -2005 Consumer Court function, structure and power of consumer courts.

Reference:

- (1) Dr, Nirja Terapolu, Pri, N.G. Ran; Consumer Education Training of trainers Manual Volume-1 Consumer Protection, Department resource management and Consumer science , Agriculture university (A.P)
- (2) Consumer Education Training of trainers Manual Volume-2, Consumer Exploitation and redressal.
- (3) Dr, Nirja Terapolu, Pri, N.G. Ram; Consumer Education Training of trainers Manual Volume-3 Consumer Services. Agriculture university (A.P).
- (4) Consumer Education Training of trainers Manual Volume-4 Consumer Welfare Schemes
- (5) ગ્રાહક શિક્ષણ તાલીમ શિક્ષક ગ્રંથ-૧ ગ્રાહક સુરક્ષા પ્રકાશક નિયામકશ્રી ગ્રાહક સુરક્ષા કચેરી તોલમાપ ભવન સારંગપુર, અમદાવાદ
- (6) ગ્રાહક શિક્ષણ તાલીમ શિક્ષક ગ્રંથ-૨ ગ્રાહક શોષણ અને ફરિયાદ નિવારણ પ્રકાશક નિયામકશ્રી ગ્રાહક સુરક્ષા કચેરી તોલમાપ ભવન સારંગપુર, અમદાવાદ
- (7) ગ્રાહક શિક્ષણ તાલીમ શિક્ષક ગ્રંથ-૩ ગ્રાહક સેવાઓ પ્રકાશક નિયામકશ્રી ગ્રાહક સુરક્ષા કચેરી તોલમાપ ભવન સારંગપુર, અમદાવાદ
- (8) ગ્રાહક શિક્ષણ તાલીમ શિક્ષક ગ્રંથ-૪ ગ્રાહક કલ્યાણ યોજનાઓ પ્રકાશક નિયામકશ્રી ગ્રાહક સુરક્ષા કચેરી તોલમાપ ભવન સારંગપુર, અમદાવાદ

Course website / Programme Website :-

- www.sociologicalthoughts.com/
- en.wikipedia.org/wiki/Sociology
- wordpress.com/highered.mcgraw-hill.com/sites/0072817186/.../chapter_summary.htm
- ssr1.uchicago.edu/PRELIMS/Theory/weber.htm
- www.umsi.edu/~keelr/3210/3210_lectures/what_is_soc_theory.html
- sociology.iisuniv.ac.in/courses/subjects/indian-sociological-thought
- www.unipune.ac.in/.../HistorySociologyhttps://
- www.caluniv.ac.in/Syllabus/sociology
- www.bookadda.com/...

PSYCHOLOGY

**HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT
UNIVERSITY, PATAN**

**NEP 2020
CREDIT FRAMWORK FOR UNDERGRADUATE
PROGRAMME**

**FACULTY: BACHELOR OF ARTS
APPLIED: JUNE 2023**

COURSE STRUCTURE OF

B.A. Honours in Psychology Programme

B. A. Honours Psychology (Major/Minor) Semester III & IV (Diploma in Psychology)

Semester – III								
Sr. No	Course Category	Course Title	Course Credits			Exam Marks		
			Theory	Practical	Total	IM	EM	Total
1	Major Course AR23MJDSCPSY301	Cognitive Psychology	4	0	4	50	50	100
2	Major Course AR23MJDSCPSY301A	Social Psychology-I	4	0	4	50	50	100
3	Major Course AR23MJDSCPSY301B	Psychopathology-I	4	0	4	50	50	100
4	Multi Course AR23MDCPSY303	Sports and Psychology	4	0	4	50	50	100
5	ABILITY AR23AECPSY304	-	-	-	-	-	-	-
6	IKS AR23IKSPSY305	Indian Psychology	2	0	2	25	25	50
7	SEC AR23SECPSY306	Emotional Intelligence	2	0	2	25	25	50

Semester – IV								
Sr. No	Course Category	Course Title	Course Credits			Exam Marks		
			Theory	Practical	Total	IM	EM	Total
1	Major Course AR23MJDSCPSY401	Psychology of Adjustment	4	0	4	50	50	100
2	Major Course AR23MJDSCPSY401A	Social Psychology-II	4	0	4	50	50	100
3	Major Course AR23MJDSCPSY401B	Psychopathology-II	4	0	4	50	50	100
4	Minor Course AR23MIDSCPSY402	Psychology of Personal Adjustment	4	0	4	50	50	100
5	ABILITY AR23AECPSY404	-	-	-	-	-	-	-
6	VAC AR23VACPSY405	Environmental Psychology	2	0	2	25	25	50
7	SEC AR23SECPSY406	Applied Psychology	2	0	2	25	25	50

**B. A. (Hon.) Psychology, Semester-III, New Course-Titles For
Regular And External Students
With Effective From: June – 2023**

Semester – III								
Sr. No	Course Category	Course Title	Course Credits			Exam Marks		
			Theory	Practical	Total	IM	EM	Total
1	Major Course AR23MJDSCPSY301	Cognitive Psychology	4	0	4	50	50	100
2	Major Course AR23MJDSCPSY301A	Social Psychology-I	4	0	4	50	50	100
3	Major Course AR23MJDSCPSY301B	Psychopathology-I	4	0	4	50	50	100
4	Multi Course AR23MDCPSY303	Sports and Psychology	4	0	4	50	50	100
5	IKS AR23IKSPSY305	Indian Psychology	2	0	2	25	25	50
6	SEC AR23SECPSY306	Emotional Intelligence	2	0	2	25	25	50

BA (Hon.) Psychology Semester-III

Programme/Class: Diploma	Year : Second	Semester : Third
Subject : Psychology		
Course Code : AR23MJDSCPSY301	Course Title : Cognitive Psychology	
Course Credit : 4	Course Type : MAJOR	
Teaching Hours : 60 (Hours)	Total Marks : 100 (50+50)	
Teaching Methodology : Lecture & Demonstration		

1. Course Outcomes દરેક વિષયની શરૂઆતમાં દર્શાવેલ છે ? હા
2. Employability/Entrepreneurship/Skill Development પર કેન્દ્રિત થયેલ છે કે નહીં ? હા
3. Value added Courses Imparting Transferable and Life Skills ના ગુણોધરાવે છે ? હા
4. Major ☒ Minor ☐ Skill Enhancement Courses ☐
Ability Enhancement Courses ☐ Value Added Courses ☐ Vocational Courses ☐
5. Holistic Education ☒ Multidisciplinary ☐ Interdisciplinary ☐
6. દિવ્યાંગ માટે વિષય અંતર્ગત આનુસંગિક જોગવાઈ કરાયેલ છે ? ના
7. New India Literacy Programme (NILP) મુજબનો વિષય છે ? ના
8. Swayam પ્લેટફોર્મ પરના MOOC વિષય પર આધારિત આવિષય છે ? ના
9. ઈન્ડિયન નોલેજ સીસ્ટમ (IKS) પર આધારિત વિષય છે ? હા

COURSE OBJECTIVES:

The objectives of this course are:

1. The Course will familiarize students with the basic psychological process and studies relating to the factors which influence them. It will also focus come basic processes areas of Psychology.
2. Learn to use Psychology and other information sources.
3. To introduce students to the basic concepts of the field of psychology with an emphasis on applications of psychology in everyday life.
4. The student will come to understand various types of learning.
5. Student will get information regarding Reinforcement and its schedule for shaping animal and human behavior.
6. Student will get information of memory and utilization of it.
7. Student will define various types of aptitude and its efficacy.
8. Will come to know his/her own interest and aptitudes
9. To understand the fundamental processes underlying human behavior such as processes underlying learning, memory, individual differences, intelligence and personality
10. To apply the principles of psychology in day-to-day life for a better understanding of themselves and others

Details of Modules

Modules	Content/ Topic	Weightage and Teaching Hours
Unit: 1	Cognitive Psychology-Introduction બોધાત્મક મનોવિજ્ઞાન-પ્રસ્તાવના (પરિચય) 1. પ્રસ્તાવના-Introduction 2. બોધન એટલે શું?-What is Cognition? 3. બોધાત્મક મનોવિજ્ઞાનની વ્યાખ્યા Definition Cognitive Psychology 4. બોધાત્મક મનોવિજ્ઞાન Properties of Cognitive Psychology 5. બોધાત્મક મનોવિજ્ઞાનનું કાર્યક્ષેત્ર-Scope of Cognitive Psychology 6. કૃત્રિમ બુદ્ધિ-Artificial Intelligence 7. બોધાત્મક મનોવિજ્ઞાનની પદ્ધતિઓ Methods of Cognitive Psychology 8. બોધાત્મક મનોવિજ્ઞાનનાં અભિગમો Approaches/Paradigms of Cognitive Psychology	25% 15 Hours
Unit: 2	Thinking, Problem Solving and Concept ચિંતન, સમસ્યા ઉકેલ અને ખ્યાલ 1. ચિંતનની વ્યાખ્યા અને સ્વરૂપ-Definition and Nature of Thinking 2. ચિંતનના પ્રકારો-Types of Thinking 3. સમસ્યા ઉકેલનો અર્થ અને સ્વરૂપ Meaning and Nature of Problem Solving 4. સમસ્યા ઉકેલની પદ્ધતિઓ Methods or Strategies of Solving the Problem 5. સમસ્યા ઉકેલને અસર કરતા ઘટકો Factors Influencing Problem Solving 6. સમસ્યા ઉકેલના સોપાનો-Steps of Problem Solving 7. ખ્યાલનું સ્વરૂપ અને મહત્વ-Nature and Importance of Concept 8. ખ્યાલના પ્રકારો-Types of Concept 9. ખ્યાલ ઘડતરને અસર કરતા ઘટકો Factors Influencing Concept Formation	25% 15 Hours

Unit: 3	Creativity and Decision Making સર્જનાત્મકતા અને નિર્ણય પ્રક્રિયા 1. સર્જનાત્મકતાની વ્યાખ્યા અને સ્વરૂપ Definition and Nature of Creativity 2. સર્જનાત્મક વિચારનાં સોપાનો-Stages of Creative thinking 3. સર્જનાત્મક વિચારકના લક્ષણો Characteristics of Creative Thinker 4. સર્જનાત્મકતાનું માપન-Measurement of Creativity 5. તર્કક્રિયાનો અર્થ અને સ્વરૂપ-Meaning and Nature of Reasoning 6. તર્કક્રિયામાં મહત્વના સોપાનો-Important Steps in Reasoning 7. Decision-process and Judgement 8. Biases and Errors in Decision-making 9. Some Guidelines for Taking better Decision	25% 15 Hours
Unit-4	Emotional Intelligence આવેગાત્મક બુદ્ધિ 1. પ્રસ્તાવના - Introduction 2. આવેગાત્મક બુદ્ધિનો અર્થ અને વ્યાખ્યા Meaning and Definitions of Emotional Intelligence 3. આવેગાત્મક બુદ્ધિનું માપન Measurement of Emotional Intelligence 4. ઉચ્ચ આવેગાત્મક બુદ્ધિ ધરાવતા લોકોની લાક્ષણિકતાઓ Characteristics of People with high Emotional Intelligence 5. સંચાલનમાં આવેગાત્મક બુદ્ધિનો ઉપયોગ અને ઉપયોગિતા Use and Utility of Emotional Intelligence in Administration 6. આવેગાત્મક બુદ્ધિનાં વિકસાવવા માટેની પ્રયુક્તિઓ Techniques for Developing Emotional Intelligence 7. આવેગાત્મક બુદ્ધિનો આધાર અથવા આવેગાત્મક બુદ્ધિનાં પાયાના પથ્થરો Cornerstones of Emotional Intelligence	25% 15 Hours

	8. આવેગાત્મક રીતે બુદ્ધિશાળી લોકોની કેટલીક આદતો Some Habits of Emotionally Intelligent People	
--	--	--

Pedagogical Tools:

- Classroom Lecture • Problem Solving • Tutorial • Group Discussion
- Seminar • Case Studies • Role Play • Field Work
- Hospital Visit

Mode of Evaluation: Evaluation will be divided in two parts.

External: Annual Examination will be conducted by the Gujarat University of 50 Marks (4 Descriptive Questions and 1 MCQ)

Internal: Following Tools for Evaluating performance of the students can be used. Total weightage for the Internal Examination 50 Marks.

- Assignment • MCQ Test • Presentation • Attendance • Seminar • Symposium • Poster
- Presentation • Essay type Questions • Classroom quizzes and exams • Projects • Questionnaires
- Interviews

TEXT BOOKS & REFERENCES

- Bear – M.F. Connors, B.W. Pardiso – Neuro Science.
- Handouts: Teacher Can Create And Distribute Unit Wise Detail For Easy Learning, And Concept Formation.
- Cognitive Psychology” Second Edition. (Applying The Science Of Mind) By: Bridget Robinson-Riegle, Uni. of St.Thomas, Pub.:Pearson Publication New Delhi.
- Cognitive Psychology, By :Robert Salsa, Uni. of Nevada, Pub.: Pearson Education New Delhi.
- On Line Resources: Americanpsychological Association.

BA (Hon.) Psychology Semester-III

Programme/Class: Diploma	Year : Second	Semester : Third
Subject : Psychology		
Course Code : AR23MJDCPSY301A	Course Title : Social Psychology-I	
Course Credit : 4	Course Type : MAJOR	
Teaching Hours : 60 (Hours)	Total Marks : 100 (50+50)	
Teaching Methodology : Lecture & Demonstration		

1. Course Outcomes દરેક વિષયની શરૂઆતમાં દર્શાવેલ છે ? હા
2. Employability/Entrepreneurship/Skill Development પર કેન્દ્રિત થયેલ છે કે નહિ ? હા
3. Value added Courses Imparting Transferable and Life Skills ના ગુણોધરાવે છે ? હા
4. Major ☒ Minor ☐ Skill Enhancement Courses ☐
Ability Enhancement Courses ☐ Value Added Courses ☐ Exit/ Vocational Courses ☐
5. Holistic Education ☒ Multidisciplinary ☐ Inter disciplinary ☐
6. દિવ્યાંગ માટે વિષય અંતર્ગત આનુસંગિક જોગવાઈ કરાયેલ છે ? ના
7. New India Literacy Programme (NILP) મુજબનો વિષય છે ? ના
8. Swayam પ્લેટફોર્મ પરના MOOC વિષય પર આધારિત આ વિષય છે ? ના
9. ઈન્ડિયન નોલેજ સીસ્ટમ (IKS) પર આધારિત વિષય છે ? હા

Course Objectives:

This course should help Students:

1. Appreciate how individual behaviour is influenced by Social and Cultural context
2. Understand how social behaviour can be analysed in terms of social Psychological Theories
3. Realise how social Psychological knowledge can be used in solving social problems.
4. To understand how a social psychological analysis differs from other forms of analysis
5. To become familiar with the wide variety of questions and topics that social psychologists study.
6. To learn the classic and contemporary theories that are relevant To become familiar with a sampling of research findings, both correlation and experimental
7. To appreciate the variety of choices and limitations in the lives of women and men as they are shaped by personal and social factors
8. To explore various topic areas through readings, class activities, and discussion and by thinking and writing critically and reflectively.

Modules	Content/ Topic	Weightage and Teaching Hours
UNIT-1	INTRODUCTION OF SOCIALPSYCHOLOGY સમાજલક્ષી મનોવિજ્ઞાનનો પરિચય 1. પ્રસ્તાવના - Introduction 2. સમાજલક્ષી મનોવિજ્ઞાનની વ્યાખ્યા અને અર્થ Definition and Meaning of Social Psychology 3. સમાજલક્ષી મનોવિજ્ઞાનનું સ્વરૂપ Nature of Social Psychology 4. સમાજલક્ષી મનોવિજ્ઞાનનું કાર્યક્ષેત્ર - Scope of Social Psychology 5. સમાજલક્ષી મનોવિજ્ઞાનની અભ્યાસ પદ્ધતિઓ Methods of study of Social Psychology 1. નિરીક્ષણ પદ્ધતિ- Observation Method 2. પ્રશ્નાવલી પદ્ધતિ- Questionnaire Method 3. મુલાકાત પદ્ધતિ- Interview Method 4. પ્રયોગકે પ્રાયોગિક પદ્ધતિ - Experimental Method 5. સમાજમિતીય કે સમાજમિતિક પદ્ધતિ Sociometric Method	25% 15 Hours
UNIT-2	GROUP &SOCIAL INTERACTION <u>જૂથ અને સામાજિક આંતરક્રિયા</u> 1. પ્રસ્તાવના - Introduction 2. જૂથનો અર્થ - Meaning of Group 3. જૂથનું વર્ગીકરણ કે પ્રકારો Classification or Types of Group 4. સામાજિક આંતરક્રિયાનો અર્થ Meaning of Social Interaction 5. સામાજિક આંતરક્રિયાના પ્રકારો	25% 15 Hours

	Types of Social Interaction 6. સામાજિક આંતરક્રિયાની પધ્ધતિઓ કે પ્રક્રિયાઓ Methods or Processes of Social Interaction 1. અનુકરણ - Imitation 2. સામાજિક અવરોધ - Social Inhibition 3. સૂચન - Suggestion 4. સામાજિક પ્રક્ષેપણ- Social Projection 5. તાદાત્મ્યીકરણ - Identification	
UNIT-3	<u>ATTITUDE</u> <u>મનોવલણો</u> 1. પ્રસ્તાવના - Introduction 2. મનોવલણનો અર્થ અને વ્યાખ્યા - Meaning and Definition of Attitude 3. મનોવલણના લક્ષણો - Characteristics of Attitude 4. મનોવલણનું ઘડતર - Formation of Attitude 5. મનોવલણ પરિવર્તન - The Changes of Attitude 6. મનોવલણ માપન- Measurement of Attitude	25% 15 Hours
UNIT-4	<u>PREJUDICE</u> <u>પૂર્વગ્રહ</u> 1. પ્રસ્તાવના - Introduction 2. પૂર્વગ્રહની વ્યાખ્યા અને અર્થ –Definition or Meaning of Prejudice 3. પૂર્વગ્રહનું સ્વરૂપ કે લાક્ષણિકતાઓ –Nature or Characteristics of Prejudice 4. પૂર્વગ્રહનું ઘડતર અથવા વિકાસ - Formation or Development of Prejudice	25% 15 Hours

	5. પૂર્વગ્રહની અસરો કે પરિણામો – Effects or Results of Prejudice 6. પૂર્વગ્રહ નિવારવાના ઉપાયો – Measures to Overcome Prejudice અથવા પૂર્વગ્રહ દુર કરવાની પદ્ધતિઓ કે ઉપાયો – Methods or Measures for Reducing Prejudice	
--	--	--

Pedagogical Tools:

- Classroom Lecture • Problem Solving • Tutorial • Group Discussion
- Seminar • Case Studies • Role Play • Field Work
- Hospital Visit

Mode of Evaluation: Evaluation will be divided in two parts.

External: Annual Examination will be conducted by the Gujarat University of 50 Marks (4 Descriptive Questions and 1 MCQ)

Internal: Following Tools for Evaluating performance of the students can be used. Total weightage for the Internal Examination 50 Marks.

- Assignment • MCQ Test • Presentation • Attendance • Seminar • Symposium • Poster
- Presentation • Essay type Questions • Classroom quizzes and exams • Projects • Questionnaires
- Interviews

સંદર્ભો : References :

1. Baron, R. A. & Byrne D. (2006)/ Social Psychology. New Delhi :Prentice Hall of India.
2. Myers, D. G. (2006). Social Psychology. New Delhi : Tata McGraw HillPublishing.
3. Parikh, B. A. (1990). Social Psychology (Advanced). Ahmedabad :University Book Production Board, Gujarat State.
4. Worchel, S., Cooper, J., Goethals, G.R. & Olson, J. M. (2000). SocialPsychology. Belmont, USA : Wadsworth / Thomson Learning.
5. Taylor, S.E.; Peplau, L.A. and Sears, D.O. (2006). Social psychology.12th ed. N.D.: Pearson.
6. Baron, R.A.; Byrne, D. (1998). Social psychology. 10th ed. N.D.:Prentice-Hall of India Pvt. Ltd.
7. Social Psychology – Solomon Asch
8. An outline of Social Psychology – Sherif & Sherif
9. Social Psychology – I. M. Newcomb
10. સમાજવેશી મનોવિજ્ઞાન (પ્રગત), ડૉ. બી. એ. પરીખ, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય, આમદાવાદ
11. સમાજવેશી મનોવિજ્ઞાન, વી. એસ. વણીકર,યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય, આમદાવાદ.

BA (Hon.) Psychology Semester-III

Programme/Class: Diploma	Year : Second	Semester : Third
Subject : Psychology		
Course Code : AR23MJDSCPSY301B	Course Title : Psychopathology- I	
Course Credit : 4	Course Type : MAJOR	
Teaching Hours : 60 (Hours)	Total Marks : 100 (50+50)	
Teaching Methodology : Lecture & Demonstration		

1. Course Outcomes દરેકવિષયનીશરૂઆતમાં દર્શાવેલ છે ?હા
2. Employability/Entrepreneurship/Skill Development પરકેન્દ્રિતથયેલછેકેનહી ?હા
3. Value added Courses Imparting Transferable and Life Skillsનાગુણોધરાવે છે ?હા
4. Major ☒ Minor ☐ Skill Enhancement Courses ☐
5. Ability Enhancement Courses ☐ Value Added Courses ☐ Exit/ Vocational Courses ☐
6. Holistic Education ☒ Multidisciplinary ☐ Interdisciplinary ☐
7. દિવ્યાંગમાટેવિષયઅંતર્ગતઆનુસાંગિકજોગવાઈકરાયેલ છે ?ના
8. New India Literacy Programme (NILP) મુજબનોવિષય છે ?ના
9. mayawS પ્લેટફોર્મપરના MOOC વિષયપરઆધારિતઆવિષય છે ?ના
10. ઈન્ડિયનનોલેજસીસ્ટમ(IKS)(પરઆધારિતવિષય છે ? હા

Course Objectives:

This course should help Students:

1. To impart knowledge about the normality.
2. To make students understand the nature and course of various abnormal conditions.
3. To impart knowledge and skills needed for psychological assessment of different normal conditions.
4. Students become familiar with concept of mental disorder.
5. To provide an overview of Abnormal Psychology and major psychological problems and disorders across biological, psychological, and sociocultural processes.
6. To give the information about DSM and Indian classification.
7. To notified the basic difference between DSM IV & DSM V.

Details of Modules

Modules	Content/ Topic	Weightage and Teaching Hours
Unit: 1	Introduction of Psychopathology I. Introduction II. Definition or Meaning of Psychopathology or Abnormal Psychology III. Nature and Concept of Abnormal Behaviour IV. The Concept of Normality and Abnormality (Viewpoints) or Criteria of Distinguishing Normal and Abnormal V. Characteristics or Criteria of Normal Personality VI. Characteristics or Criteria of Abnormal Behaviour (Personality) VII. Classification of Abnormal Behaviour / Abnormality or Psychological/Mental Disorders (1) Indian Classification of Psychological Disorders or Abnormal Behaviour (2) American Psychological or Mental Disorders Medical Science (3) International Classification of Abnormal Behaviour VIII. Personnel in mental health 1. Professional Experts 1.1 Clinical Psychologist 1.2 Counselling Psychologist 1.3 School Psychologist 1.4 Psychiatrist 1.5 Psychoanalyst 1.6 Psychiatric Social Worker 1.7 Psychiatric Nurse 1.8 Occupational Therapist 1.9 Pastoral Counsellor 2. Semi-Professional Experts 1.1 Group-related Mental Health 1.2 Counsellor for Addiction	25% 15 Hours
Unit: 2	Defence Mechanisms I. Introduction II. Meaning Of Defense Mechanisms III. Types of Defence Mechanisms	25% 15 Hours

	1. Attack Mechanisms 1.1 Increased effort 1.2 Fight into activity 1.3 Compensation 1.4 Reinterpretation 1.5 Compromise 2. Blame-Assigning or Attention Diverting Mechanism 2.1 Rationalization 2.2 Attention-getting behaviour 2.3 Identification 2.4 Projection 3. Flight Mechanism 3.1 Fantasy and Day-dreaming 3.2 Withdrawal 3.3 Repression 3.4 Regression IV. Utility of Defense Mechanisms in view point of Adjustment	
Unit: 3	Overview of Anxiety Disorders I. Introduction II. Anxiety Disorders 1. Generalized Anxiety Disorder(GAD) 2. Symptomatology of GAD 3. Etiology of GAD 4. Treatment of GAD III. Phobia 1. Symptomatology of Phobia 2. Types of Phobia 3. Etiology of Phobia 4. Treatment of Phobia IV. Panic Disorder 1. Symptomatology of Panic Disorder 2. Etiology of Panic Disorder 3. Treatment of Panic Disorder V. Obsessive-Compulsive Disorder (OCD) 1. Meaning of Obsessive 2. Meaning of Compulsion 3. Symptomatology of OCD	25% 15 Hours

	4. Main Types of Obsessive-Compulsive Disorder 5. Treatment of Obsessive-Compulsive Disorder VI. Post Traumatic Stress Disorders (PTSD) 1. Symptoms of PTSD 2. Causes of PTSD 3. Treatment of PTSD	
Unit-4	SUICIDE I. Introduction II. Meaning of Suicide III. Factors Related to Suicide 1. Sex Differences 2. Age 3. Race 4. Religion 5. Marital Status 6. Occupation 7. Climate 8. Physical Health 9. Mental Health 10. Psychiatric Patients 11. Previous Suicidal behaviour IV. General Symptoms 1. Hopelessness 2. Inner Conflict 3. Interpersonal Crises 4. self-devaluation 5. Depression 6. Maladaptive and frustration 7. Sleep Disturbance 8. Stress 9. Communication 10. Emotionality 11. Other Symptoms V. Etiology 1. Socio-Cultural Factors 2. Psychological Factors 2.1 Freud's Theory 2.2 Menniger's Theory 2.3 Recent Theory	25% 15 Hours

	3. Physiological Factors 3.1 Genetics 3.2 Neurotransmitter VI. Prevention of Suicide	
--	---	--

Pedagogical Tools: • Classroom Lecture • Problem Solving • Tutorial • Group Discussion • Seminar • Case Studies • Role Play • Field Work • Hospital Visit
Mode of Evaluation: Evaluation will be divided in two parts. External: Annual Examination will be conducted by the Gujarat University of 50 Marks (4 Descriptive Questions and 1 MCQ) Internal: Following Tools for Evaluating performance of the students can be used. Total weightage for the Internal Examination 50 Marks. • Assignment • MCQ Test • Presentation • Attendance • Seminar • Symposium • Poster Presentation • Essay type Questions • Classroom quizzes and exams • Projects • Questionnaires • Interviews
TEXT BOOKS & REFERENCES
Reference: ▪ Carson, Butcher and Mineka , “Abnormal Psychology and Modern Life ”, 11th edition (2004), Person Education Pte. Ltd, Indian Branch. ▪ Abnormal Psychology and Modern Life -- James C. Coleman Published by Taraporewala & Co. Pvt Ltd. ▪ Comer R.J., Abnormal Psychology, Fifth Edition,(2003), ▪ Arunkumar Singh, Aadhunik Asamanya Manovigyan, Published by Motilal Banarsidas ▪ Patel M. (1989), 3rd Ed., “Abnormal Psychology”, University book production board, Ahmedabad. ▪ Lamm A. Introduction to Psychopathology, Page Pub. N.Y. 1997 ▪ Buss A.H. Psychopathology, John Willey N.Y. 1999 ▪ Diagnostic And Statistical Manual Of Mental Disorders (DSM-V)Fifth Edition. American Psychiatric Publication, A Division of Psychiatric Association. Washington, DCLondon, England. ▪ Psychopathology (Vinati Aanand) Published by Motilal Banarsidas

NEP B.A. SEM-IV

GUJARATI

હેમચંદ્રાચાર્ય ઉત્તર ગુજરાત યુનિવર્સિટી, પાટણ

વિનયન વિદ્યાશાખા

રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનીતિ (NEP – 2020) પ્રમાણેનો

B. A. (Semester 3 to 4) -ગુજરાતી વિષયનો અભ્યાસક્રમ

અભ્યાસક્રમના હેતુઓ (Outcomes)

૧. વિદ્યાર્થીઓની સાહિત્યિકદૃષ્ટિ, કલ્પનાદૃષ્ટિ અને સૌંદર્યદૃષ્ટિ વિકસે.
૨. સાહિત્ય એ સમાજનું દર્પણ છે, સમાજનું પ્રતિબિંબ છે એટલે સમાજ અને સાહિત્યની બદલાતી સ્થિતિજો અભ્યાસક્રમ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓ જાણે.
૩. સ્વરૂપ અને વિષયવૈવિધ્યની દૃષ્ટિએ સાહિત્યનો અભ્યાસ કરે.
૪. સાહિત્યિક કૃતિઓ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓ ભાષાભિમુખ, સાહિત્યાભિમુખ, કલાભિમુખ અને જીવનાભિમુખ બને.
૫. વિદ્યાર્થીઓમાં ભાષાસજ્જતા અને ભાષાકૌશલનો વિકાસ થાય.
૬. વિદ્યાર્થીઓ ભાષા – સાહિત્યના અધ્યયન દ્વારા સામાજિક ઉત્તરદાયિત્વનો ખ્યાલ કેળવે.
૭. વિદ્યાર્થીઓ ભારતીયતાના ભાવ – વિચાર – વારસો – સંસ્કૃતિને જાણે.
૮. વિદ્યાર્થીઓ સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ માટે સક્ષમ બને.
૯. વિદ્યાર્થીઓમાં સર્જનકૌશલ અને લેખનકૌશલ વિકસે.
૧૦. સાહિત્યના અધ્યયન દ્વારા ચારિત્ર્યનિર્માણ થાય.
૧૧. સાહિત્ય દ્વારા જીવનમૂલ્યો અને નૈતિકમૂલ્યોનું જતન અને સંવર્ધન થાય.
૧૨. વિદ્યાર્થીઓ સંવેદનશીલ બને. ભારતીય અને વિશ્વના નાગરિકો પ્રત્યે બંધુત્વભાવ અને સમભાવ કેળવે.
૧૩. ‘હું ગૂર્જર- ભારતવાસી’ એવી ભાવના દૃઢ કરે.
૧૪. વિશ્વબંધુત્વની ભાવના કેળવે.
૧૫. વ્યક્તિગત જીવન સાથે સમષ્ટિનું જીવન દેદીપ્યમાન બનાવવાની ઝંખના રાખે.

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN**EFFECTIVE FROM JUNE 2024-25 UNDER NEP**

Semester	Discipline	Course Code	Course Name	Unit	Internal Marks	External Marks	Course Credit
3	Major	AR23MJDSCGUJ301	સાહિત્યકૃતિનો અભ્યાસ (પદ્ય)	4	50	50	4
3	Major	AR23MJDSCGUJ301A	સાહિત્યસ્વરૂપનો અભ્યાસ (લઘુકથા)	4	50	50	4
3	Major	AR23MJDSCGUJ301B	ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ : મધ્યકાલીન-૧	4	50	50	4
3	MDC	AR23MDCGUJ303	સાહિત્યકૃતિનો અભ્યાસ : પદ્ય	4	50	50	4
3	AEC	AR23AECGUJ304	ગદ્ય અને વ્યાવહારિક વ્યાકરણ	3	25	25	2
3	IKS	AR23IKSGUJ305	ભારતીય જ્ઞાનપરંપરા-૫	3	25	25	2
3	IKS	AR23IKSGUJ305A	ભારતીય જ્ઞાનપરંપરા-૬	3	25	25	2
3	IKS	AR23IKSGUJ305B	ભારતીય જ્ઞાનપરંપરા-૭	3	25	25	2
3	IKS	AR23IKSGUJ305C	ભારતીય જ્ઞાનપરંપરા-૮	3	25	25	2
3	SEC	AR23SECGUJ306	ભાષા સજ્જતા અને લેખનકૌશલ-૩	3	25	25	2
3	SEC	AR23SECGUJ306A	વ્યવહારભાષા-૩	3	25	25	2
3	SEC	AR23SECGUJ306B	અનુવાદકલા-૩	3	25	25	2
3	SEC	AR23SECGUJ306C	સાહિત્યિક પત્રકારત્વ-૩	3	25	25	2
3	SEC	AR23SECGUJ306D	પૂરકરીડિંગ-૩	3	25	25	2
4	Major	AR23MJDSCGUJ401	સાહિત્ય કૃતિનો અભ્યાસ (ગદ્ય)	4	50	50	4
4	Major	AR23MJDSCGUJ401A	ગ્રંથકારનો અભ્યાસ (ચિનુ મોદી)	4	50	50	4
4	Major	AR23MJDSCGUJ401B	ગુજરાતી સાહિત્યનો ઇતિહાસ : મધ્યકાલીન-૨	4	50	50	4
4	Minor	AR23MIDSCGUJ402	સાહિત્ય કૃતિનો અભ્યાસ (ગદ્ય)	4	50	50	4
4	AEC	AR23AECGUJ404	પદ્ય અને વ્યાવહારિક વ્યાકરણ	3	25	25	2
4	VAC	AR23VACGUJ405	સાહિત્ય અને સમાજ - ૨	3	25	25	2
4	VAC	AR23VACGUJ405A	સાહિત્ય અને માનવમૂલ્યો - ૨	3	25	25	2
4	VAC	AR23VACGUJ405B	આપણું લોકસાહિત્ય - ૨	3	25	25	2
4	VAC	AR23VACGUJ405C	સાહિત્ય અને માનવવિદ્યાઓનો સંબંધ-૨	3	25	25	2
4	SEC	AR23SECGUJ406	ભાષા સજ્જતા અને લેખનકૌશલ-૪	3	25	25	2
4	SEC	AR23SECGUJ406A	વ્યવહારભાષા - ૪	3	25	25	2
4	SEC	AR23SECGUJ406B	અનુવાદકલા - ૪	3	25	25	2

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

EFFECTIVE FROM JUNE 2024-25 UNDER NEP

PROGRAMME CODE : ARTUG101

COURSE CODE :AR23MJDSCGUJ401

SEMESTER : 04

COURSE NAME :સાહિત્યકૃતિનોઅભ્યાસ(ગદ્ય)

નિયતકૃતિ: 'દેવચકલી' (ટૂંકીવાર્તા)

લેખક: પ્રભુદાસપટેલ

પ્રકાશક: ડિવાઇનપબ્લિકેશન,અમદાવાદ

Total Credits : 04 (04 Period/Week)	Theory	External -50 Marks
		Internal -50 Marks

પાઠ્યક્રમના હેતુઓ : વિદ્યાર્થીઓ-

- સાંપ્રતગુજરાતીટૂંકીવાર્તાથીપરિચિતથાય.
- સર્જતીટૂંકીવાર્તાનાંઘટકતત્વોનેજાણે.
- વાર્તાઓમાંનિરૂપિતડુંગરાળમલકનેઓળખે.
- વાર્તાઓમાંનિરૂપિતબોલીનાવિનિયોગથીપરિચિતથાય.
- વાર્તાકારનીકથન- વર્ણનનીભાષાથીઅવગતથાય.
- વાર્તાઓમાંનિરૂપિતમાનવીયસંવેદનોમાટેસમભાવકેળવે.
- ભાષાસજ્જતા કેળવે.

નોંધ: 'દેવચકલી' વાર્તાસંગ્રહનીપ્રથમદસવાર્તાઓપાઠ્યક્રમમાંનિયતકરવામાંઆવેછે.

અ.નં.	એકમ		ક્રેડિટ	કલાક
1	1	(૧) સાંપ્રતટૂંકીવાર્તાનાંમહત્ત્વનાંલક્ષણો (૨) સાંપ્રતટૂંકીવાર્તાનીગતિ- રીતિ (૩) ટૂંકીવાર્તામાંગ્રામજીવનનુંનિરૂપણકરતાવાર્તાકારો	1	અઠવાડિક ચાર કલાક
2	2	(૧) વાર્તાકારપ્રભુદાસપટેલ:જીવનઅનેઘડતરપરિબળો (૨) સર્જકનુંસાહિત્યિકપ્રદાન	1	
3	3	(૧) નિયતકૃતિનીસમીક્ષા (૨) ટૂંકીવાર્તાઓનીઆસ્વાદમૂલકસમીક્ષા(ત્રણમાંથી એક) (૩) કૃતિઆધારિતમહત્ત્વનીટૂંકનોંધો: (જેમકે,વિષયવસ્તુ,કથનકેન્દ્ર, બોલીનોવિનિયોગ,પાત્રોનાંમનોગત, ઘટનાનુંનિર્વહણ,શીર્ષકવગેરે)	1	
4	4	ભાષાસજ્જતા : અકારાદિક્રમ આ પ્રશ્નમાં વિદ્યાર્થીએ અકારાદિક્રમ એટલે કે, કક્ષવારીના ક્રમ પ્રમાણે શબ્દોને ગોઠવતાં શીખવાનું રહેશે. પરીક્ષામાં બાર શબ્દો પુછાશે, વિદ્યાર્થીએ આ તમામ શબ્દોને અકારાદિક્રમમાં ગોઠવવાના રહેશે.	1	

સંદર્ભગ્રંથો:

૧. દ્રેકીવાર્તાઅનેગુજરાતીદ્રેકીવાર્તા: સં. જયંતકોઠારી
૨. નવીવાર્તા: સં. રાધેશ્યામશર્મા
૩. વાર્તાવિશેષ: રઘુવીરચૌધરી
૪. ગુજરાતીવાર્તા: સં. યશવંતશુક્લ, અનિરુદ્ધબ્રહ્મભટ્ટ
૫. હાર્મોનિકા: મધુરાય
૬. અધુના: ભોળાભાઈપટેલ
૭. કથોપકથન: સુરેશજોષી
૮. સુરેશજોષીથીસત્યજિતશર્મા: સુમનશાહ
૯. સ્વરૂપસન્નિધાન: સં. સુમનશાહ
૧૦. અનુઆધુનિકતાવાદ: સં. ભોળાભાઈપટેલ, ચંદ્રકાન્તટોપીવાળા
૧૧. દેશીવાદઅનેગુજરાતીદ્રેકીવાર્તા : નીતિનરાઠોડ – ગૂર્જરપ્રકાશન, અમદાવાદ
૧૨. સમકાલીનદ્રેકીવાર્તા : ભરતમહેતા – પાર્શ્વપબ્લિકેશન
૧૩. કૌટુંબિક, સામાજિકવાસ્તવઅનેવડીલોનીબદલાતીભૂમિકા : હિરેન્દ્રપંડ્યા, 'તથાપિ ' : ડિસેમ્બર – ફેબ્રુઆરી -૨૦૨૩
- ૧૪.. મારીકેફિયત : પ્રભુદાસપટેલ – પરબ , જૂન - ૨૦૨૧
૧૫. કથાસત્ર: કુમારજૈમિનિશાસ્ત્રી- આદર્શપ્રકાશન, અમદાવાદ
૧૬. સાર્થ ગુજરાતી જોડણીકોશ-પ્રકાશક : ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ
૧૭. ગુજરાતી શબ્દાર્થકોશ : યોગેન્દ્ર વ્યાસ – અરુણોદય પ્રકાશન, અમદાવાદ

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

EFFECTIVE FROM JUNE 2024-25 UNDER NEP

PROGRAMME CODE : ARTUG101

COURSE CODE :AR23MJDSCGUJ401A

SEMESTER : 04

COURSE NAME :ગ્રંથકારનો અભ્યાસ(ચિનુ મોદી)

નિયતકૃતિ: 'કાવ્ય વિશેષ : ચિનુમોદી'

સંપાદક: વિનાયકરાવલ

પ્રકાશક: અરુણોદય પ્રકાશન, અમદાવાદ

Total Credits : 04 (04 Period/Week)	Theory	External -50 Marks
		Internal -50 Marks

પાઠ્યક્રમના હેતુઓ : વિદ્યાર્થીઓ-

- સર્જકચિનુમોદીનાજીવનઅનેસાહિત્યિકપ્રદાનનોપરિચયમેળવે.
- કવિચિનુમોદીનીગઝલો,ગીતોઅનેસોનેટોનોઆસ્વાદમાણે.
- સર્જકનીકવિત્વશક્તિનેપ્રમાણે.
- સર્જકનાસર્જનવિશેષોનેઆધારેસાહિત્યમાંતેમનુંસ્થાનનક્કીકરે.
- ભાષાસજ્જતા કેળવે.

નિયતકૃતિમાંથીપાઠ્યક્રમમાંનિયતકરવામાંઆવેલાંકાવ્યો:

1. નથી દ્રારિકા	9. પિતાની પ્રથમ પુણ્યતિથિએ	16. વરસો થયાં
2. મનજી	10. ખાલી કરેલું ઘર દૂરથી	17. ન દે
3. સોળ વરસની	જોતાં	18. ન હો
4. બર્થડે-	11. હવાના હેવાલો	19. મોભો
5. સૈયર	12. તો ?	20. ઝેર
6. કેમ છો ?	13. વાયુને	21. એલેજી
7. તું કેવો વનમાળી ?	14. શી ખબર	
8. બાલારામમાં સાંજે	15. સ્વર્ગ	

અ.નં.	એકમ		ક્રેડિટ	કલાક
1	1	(૧) સર્જકચિનુમોદીનુંજીવન (૨) સર્જકનાસર્જકવ્યક્તિત્વનેઘડનારાંપરિબળો (૩) સર્જકનુંસાહિત્યિકપ્રદાન	1	અઠવાડિક ચાર કલાક
2	2	કાવ્યોનીઆસ્વાદમૂલકસમીક્ષા: (પરીક્ષામાંત્રણકાવ્યોપુછાશે, ગમેતેએકનીસમીક્ષાકરવાનીરહેશે.)	1	
3	3	નિયતકૃતિઆધારિતસમીક્ષાત્મકપ્રશ્નો અથવા કૃતિઆધારિતટૂંકનોંધો: (જેમકે, ચિનુમોદીનીગઝલો,ગીતો,સોનેટો,પદાવલીવગેરે.	1	

		ચારપુછાશે, ગમેતેભેવિશેઉત્તરલખવાનારહેશે.)		
4	4	ભાષા સજ્જતા (સંધિ - સ્વરસંધિ,વ્યંજનસંધિ, વિસર્ગસંધિ) (૧) સંધિ જોડો : (૦૬ ગુણ) (પરીક્ષામાં નવ પુછાશે, ગમે તે છ શબ્દોની સંધિ કરવાની રહેશે.દા.ત.સત્ + આચાર = સદાચાર) (૨) સંધિ છોડો (સંધિવિગ્રહ) : (૦૬ ગુણ) (નવપુછાશે, છનો સંધિવિગ્રહ કરવાનો રહેશે. દા.ત.સૂર્યાસ્ત = સૂર્ય + અસ્ત)	1	
સંદર્ભગ્રંથો: ૧. ચિનુમોદીવિશેષાંક: ' કલાવિમર્શ', ઓક્ટોબર- ૨૦૧૭, તંત્રી:વિનાયકરાવલ, પ્રકાશક: અસાઈતસાહિત્યસભા, ઊંઝા ૨. અર્વાચીનગુજરાતીસાહિત્યનીવિકાસરેખા: ધીરુભાઈઠાકર ૩. ગુજરાતીસાહિત્યનોઈતિહાસ: ગુજરાતીસાહિત્યપરિષદ, અમદાવાદ ૪. અર્વાચીનગુજરાતીસાહિત્યનોઈતિહાસ: રતિલાલસાં. નાયકવગેરે,અનડાપ્રકાશન ૫. આપણુંકાવ્યસાહિત્ય- પ્રકૃતિઅનેપ્રવાહ: ચંદ્રકાન્તશેઠ, આદર્શપ્રકાશન ૬. આધુનિકતાઅનેગુજરાતીકવિતા: ભોળાભાઈપટેલ ૭. અર્વાચીનકવિતા: સુન્દરમ્ ૮. પ્રયોગશીલએકાંકીકારચિનુમોદી: ભરતકાનાબાર- પાર્શ્વપ્રકાશન, અમદાવાદ ૯. સ્વરૂપસન્નિધાન: સં. સુમનશાહ ૧૦. જલસાઅવતાર: ચિનુમોદી- બુકપબ્લ, અમદાવાદ ૧૧. કાવ્યસત્ર: કુમારજૈમિનિશાસ્ત્રી- આદર્શપ્રકાશન, અમદાવાદ ૧૨. જલસા અવતાર વિશે - ડૉ. બિપિન ચૌધરી, સંવિદ-૫, AGAS				

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN**EFFECTIVE FROM JUNE 2024-25 UNDER NEP****PROGRAMME CODE : ARTUG101****COURSE CODE :AR23MJDSCGUJ401B****SEMESTER : 04****COURSE NAME :ગુજરાતીસાહિત્યનોઈતિહાસ: મધ્યકાલીન- ૨**

Total Credits : 04 (04 Period/Week)	Theory	External –50 Marks
		Internal –50 Marks

પાઠ્યક્રમના હેતુઓ : વિદ્યાર્થીઓ-

- મધ્યકાળનાસીમાસ્તંભરૂપસર્જકોનોપરિચયમેળવે.
- મધ્યકાળનાંમહત્ત્વનાંસાહિત્યસ્વરૂપોનોપરિચયમેળવે.
- મધ્યકાળનીભક્તિઅનેજ્ઞાનમાર્ગીકવિતાથીપરિચિતથાય.
- મધ્યકાળનીકવચિત્રીઓનેજાણે.
- સ્વામિનારાયણસંપ્રદાયનાસંતોનીકવિતાઉપરાંતમધ્યકાળનીગદ્યકૃતિઓઅનેલોકસાહિત્યનેજાણે.

અ.નં.	એકમ		ક્રેડિટ	કલાક
1	1	મધ્યકાલીનગુજરાતીસાહિત્યનાસીમાસ્તંભરૂપસર્જકોનુંજીવનઅનેકવન: (૧) અખો (૨) પ્રેમાનંદ (૩) શામળ (૪) દયારામ (ત્રણમાંથી કોઈ પણ એક)	1	અઠવાડિક ચાર કલાક
2	2	મધ્યકાલીનગુજરાતીસાહિત્યસ્વરૂપોનીલાક્ષણિકતાઓ : (૧) ફાગુ (૨) રાસ/ રાસા (૩) પદ (૪) આખ્યાન (૫) પદ્યવાર્તા (ત્રણમાંથી કોઈ પણ એક)	1	
3	3	મધ્યકાલીનસાહિત્યસ્વરૂપોનીવિકાસરેખા: (૧) ફાગુ (૨) રાસ/ રાસા (૩) પદ (૪) આખ્યાન (૫) પદ્યવાર્તા (ત્રણમાંથી કોઈ પણ એક)	1	
4	4	પરિચયાત્મકદ્રેકનોધો : (ચારમાંથી કોઈપણ બે) (૧) મધ્યકાલીનગુજરાતીસાહિત્યમાંસ્ત્રીકવિઓનુંપ્રદાન (૨) મધ્યકાલીનગુજરાતીસાહિત્યમાંસ્વામિનારાયણસંપ્રદાયનાકવિઓનુંપ્રદાન (૩) મધ્યકાલીનગુજરાતીસાહિત્યનીગદ્યકૃતિઓ (૪) મધ્યકાલીનગુજરાતીજ્ઞાનમાર્ગીકવિતા (૫)પ્રેમાનંદનાપુરોગામીઆખ્યાનકવિઓ (૬) મધ્યકાલીનગુજરાતીલોકસાહિત્ય	1	

સંદર્ભગ્રંથો:

૧. ગુજરાતીસાહિત્યનોઈતિહાસ – ૧-૨ : ગુજરાતીસાહિત્યપરિષદ

૨. ગુજરાતીસાહિત્યનોઈતિહાસ – મધ્યકાલીન : અનંતરાયરાવળ
૩. ગુજરાતીસાહિત્યનીવિકાસરેખા – મધ્યકાલીન : ધીરુભાઈઠાકર
૪. મધ્યકાલીનગુજરાતીસાહિત્યનોઈતિહાસ : રતિલાલસાં.નાયક, સોમાભાઈવી. પટેલ, દમયંતીશુક્લ – અનડાપ્રકાશન
૫. બારસાહિત્યસ્વરૂપો : પ્રસાદબ્રહ્મભટ્ટ
૬. ગુજરાતીસાહિત્યકોશ – ૧ : ગુજરાતીસાહિત્યપરિષદ
૭. આપણાકવિઓ -૧ : કે.કા. શાસ્ત્રી
૮. મધ્યકાલીનગુજરાતીજ્ઞાનમાર્ગીકવિતા : બળવંતજાની
૯. મધ્યકાલીનગુજરાતીકૃતિઓનુંપુનઃમૂલ્યાંકન : ચિનુમોદી
૧૦. નભોવિહાર : રા. વિ. પાઠક
૧૧. મધ્યકાલીનગુજરાતીસાહિત્ય – પ્રવાહઅનેસ્વરૂપ : હસુયાજ્ઞિક
૧૨. ગુજરાતીસાહિત્યનોઈતિહાસ – મધ્યકાલીન : પ્રસાદબ્રહ્મભટ્ટ

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

EFFECTIVE FROM JUNE 2024-25 UNDER NEP

PROGRAMME CODE : ARTUG101

COURSE CODE : AR23MIDSCGUJ402

SEMESTER : 04

COURSE NAME : સાહિત્યકૃતિનો અભ્યાસ (ગદ્ય)

નિયતકૃતિ: 'વિકલ્પ' (લઘુકથાઓ)

લેખક : મોહનલાલ પટેલ

પ્રકાશક: અરુણોદય પ્રકાશન, અમદાવાદ

Total Credits : 04 (04 Period/Week)	Theory	External -50 Marks
		Internal -50 Marks

પાઠ્યક્રમના હેતુઓ : વિદ્યાર્થીઓ-

- લઘુકથાના સ્વરૂપ વિશે જાણે.
- લઘુકથાની રચના પ્રક્રિયા સમજે.
- ગુજરાતીના મહત્વના લઘુકથા સર્જકોનો પરિચય મેળવે.
- લઘુકથાની વિલક્ષણતાઓનો અભ્યાસ કરે.
- ભાષા સજ્જતા કેળવે.

નોંધ: 'વિકલ્પ' સંગ્રહની પ્રથમ ત્રીસ લઘુકથાઓ પાઠ્યક્રમમાં નિયત કરવામાં આવે છે.

અ.નં.	એકમ		ક્રેડિટ	કલાક
1	1	(૧) લઘુકથા સર્જક મોહનલાલ પટેલ : જીવન અને કવન (૨) લઘુકથા: સ્વરૂપ અને રચના પ્રક્રિયા (૩) લઘુકથા: ઉદ્ભવ અને વિકાસ	1	અઠવાડિક ચાર કલાક
2	2	લઘુકથાના વિકાસમાં સર્જકોનું પ્રદાન : (૧) મોહનલાલ પટેલ (૨) ઈજ્જતકુમાર ત્રિવેદી (૩) રમેશ ત્રિવેદી (૪) ઈશ્વર પરમાર (૫) પ્રફુલ્લરાવલ (૬) પ્રેમજી પટેલ (૭) ભગીરથ બ્રહ્મભટ્ટ (ચાર પુછાશે, ગમે તે બે વિશે લખવાનું રહેશે.)	1	
3	3	લઘુકથાની આસ્વાદ મૂલકસમીક્ષા : (નિયત લઘુકથાઓમાંથી ચાર પુછાશે, ગમે તે બેની સમીક્ષા કરવાની રહેશે.)	1	
4	4	ભાષા સજ્જતા: (૧) દ્વિરુક્ત અને રવાનુકારી શબ્દો (નવ વાક્ય પુછાશે, કોઈ પણ છ વાક્યમાંથી દ્વિરુક્ત અને રવાનુકારી શબ્દો ઓળખી બતાવવાના રહેશે.) (૦૬ ગુણ) (૨) અનુગો અને નામયોગીઓ: (નવ વાક્ય પુછાશે, કોઈ પણ છ વાક્યમાંથી અનુગો અને નામયોગીઓ જણાવવાના રહેશે.) (૦૬ ગુણ)	1	

સંદર્ભગ્રંથો:

૧. લઘુકથા: સ્વરૂપપરિચય: મોહનલાલપટેલ- વિક્રેતા- આદર્શપ્રકાશન,અમદાવાદ
૨. ગુજરાતીલઘુકથાસંચય: મોહનલાલપટેલ, પ્રકુલરાવલ
૩. ગુજરાતીલઘુકથા- સ્વરૂપવિશેષઅનેવિકાસ: ડૉ. કાસમબ્લોચ- ' સંવિદ- ૩', પ્રકાશક: AGAS, માર્ચ- ૨૦૧૪
૪. લઘુકથાવિમર્શ: રમેશત્રિવેદી- રજાદે પ્રકાશન, અમદાવાદ
૫. ત્રણલઘુકથાકારો: ગણપતસોઢાપરમાર- વિક્રેતા: ડિવાઈનપબ્લિકેશન, અમદાવાદ
૬. કડીનાલઘુકથાસર્જકો- એકઅભ્યાસ: ગણપતસોઢાપરમાર
૭. પ્રેમજીપટેલનીરતિરાગનીલઘુકથાઓ: ગણપતસોઢાપરમાર
૮. ગુજરાતીલઘુકથા: ડૉ. જયંતીયાવડા
૯. લઘુકથાકારપ્રેમજીપટેલ- એકઅભ્યાસ: કાસમબ્લોચ- અરાવલીપ્રકાશન, હિંમતનગર
૧૦. ક્ષણોનાઆકાશમાં: સં. જયંતીમકવાણા
૧૧. લઘુકથાવિશેષ: સં. ભગવતસુથારતથાઅન્ય
૧૨. ગુજરાતીલઘુકથા- સમૃદ્ધિઅનેસત્ત્વ: મણિલાલહ. પટેલ- ' શબ્દસર', જુલાઈ- ૨૦૧૮
૧૩. પ્રતિનિધિલઘુકથાસંગ્રહ: ઈજ્જતકુમારત્રિવેદી- સં.સુનીતાત્રિવેદી
૧૪. <https://shodhganga.inflibnet.ac.in/handle/10603/47192> (શ્રી મોહનલાલ પટેલ : એક અધ્યયન, સંશોધક : નફીસા એ. શેખ)

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

EFFECTIVE FROM JUNE 2024-25 UNDER NEP

PROGRAMME CODE : ARTUG101

COURSE CODE : AR23AECGUJ404

SEMESTER : 04

COURSE NAME : પદ્ય અને વ્યાવહારિક વ્યાકરણ

નિયતકૃતિ: ' ઉમાશંકરનાં શ્રેષ્ઠ કાવ્યો '

સંપાદક: નિરંજનભગત, ચિમનલાલત્રિવેદી, ભોળાભાઈ પટેલ

પ્રકાશક: ગૂર્જરગ્રંથરત્નકાર્યાલય, અમદાવાદ

Total Credits : 02 (02 Period/Week)	Theory	External -25 Marks Internal -25 Marks
---------------------------------------	--------	--

પાઠ્યક્રમના હેતુઓ : વિદ્યાર્થીઓ-

- પદ્યની સ્વરૂપગત લાક્ષણિકતાઓથી પરિચિત થાય.
- ગુજરાતી કાવ્યનો આસ્વાદ માણે.
- ગુજરાતી કાવ્યનો આસ્વાદ કરતાં શીખે.
- વ્યાવહારિક વ્યાકરણમાં સજ્જતા પ્રાપ્ત કરે.
- સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ માટે સક્ષમ બને.

પાઠ્યક્રમમાં નિયત કાવ્યો

(૧) જઠરાંજી

(૫) ગુજરાત મોરી મોરી રે

(૧૦) વાંસળી વેચનારો

(૨) વિશ્વમાનવી

(૬) દૂર શું ? નજીક શું ?

(૧૧) ગાણું અધુરું

(૩) ભોમિયા વિના

(૭) ગીત ગોત્યું ગોત્યું .

(૧૨) હું ગુર્જર ભારતવાસી

(૪) એક બાળકીને સ્મશાને લઈ

(૮) માનવીનું હૈયું

જતા

(૯) ગુર્જરી ગિરા

અ.નં.	એકમ		કેડિટ	કલાક
1	1	(૧) ઉમાશંકરજોશીના જીવનનો પ્રાથમિક પરિચય. (૨) ઉમાશંકરજોશીનું સાહિત્યક્ષેત્રે પ્રદાન.	2	અઠવાડિક બે કલાક
2	2	(૧) નિયતકૃતિનું સમગ્ર લક્ષી મૂલ્યાંકન. (૨) નિયતકૃતિનાં કાવ્યોનો આસ્વાદ (ત્રણમાંથી એક)		
3	3	ગુજરાતી વાક્યનો પદક્રમ અને પદસંવાદ . પરીક્ષામાં સાત વાક્યો આડા અવળાક્રમમાં પુછાશે. જે તમામ વાક્યોને વિદ્યાર્થીએ પદક્રમ સાચી રીતે ફરીથી લખવાનાં રહેશે.		

સંદર્ભ ગ્રંથો: (૧) યુગદ્રષ્ટા ઉમાશંકર – સં. ચંદ્રકાન્ત શેઠ અને રઘુવીર ચૌધરી

(૨) ઉમાશંકરજોશી ઝલક અને ઝાંખી- ચંદ્રકાન્ત શેઠ

(૩) ઉમાશંકરજોશી એક અધ્યયન – પ્રો. રમેશગાનાકર

(૪) ગુજરાતી ભાષાનું વ્યાકરણ - યોગેન્દ્રવ્યાસ

(૫) ભાષા પરિચય અને ગુજરાતી ભાષા સ્વરૂપ - જયંત કોઠારી

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

EFFECTIVE FROM JUNE 2024-25 UNDER NEP

PROGRAMME CODE : ARTUG101

COURSE CODE :AR23VACGUJ405

SEMESTER : 04

COURSE NAME :સાહિત્યઅનેસમાજ- ૨

નિયત કૃતિ : 'સાંકળ '(વાર્તાસંગ્રહ)

લેખક : ધરમાભાઈ શ્રીમાળી

પ્રકાશક : ગૂર્જર ગ્રંથ રત્ન કાર્યાલય, અમદાવાદ

Total Credits : 02 (02 Period/Week)	Theory	External –25 Marks
		Internal –25 Marks

પાઠ્યક્રમના હેતુઓ : વિદ્યાર્થીઓ-

૧. વિદ્યાર્થીઓસાહિત્યઅનેસમાજનીસામ્યતાઅનેવૈષમ્યતાઓથીવાકેફથાય.
૨. વિદ્યાર્થીઓમાંસાહિત્યરુચિનીસાથોસાથસમાજરુચિપણકેળવાય .
- ૩.સાહિત્યરુચિનેકારણેવિદ્યાર્થીઓમાંસંસ્કારઅનેપ્રેરણાનુંનિર્માણથાય.

પાઠ્યક્રમમાં નિયત વાર્તાઓ

૧. સાંકળ ૨. નવી ૩. વીંછડો ૪. સણકો ૫.ભવાઈ ૬. મહારાજ

અ.નં.	એકમ		ક્રેડિટ	કલાક
1	1	૧.સાહિત્યનાંગદ્યસ્વરૂપોનોપરિચય (ટૂંકી વાર્તા, નવલકથા, લઘુકથા, એકાંકી) ૨.સાહિત્યમાંમનુષ્યનુંનિરૂપણ	2	અઠવાડિક બે કલાક
2	2	નિયત વાર્તાઓને આધારે પાઠ્યકૃતિનો સમાજશાસ્ત્રીય દ્રષ્ટિ અભ્યાસ		
3	3	કૃતિઆધારિતટૂંકા પ્રશ્નો. (નવમાંથી સાત)		

સંદર્ભગ્રંથો:

૧. કલાનુંસમાજશાસ્ત્ર : અક્ષયકુમારદેસાઈ, આર. આર. પ્રકાશન
૨. સાહિત્યનોસામાજિકસંદર્ભ : આલોકગુપ્તા - પાર્શ્વપ્રકાશન
૩. સાહિત્યસમાજનોઆયનો : મીનળદેવે, અરુણોદયપ્રકાશન
૪. વિવેચનનાવિવિધઅભિગમો :સં. ભરતમહેતા: પાર્શ્વપ્રકાશન
૫. સાહિત્યનુંસમાજશાસ્ત્ર : વિદ્યુતજોષી : પાર્શ્વપ્રકાશન

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

EFFECTIVE FROM JUNE 2024-25 UNDER NEP

PROGRAMME CODE : ARTUG101

COURSE CODE :AR23VACGUJ405A

SEMESTER : 04

COURSE NAME :સાહિત્યઅનેમાનવમૂલ્યો- ૨

નિયત કૃતિ : 'મેળો'

લેખક : માવજી મહેશ્વરી

પ્રકાશક : ડિવાઈન પબ્લિકેશન્સ, અમદાવાદ

Total Credits : 02 (02 Period/Week)	Theory	External -25 Marks
		Internal -25 Marks

પાઠ્યક્રમના હેતુઓ : વિદ્યાર્થીઓ-

૧. વિદ્યાર્થીઓમાંસંસ્કૃતિ, સાહિત્યઅનેમાનવમૂલ્યોનુંસિંચનકરવું.

૨. વિદ્યાર્થીઓસાહિત્યમાંનિરૂપાતામાનવમૂલ્યોનેસમજેઅનેતેનાઅનુસરણદ્વારાઉદાત્ત જીવનઘડતરકરે.

અ.નં.	એકમ		ક્રેડિટ	કલાક
1	1	૧. નૈતિકમાનવમૂલ્યોઅનેમાનવજીવનમાંતેનીભૂમિકા ૨. સાહિત્યઅનેમાનવમૂલ્યોનોસંબંધ	2	અઠવાડિક બે કલાક
2	2	નિયત કૃતિમાંનિરૂપાયેલાંમાનવમૂલ્યોનોઅભ્યાસ (આંતરિક વિકલ્પ સાથે પ્રશ્ન પુછાશે)		
3	3	કૃતિલક્ષીટૂંકા પ્રશ્નો (નવમાંથી સાત)		

સંદર્ભગ્રંથો:

૧. માનવસમાજઅનેનૈતિકમૂલ્યો :ડો.ધર્મિષ્ઠાહ.ગોહિલ, આર.આર.શેઠપ્રકાશન

૨. સાહિત્યનોસામાજિકસંદર્ભ : આલોકગુપ્તા - પાર્શ્વપ્રકાશન

૩. સાહિત્યસમાજનોઆયનો : મીનબેદે, અરુણોદયપ્રકાશન

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

EFFECTIVE FROM JUNE 2024-25 UNDER NEP

PROGRAMME CODE : ARTUG101
COURSE CODE :AR23VACGUJ405B
SEMESTER : 04
COURSE NAME :આપણુંલોકસાહિત્ય- ૨

નિયત કૃતિ : 'લોક જણસ'

લેખક : પ્રેમજી પટેલ

પ્રકાશક : પાર્થ પબ્લિકેશન્સ, અમદાવાદ

Total Credits : 02 (02 Period/Week)	Theory	External -25 Marks
		Internal -25 Marks

પાઠ્યક્રમના હેતુઓ : વિદ્યાર્થીઓ-

- ૧.વિદ્યાર્થીઓલોકસાહિત્યનાજુદાજુદાસ્વરૂપોથીઅવગતબને.
- ૨.વિદ્યાર્થીઓસાહિત્યઅનેલોકસાહિત્યનાસંબંધથીઅવગતથાય.
- ૩.વિદ્યાર્થીઓનીસૌંદર્યદ્રષ્ટિમાંવધારોથાય.

અ.નં.	એકમ		ક્રેડિટ	કલાક
1	1	૧. લોકસાહિત્યનીવિભાવના ૨. લોકસાહિત્યનુંવિભાગીકરણ	2	અઠવાડિક બે કલાક
2	2	નિયત કૃતિનોપરિચયાત્મકઅભ્યાસ (આંતરિક વિકલ્પ સાથે)		
3	3	કૃતિઆધારિતટૂંકા પ્રશ્નો (નવમાંથી સાત)		
સંદર્ભગ્રંથો: ૧. લોકસાહિત્યભાગએકઅનેબે - ઝવેરચંદમેઘાણી ૨. ગુજરાતીલોકસાહિત્ય - હસુયાજ્ઞિક ૩. લોકવાર્તા - પુષ્કરચંદરવાકર ૪. લોકવાર્તાસ્વરૂપવિમર્શ :ડો. પ્રાંજલિપટેલ ૫. લોકવાજ્ઞમય : સ્વરૂપસંદર્ભ :ડો. રાજેશમકવાણા				

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

EFFECTIVE FROM JUNE 2024-25 UNDER NEP

PROGRAMME CODE : ARTUG101

COURSE CODE :AR23VACGUJ405C

SEMESTER : 04

COURSE NAME : સાહિત્ય અને માનવ વિદ્યાઓનો સંબંધ - ૨

નિયત કૃતિ : ' આંધળી ગલી '

લેખક : ધીરુબહેન પટેલ

પ્રકાશક : ઝેન ઓપસ, અમદાવાદ

Total Credits : 02 (02 Period/Week)	Theory	External -25 Marks
		Internal -25 Marks

પાઠ્યક્રમના હેતુઓ : વિદ્યાર્થીઓ-

૧. વિદ્યાર્થીઓ માનવ વિદ્યાઓને સમજે અને તેનો સાહિત્ય સાથેનો આંતરસંબંધ જાણે.
૨. માનવ વિદ્યાઓ અને સાહિત્યના સંબંધ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓની સૌંદર્ય દ્રષ્ટિ અને આંતરદ્રષ્ટિનો વિકાસ થાય.

અ.નં.	એકમ		ક્રેડિટ	કલાક
1	1	૧. સાહિત્યનાં ગદ્ય સ્વરૂપોનો પરિચય (ટૂંકી વાર્તા, નવલકથા, લઘુકથા, એકાંકી)	2	અઠવાડિક બે કલાક
2	2	૨. સાહિત્ય અને માનવ		
3	3	નિયત કૃતિનો માનસશાસ્ત્રીય કૃતિ તરીકે અભ્યાસ (આંતરિક વિકલ્પ સાથે)		
		કૃતિ આધારિત ટૂંકા પ્રશ્નો (નવમાંથી સાત)		
સંદર્ભ ગ્રંથો:				
1. વિવેચનના વિવિધ અભિગમો : સં. ભરત મહેતા: પાર્શ્વ પબ્લિકેશન, અમદાવાદ				
2. મનોવિજ્ઞાનની વિચારધારાઓ : ડૉ. કુલીન ભાઈ પંડ્યા, જગદીશ પરીખ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ				
3. ધીરુબહેન પટેલ : એક અધ્યયન (મહાશોધનિબંધ), ડૉ. નરેશ પટેલ, HNGU, 2003				

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

EFFECTIVE FROM JUNE 2024-25 UNDER NEP

PROGRAMME CODE : ARTUG101

COURSE CODE :AR23SECGUJ406

SEMESTER : 04

COURSE NAME :ભાષા સજ્જતા અને લેખનકૌશલ-૪

Total Credits : 02 (02 Period/Week)	Theory	External –25 Marks
		Internal –25 Marks

પાઠ્યક્રમના હેતુઓ : વિદ્યાર્થીઓ-

- સમજશક્તિ અને લેખનકૌશલ વિકસાવે.
- મૌલિક રીતે વિચારતા,લખતા થાય.
- ભાષા સજ્જતા વધારે.

અ.નં.	એકમ		ક્રેડિટ	કલાક
1	1	વિચારવિસ્તાર (ચાર કાવ્યપંક્તિમાંથી ગમે તે બે)(૧૦ ગુણ)	2	અઠવાડિક બે કલાક
2	2	મુદ્દા પરથી વાર્તાલેખન (૦૮ ગુણ) (મુદ્દાને ધ્યાનમાં રાખી વિદ્યાર્થીએ વાર્તાલેખન કરવાનું રહેશે.)		
3	3	અકારાદિક્રમ (કક્કાવારીના ક્રમ પ્રમાણે સાત શબ્દો ગોઠવીને લખવાના રહેશે.) (૦૭ ગુણ)		

સંદર્ભગ્રંથો:

૧. ભાષા સજ્જતા અને લેખન કૌશલ : ડૉ. યોગેન્દ્ર વ્યાસ, પાર્શ્વપબ્લિકેશન્સ-અમદાવાદ
૨. સાહિત્યાયન : બાબુ દાવલપુરા, પાર્શ્વપબ્લિકેશન્સ-અમદાવાદ
૩. ગુજરાતી શબ્દાર્થકોશ: યોગેન્દ્ર વ્યાસ (અરુણોદય)
૪. સાર્થ ગુજરાતી જોડણીકોશ : (ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ)
૫. ગુજરાતીનું વિષયવસ્તુ : નટુભાઈ રાવલ (નીરવ)
૬. વિદ્યાર્થી જોડણીકોશ: સં. કનૈયાલાલ જોશી (કુસુમ)
૭. ગુજરાતી લેખન : નિયતિ અંતાણી (અરુણોદય)

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

EFFECTIVE FROM JUNE 2024-25 UNDER NEP

PROGRAMME CODE : ARTUG101

COURSE CODE :AR23SECGUJ406A

SEMESTER : 04

COURSE NAME :વ્યવહારભાષા - ૪

Total Credits : 02 (02 Period/Week)	Theory	External –25 Marks
		Internal –25 Marks

પાઠ્યક્રમના હેતુઓ : વિદ્યાર્થીઓ-

- સમજશક્તિ અને લેખનકૌશલ વિકસાવે.
- મૌલિક રીતે વિચારતા,લખતા થાય.
- ભાષા સજ્જતા વધારે.

અ.નં.	એકમ		ક્રેડિટ	કલાક
1	1	ગદ્યખંડનું વિવરણ (મૂળ ગદ્યખંડમાંના વિચારોને વિદ્યાર્થીએ વિસ્તારપૂર્વક રજૂ કરવાના રહેશે. એકબીજાના વિકલ્પે પ્રશ્ન પુછાશે.) (૧૦ ગુણ)	2	અઠવાડિક બે કલાક
2	2	વર્ણભેદ અર્થભેદ (૦૮ ગુણ) (નિયત કરેલા શબ્દોમાંથી સાત પુછાશે. ચારના જવાબ લખવાના રહેશે.)		
3	3	કહેવતો (જુઓ,પરિશિષ્ટ)(૦૭ ગુણ) (નિયત કરેલ કહેવતોમાંથી દસ પુછાશે. સાતના જવાબ લખવાના રહેશે.)		

સંદર્ભગ્રંથો:

૧. સાહિત્યાચન: બાબુ દાવલપુરા
૨. ગુજરાતી લેખન : નિયતિ અંતાણી
૩. સાહિત્યનો આસ્વાદ : મણિલાલ હ.પટેલ
૪. ગુજરાતીનું વિષયવસ્તુ : પ્રિ.નટુભાઈ રાવલ
૫. વ્યવહારભાષા,અરજીલેખન અને પત્રલેખન : પ્રસાદ બ્રહ્મભટ્ટ
૬. રૂઢિપ્રયોગો, કહેવતો અને છંદ - અલંકાર : પ્રસાદ બ્રહ્મભટ્ટ

કહેવતો

૧. અક્કરમીનો પડિયો કાણો.	-	કમનસીબ વ્યક્તિને દુઃખ ને દુઃખ જ હોય.
૨. અધૂરો ઘડો છલકાય.	-	અલ્પજ્ઞાની જ વિદ્વાનો ડોળ કરે.
૩. આડે લાકડે આડો વાઢ.(વેહ, વહેર)-	-	ખરાબ માણસો સાથે ખરાબ જ વર્તીવ હોવો ઘટે.
૪. આપ ભલા તો જગ ભલા.	-	ભલા સાથે સૌ ભલું.
૫. આંગળી પકડી પહોંચો કરડવો.	-	સહેજ છૂટ કે પ્રવેશ મળતાં સંપૂર્ણ છૂટ કે પ્રવેશ મેળવવા.
૬. ઊંટનાં અઢારે વાંકાં.	-	દોષનો ભંડાર.
૭. એક પંથ ને દો કાજ.	-	એક કામ કરતાં બે કામ થાય.
૮. એક મ્યાનમાં બે તલવાર ન સમાય.	-	બંને સમર્થો એક જ સ્થાને ન રહી શકે.
૯. કજિયાનું મૂળ હાંસી ને રોગનું મૂળ ખાંસી.	-	મશ્કરીમાંથી કજિયો થાય ને ઉધરણમાંથી રોગ થાય.
૧૦. કજિયાનું મોં કાળું.	-	કંકાસથી દૂર રહેવું સારું.
૧૧. કાંકરે કાંકરે પાળ બંધાય.	-	થોડું થોડું કરતાં મોટું કામ પણ પાર પડે.
૧૨. કોલસાની દલાલીમાં હાથ કાળા.	-	દુર્જને સાથે કામ પડવાથી કલંક લાગે છે.
૧૩. ક્યાં રાજા ભોજ ને ક્યાં ગાંગો તેલી?	-	બંનેના ગુણો વચ્ચે સહેજ પણ તુલના ન થઈ શકે.
૧૪. ખાડો ખોડે તે પડે.	-	કરે તેવું પામે.
૧૫. ગરજ સરી એટલે વેદ વેરી.	-	સ્વાર્થ પૂરો થતાં સંબંધ છૂટે.
૧૬. ગાજ્યા મેઘ વરસે નહી.	-	બોલે તે કરે નહિ.
૧૭. ઘર ફૂટે ઘર જાય.	-	અંદર અંદર મતભેદ પડતાં શત્રુ ફાવે.
૧૮. ઘરડાં ગાડાં વાળે.	-	અનુભવીઓની સલાહ ખરે ટાણે ખપ લાગે.
૧૯. ઘરડી મુરઘી દાલ બરાબર.	-	ઘરની વસ્તુની કોઈ કદર કરતું નથી.
૨૦. ઘર વેચીને તીરથ કરવું.	-	સારી વસ્તુ વેચી ખરાબ વસ્તુ લેવી.
૨૧. ઘી ઢળું તો ખીચડીમાં.	-	પોતાને જ લાભ થવો.
૨૨. ચડંજા બેટા શૂળી પર.	-	વહાલ દેખાડીને કાસળ કાઢવું.
૨૩. ચોર કોટવાળને દંડે.	-	શઠ માણસ ન્યાયની વાત કરે.
૨૪. છછુંદરીના છપે સરખાં.	-	કોઈમાં વિશેષ ગુણ નહિ.
૨૫. છાણના દેવને કપાસિયાની આંખ.	-	યોગ્યતા મુજબ સત્કાર કરવો.
૨૬. જર ચાલ્યો સો કર.	-	પૈસાથી બધું થાય.
૨૭. જર, જમીન, ને જોરુ એ ત્રણે.	-	પૈસો, જમીન, ને સ્ત્રી કજિયાનાં કારણ.
કજિયાનાં છોરુ.	-	

૨૮.	જેવી દષ્ટિ તેવી સૃષ્ટિ.	-	જેવા પોતે તેવા બીજા.
૨૯.	જે મોઢે પાન ચાવ્યાં તે મોઢે કોયલા કેમ ચવાય ?	-	એકવાર વચન આપ્યું તે કેમ ઉથાપાય ?
૩૦.	જ્યાં સુધી શ્વાસ ત્યાં સુધી આશ.	-	મૃત્યુ લગી આશા ન છૂટે.
૩૧.	ઝાઝી કીડીઓ સાપને તાણે.	-	ઓછા બળવાન પણ વધારે માણસો વધારે બળવાનને પણ હંફાવે.
૩૨.	ટકે શેર ભાજી; ટકે શેર ખાજાં.	-	સારું નરસું સૌ સરખું.
૩૩.	ડાંગે માર્યા પાણી જુદાં ન પડે.	-	એકસંપમાં ઝટ કુસંપ ન કરાવી શકાય.
૩૪.	હૂબતો માણસ તરણું ઝાલે.	-	શ્વાસ ત્યાં સુધી આશ.
૩૫.	ઢમ ઢોલ માંહે પોલ.	-	બહારથી સારું પણ અંદરથી ખરાબ.
૩૬.	તેજીને ટકોર ને ગધેડાને ડફણાં.	-	બુદ્ધિશાળી તો અણસારામાં જ સમજે; મૂરખ જોડે જ લમણાઝીક કરવી પડે.
૩૭.	તેલ જુઓ તેલની ધાર જુઓ.	-	સંજોગો જોઈને ધીરજથી કામ કરો.
૩૮.	દૂધનો દાઝયો છાશ પણ ફૂંકી ફૂંકીને પીએ.	-	એકવાર કડવો અનુભવ થયા પછી ભય ન હોય ત્યાં પણ ભય દેખાય.
૩૯.	ધોબીનો કૂતરો નહિ ઘરનો કે નહિ ઘાટનો.	-	બેય પક્ષને પ્રસન્ન રાખવા મથનાર નિષ્ફળ જાય છે.
૪૦.	ધોળું એટલું દૂધ નહિ.	-	બહારથી સારું તે બધેથી જ સારું ન હોય.
૪૧.	નમે તે સૌને ગમે.	-	નમ્રતા મોટો ગુણ છે.
૪૨.	નાચવું નહિ ત્યારે આંગણું વાંકું.	-	કામ કરતાં આવડે નહિ ને ખોટું બહાનું બતાવવું.
૪૩.	નાનો તોપણ રાઈનો દાણો.	-	નાનો માણસ પણ શક્તિશાળી.
૪૪.	નેવનાં પાણી મોભે ન ચડે.	-	અશક્ય શક્ય ન બને.
૪૫.	પગ જોઈને પાથરણું તાણો.	-	શક્તિ જોઈને કામ કરો.
૪૬.	પહેલું સુખ તે જાતે નર્યા.	-	તંદુરસ્તી એ પ્રથમ સુખ.
૪૭.	પાકે ઘડે કાંઠા ન ચડે.	-	અમુક વખત વીતી ગયા પછી પરિસ્થિતિ ન સુધરે.
૪૮.	પાણીમાં રહેલું ને મગર સાથે વેર.	-	જેના હાથ નીચે રહેતા હોઈએ તેની સાથે વેર બાંધવું ઠીક નહિ.
૪૯.	પારકી આશ સદા નિરાશ.	-	બીજા ઉપરનો આધાર નકામો.
૫૦.	પેટનો બળ્યો ગામ બાળે.	-	પોતાના દુઃખે સૌને દુઃખમાં નાખે.
૫૧.	બોલે તેના બોર વેચાય.	-	કલ્યા વિના કોઈ ન જાણે.
૫૨.	ભાગ્યશાળીને ભૂત રળે.	-	ભાગ્ય બળવાન હોય તો બધું મળે.
૫૩.	ભાવતું હતું ને વેદે કહ્યું.	-	પોતાને ગમતું હોય ને હિતસ્વી એ જ સૂચવે.
૫૪.	ભીખનાં હાંલ્યાં શીકે ચડે નહિ.	-	ભીખ માગ્યે શ્રીમંત ન થવાય.
૫૫.	ભેંસ આગળ ભાગવત.	-	અણસમજીને ઉપદેશ આપવો નકામો છે.
૫૬.	મન ચંગા તો કથરોટમાં ગંગા.	-	અંતઃકરણ પવિત્ર હોય તો યાત્રા કરવાની જરૂર નથી.
૫૭.	મુખમાં રામ અને બગલમાં છૂરી.	-	દેખાવે સારો પણ દિલમાં કપટી.
૫૮.	મૂઈ ભેંસના મોટા ડોળા.	-	વસ્તુની હયાતી બાદ તેની કદર થાય.
૫૯.	મોરનાં ઈંડાંને ચીતરવાં ન પડે.	-	સાચી વસ્તુને જાહેરાતની જરૂર નથી.
૬૦.	રાત ચોડી ને વેશ ઝાઝા.	-	સમય ઓછો ને કામ વધારે.
૬૧.	લીલા વનના સૂડા ઘણા.	-	લાભ દેખાય ત્યાં ઘણા આવે.
૬૨.	વખાણી ખીચડી દાંતે વળગે.	-	વખાણીએ તે જ ખરાબ નીવડે.
૬૩.	વસુ વિના નર પશુ.	-	લક્ષ્મી વિનાના માણસની ગણના થતી નથી.

PROGRAMME CODE : ARTUG101
COURSE CODE : AR23SECGUJ406B
SEMESTER : 04

COURSE NAME : અનુવાદકલા - ૪

નિયત કૃતિ : પ્રેમચંદજીની સદાબહાર વાર્તાઓ

અનુવાદક અને સંપાદક : કુમાર જૈમિનિ શાસ્ત્રી

પ્રકાશક : શબ્દલોક પ્રકાશન, અમદાવાદ

Total Credits : 02 (02 Period/Week)	Theory	External -25 Marks
		Internal -25 Marks

પાઠ્યક્રમના હેતુઓ : વિદ્યાર્થીઓ-

- ગુજરાતી સિવાયની અન્ય ભારતીય તેમજ વિદેશી ભાષાઓની કૃતિઓનો પરિચય મેળવે.
- અનુવાદ એટલે શું તે જાણે.
- અનુવાદનું મહત્ત્વ સમજે.
- અનુવાદકલા શીખે.
- વ્યાવસાયિક સજ્જતા કેળવે.

પાઠ્યક્રમમાં નિયત વાર્તાઓ

1) કફન	4) રામલીલા	7) ઈંદગાહ
2) પોષની રાત	5) પંચ પરમેશ્વર	
3) સવાશેર ઘઉં	6) શેતરંજના ખેલાડી	

અ.નં.	એકમ		ક્રેડિટ	કલાક
1	1	૧) સર્જક પ્રેમચંદના જીવન-કવનનો પ્રાથમિક પરિચય ૨) નિયત વાર્તાઓની સમગ્રલક્ષી સમીક્ષા	2	અઠવાડિક બે કલાક
2	2	વાર્તાનો આસ્વાદમૂલક પરિચય (ત્રણમાંથી ગમે તે એક)		
3	3	અનુવાદલેખન : ગુજરાતી ગદ્યખંડનો હિન્દી અનુવાદ અથવા હિન્દી ગદ્યખંડનો ગુજરાતી અનુવાદ		

સંદર્ભગ્રંથો:

૧. નિવેદન - અનિલા દલાલ
૨. અનુવાદ વિજ્ઞાન - મોહનભાઈ પટેલ
૩. અનુવાદકલા - નવનીત મદ્રાસી
૪. અનુવાદની સમસ્યાઓ : એક સંગોસ્થી - સં. મોહનભાઈ પટેલ
૫. પંડિતયુગનું અનુવાદ સાહિત્ય - નીલા પ્રવીણ ત્રિવેદી

HINDI

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY

NEP 2020 CREDIT STRUCTURE

FOR B. A. (U.G.)

JUNE : 2024 - 25

U.G. COURSES IN HINDI CHOICE BASRD CREDIT SYSTEM

(B.A. Courses : Semester III TO IV)

BY

BOARD OF STUDIES

हेमचंद्राचार्य उत्तर गुजरात विश्वविद्यालय, पाटण

हिन्दी विषय के स्नातक स्तरीय पाठ्यक्रम का प्रारूप एवं संरचना

हिन्दी अभ्यास समिति , हेमचंद्राचार्य उत्तर गुजरात विश्वविद्यालय, पाटण

नई शिक्षा नीति के तहत शैक्षणिक वर्ष २०२४- २०२५ से कार्यान्वित

कलास्नातक (B. A.) हिन्दी
SEMESTER (छमाही / सत्र) IV

TYPE OF PAPER	CORSE CODE	PAPER NO.	CREDI T	UNIT	COURSE NAME विषय	MARKS	INTER NAL MARKS	EXAM DURATION
MAJOR	AR23MJDS CHIN401	401	4	4	प्राचीन और मध्यकालीन हिन्दी काव्य II	50	50	2.30 Hrs.
	AR23MJDS CHIN401A	401A	4	4	हिन्दी नाट्य-साहित्य	50	50	2.30 Hrs.
	AR23MJDS CHIN401B	40AB	4	4	हिन्दी साहित्य का इतिहास (आदिकाल और मध्यकाल)	50	50	2.30 Hrs.
MINOR	AR23MIDS CHIN402	402	4	4	हिन्दी व्यंग्य नाटक	50	50	2.30 Hrs.
Compulsory (AEC)	AR23AECHI N404	404	2	3	हिंदी एकांकी एवं भाषा संरचना	25	25	2 Hrs.
Skill Enhancement	AR23VACHI N405	405	2	3	हिंदी भाषा शिक्षण	25	25	2 Hrs.
Value Added Course	AR23SECHI N406	406	2	3	साहित्य में गांधीवाद	25	25	2 Hrs.
			22					

कलास्नातक (B. A.) हिन्दी

SEMESTER (छमाही / सत्र) IV

DISCIPLINE SPECIFIC COURSE (MAJOR) MJD-401

Programme Code: ART UG 401

Course Code: AR23MJDSCHIN401

मुख्यहिन्दी CREDIT (श्रेयांक) : 4

विषय : मध्यकालीन हिन्दी काव्य

पाठ्य-पुस्तक : 'प्राचीन और मध्यकालीन हिन्दी काव्य' संपादक : डॉ. वीरेन्द्रनारायण सिंह

प्रकाशन: धूमिल प्रकाशन , अहमदाबाद ।

Total Credits = 04 (04 Periods /Week)		Theory	External = 50 Marks
			Internal = 50 Marks
पाठ्य-क्रम का उद्देश्य (Course Objective)	➤ छात्रों को हिन्दी के प्राचीन और मध्यकाल के साहित्य से अवगत कराना । ➤ छात्रों को हिन्दी के प्राचीन और मध्यकाल के प्रमुख कवियों के साहित्य-सृजन से परिचित कराना । ➤ छात्रों को हिन्दी के प्राचीन और मध्यकाल के प्रमुख कवियों की कविता का आस्वाद कराना । ➤ छात्रों को तत्पुगीन काव्य-रूपों और छंदों जैसे कि मुक्तक काव्य , महाकाव्य , पद , दोहा , चौपाई आदि से अवगत कराना । ➤ छात्रों को काव्य में निरूपित राष्ट्रीय , आध्यात्मिक एवं सामाजिक चेतना से अवगत कराना । ➤ छात्रों को काव्य के माध्यम से नैतिक मूल्यों की जानकारी देकर समाज और राष्ट्र के उत्थान की प्रेरणा देना । ➤ छात्रों को काव्य में निरूपित विभिन्न विषयों , संवेदनाओं , भावनाओं से रूबरू कराकर उनके प्रति भावात्मक सम्बन्ध स्थापित करना ।		
पाठ्यक्रम अध्ययन की परिलब्धियाँ (Course Learning Outcome)	➤ छात्र हिन्दी के प्राचीन और मध्यकाल के प्रमुख कवियों के साहित्य-सृजन से परिचित होंगे । ➤ छात्र हिन्दी के प्राचीन और मध्यकाल के प्रमुख कवियों की कविता का आस्वाद करेंगे । ➤ छात्र तत्पुगीन काव्य-रूपों और छंदों जैसे कि मुक्तक काव्य , महाकाव्य , पद , दोहा , चौपाई आदि से अवगत होंगे । ➤ छात्र काव्य में निरूपित राष्ट्रीय , आध्यात्मिक एवं सामाजिक चेतना से अवगत होंगे । ➤ छात्र काव्य के माध्यम से नैतिक मूल्यों की जानकारी प्राप्त कर समाज और राष्ट्र के उत्थान की प्रेरणा प्राप्त करेंगे । ➤ छात्र काव्य में निरूपित विभिन्न विषयों , संवेदनाओं , भावनाओं से रूबरू होकर उनके प्रति भावात्मकता के साथ जुड़ेंगे ।		

➤ पाठ्य-क्रम संरचना :

इकाई क्रम	विषय-वस्तु
१	➤ प्राचीन और मध्यकालीन हिन्दी काव्य की विशेषताएँ ➤ इकाई २, ३, ४ की पठित काव्य-रचनाओं की ससंदर्भ व्याख्या
२	➤ तुलसीदास : वन मार्ग में राम-लक्ष्मण-सीता पद-१ से ६, विनय के पद (विनय पत्रिका से)
३	➤ मीराबाई : पद १ से २५
४	➤ बिहारी : दोहे १ से ११, १९ से ३२

❖ प्रश्नपत्र का प्रारूप और अंक विभाजन :

बाह्य परीक्षा				आंतरिक कार्य परीक्षा	कुल अंक
प्रश्न	प्रश्न-प्रकार	अंक विभाजन	कुल अंक	मूल्यांकन प्रकार एवं अंक	
१	इकाई = २, ३, ४ में रखी गई कविताओं में से दो ससंदर्भ व्याख्या विकल्पसहित	१२	५०	स्वाध्याय, परियोजना, लिखित परीक्षा, ग्रुप-चर्चा आदि बहुविध पद्धति से मूल्यांकन कुल अंक : ५०	१००
२	इकाई-२ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न विकल्पसहित	१३			
३	इकाई = ३ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न विकल्पसहित	१२			
४	इकाई-४ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न विकल्पसहित	१३			

संदर्भ-ग्रंथ :

- ❖ विश्वकवि तुलसी एवं उसका काव्य : रामप्रसाद मिश्र, सूर्य प्रकाशन, नई सड़क, दिल्ली ।
- ❖ संत तुलसीदास : डॉ. रामकुमार वर्मा, राजपाल एण्ड सन्ज, कश्मीरी गेट, दिल्ली ।
- ❖ मीरा की काव्य कला : डॉ. कृष्णदेव शर्मा, रामलाल आनंद कोलेज, दिल्ली ।
- ❖ मीरा का काव्य : डॉ. भगवानदास तिवारी, साहित्य भवन, इलाहाबाद ।
- ❖ बिहारी रत्नाकर : श्री जगन्नाथदास 'रत्नाकर', जयभारती प्रकाशन, इलाहाबाद ।
- ❖ भक्तिकाल के कालजयी रचनाकार : डॉ. विष्णुदास वैष्णव, राष्ट्रीय ग्रंथ प्रकाशन, आबूरोड ।
- ❖ हिन्दी के प्राचीन प्रतिनिधि कवि : डॉ. द्वारिका प्रसाद सक्सेना, विनोद पुस्तक मंदिर, आगरा ।
- ❖ प्राचीन और मध्यकालीन हिन्दी काव्य : संवेदना और कलापरक अध्ययन, डॉ. भरत पटेल, डॉ. सोमाभाई पटेल, रावल प्रकाशन, पाटण ।

कलास्नातक (B. A.) हिन्दी

SEMESTER (छमाही / सत्र) IV

DISCIPLINE SPECIFIC COURSE (MAJOR) MJD-401 A

Programme Code: ART UG102 Course Code: AR23MJDSCHIN401A

मुख्यहिन्दी CREDIT (श्रेयांक) : 4

विषय : हिन्दी नाट्य-साहित्य

पाठ्य-पुस्तक : ' बकरी ' (नाटक) लेखक : सर्वेश्वरदयाल सक्सेना प्रकाशन : वाणी प्रकाशन , नई दिल्ली ।

Total Credits = 04 (04 Periods /Week)	Theory	External = 50 Marks
		Internal = 50 Marks

पाठ्य-क्रम का उद्देश्य (Course Objective)	➤ छात्रों को हिन्दी नाटक के स्वरूप से अवगत कराना । ➤ छात्रों को हिन्दी नाट्य-साहित्य के उद्भव और विकास से परिचित कराना । ➤ छात्रों को पठित नाटककार सर्वेश्वरदयाल सक्सेना का साहित्यिक परिचय देना । ➤ छात्रों को पठित नाटक 'बकरी' के तात्त्विक विवेचन से रूबरू कराना । ➤ छात्रों को पठित नाटक 'बकरी' में निरूपित राजनीतिक विद्रूपता से अवगत कराना । ➤ छात्रों को पठित नाटक 'बकरी' में निरूपित राजनीतिक व्यंग्य से अवगत कराना । ➤ छात्रों को पठित नाटक 'बकरी' के माध्यम से नैतिक मूल्यों की जानकारी देकर समाज और राष्ट्र के उत्थान की प्रेरणा देना ।
पाठ्यक्रम अध्ययन की परिलब्धियाँ (Course Learning Outcome)	➤ छात्र हिन्दी नाटक के स्वरूप से अवगत होंगे । ➤ छात्र हिन्दी नाट्य-साहित्य के उद्भव और विकास से परिचित होंगे । ➤ छात्र पठित नाटककार सर्वेश्वरदयाल सक्सेना का साहित्यिक परिचय प्राप्त करेंगे । ➤ छात्र पठित नाटक 'बकरी' के तात्त्विक विवेचन से अवगत रूबरू होंगे । ➤ छात्र पठित नाटक 'बकरी' में निरूपित राजनीतिक विद्रूपता से रूबरू होंगे । ➤ छात्र पठित नाटक 'बकरी' में निरूपित राजनीतिक व्यंग्य से अवगत होंगे । ➤ छात्र पठित नाटक 'बकरी' के माध्यम से नैतिक मूल्यों की जानकारी देकर समाज और राष्ट्र के उत्थान की प्रेरणा प्राप्त करेंगे ।

➤ पाठ्य-क्रम संरचना :

इकाई क्रम	विषय-वस्तु
१	➤ नाटक : परिभाषा और तत्त्व ➤ पठित नाटक ' बकरी ' में से ससंदर्भ व्याख्या
२	➤ ' बकरी ' नाटक का कथानक ➤ ' बकरी ' नाटक की पात्र-सृष्टि , प्रमुख पात्र –दुर्जनसिंह , कर्मवीर , सत्यवीर ; गौण पात्र – सिपाही , भिंसी , नट-नटी तथा अन्य पात्र ।
३	➤ ' बकरी ' नाटक में निरूपित राजनीतिक विसंगत स्थितियाँ ➤ ' बकरी ' नाटक में निरूपित व्यंग्य
४	➤ ' बकरी ' नाटक की तात्त्विक समीक्षा ➤ ' बकरी ' नाटक का उद्देश्य ➤ ' बकरी ' नाटक का भाषा-शिल्प

❖ प्रश्नपत्र का प्रारूप और अंक विभाजन :

बाह्य परीक्षा				आंतरिक कार्य परीक्षा	कुल अंक
प्रश्न	प्रश्न-प्रकार	अंक विभाजन	कुल अंक	मूल्यांकन प्रकार एवं अंक	
१	' बकरी ' नाटक में से दो ससंदर्भ व्याख्या विकल्पसहित	१२	५०	स्वाध्याय, परियोजना, लिखित परीक्षा, ग्रुप-चर्चा आदि बहुविध पद्धति से मूल्यांकन कुल अंक : ५०	१००
२	इकाई-२ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न विकल्पसहित	१३			
३	इकाई =३ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न विकल्पसहित	१२			
४	इकाई-४ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न विकल्पसहित	१३			

संदर्भ-ग्रंथ :

- ❖ सर्वेश्वर का रचना-संसार : प्रदीप सौरभ, नयी दिल्ली ।
- ❖ सर्वेश्वर व्यक्ति और रचनाकार, डॉ. अखिलेश गोस्वामी, ज्ञान प्रकाशन, कानपुर ।
- ❖ सर्वेश्वर का काव्य : संवेदना और सम्प्रेषण, जयपुर ।
- ❖ हिन्दी नाट्य सौ वर्ष का सफ़रनामा : डॉ॰ अब्दुर्शीद ए॰ शेख, पार्श्व प्रकाशन, अहमदाबाद ।
- ❖ समकालीन हिन्दी नाट्य परिदृश्य : डॉ॰ परवीन अख्तर, विकास प्रकाशन, कानपुर ।
- ❖ आधुनिक भारतीय नाट्य विमर्श : जयदेव तनेजा, राधाकृष्ण प्रकाशन, नई दिल्ली ।
- ❖ समकालीन हिन्दी नाटक एवं नाटककार : डॉ॰ दिनेशचन्द्र वर्मा, चिंतन प्रकाशन, कानपुर ।

कलास्नातक (B. A.) हिन्दी

SEMESTER (छमाही / सत्र)IV

DISCIPLINE SPECIFIC COURSE (MAJOR) MJD-401 B

Programme Code: ARTUG102 Course Code: AR23MJDHIN401 B

CREDIT (श्रेयांक) : 4 विषय : हिन्दी साहित्य का इतिहास (मध्यकाल और रीतिकाल)

Total Credits = 04 (04 Periods /Week)	Theory	External = 50 Marks
		Internal = 50 Marks

पाठ्य-क्रम का उद्देश्य (Course Objective)	➤ छात्रों को सगुण भक्तिकाव्य धारा की विशेषताओं की जानकारी देना । ➤ छात्रों को सगुण भक्तिकाव्य के प्रमुख कवियों और उनके योगदान से अवगत कराना । ➤ छात्रों को सगुण भक्तिकाव्य की प्रमुख रचनाओं का आस्वाद कराना । ➤ छात्रों को रीतिकाल की प्रमुख प्रवृत्तियों और परिस्थितियों का परिचय देना । ➤ छात्रों को रीतिकाल की धाराएँ समझाना । ➤ छात्रों को रीतिकालीन धाराओं के प्रमुख कवियों और उनके योगदान से अवगत कराना । ➤ छात्रों में सगुण भक्ति एवं रीति काव्य समझने, आस्वादन करने तथा मूल्यांकन करने की दृष्टि को बढ़ाना ।
पाठ्यक्रम अध्ययन की परिलब्धियाँ (Course Learning Outcome)	➤ छात्र सगुण भक्तिकाव्य धारा की विशेषताओं की जानकारी प्राप्त करेंगे । ➤ छात्र सगुण भक्तिकाव्य के प्रमुख कवियों और उनके योगदान से अवगत होंगे । ➤ छात्र सगुण भक्तिकाव्य की प्रमुख रचनाओं का आस्वादन करेंगे । ➤ छात्र रीतिकाल की प्रमुख प्रवृत्तियों और परिस्थितियों से परिचित होंगे । ➤ छात्र रीतिबद्ध, रीतिमुक्त एवं रीतिसिद्ध धाराओं का अंतर समझेंगे । ➤ छात्र रीतिकालीन धाराओं के प्रमुख कवियों और उनके योगदान से अवगत होंगे । ➤ छात्रों में सगुण भक्ति एवं रीति काव्य समझने, आस्वादन करने तथा मूल्यांकन करने की दृष्टि विकसित होगी ।

➤ पाठ्य-क्रम संरचना :

इकाई क्रम	विषय-वस्तु
१	- वैष्णव भक्ति उद्भव – विकास - वैष्णव भक्ति के प्रतिष्ठापक आचार्य : सामान्य परिचय - सगुण भक्ति काव्य : प्रवृत्तियाँ - रामभक्ति शाखा के प्रमुख कवि : सामान्य परिचय

२	- तुलसीदास : साहित्यिक परिचय - कृष्णभक्ति शाखा : प्रवृत्तियाँ - सूरदास और नंददास : साहित्यिक परिचय - अष्टछाप कवि : सामान्य परिचय
३	- रीतिकाल : नामकरण और सीमा निर्धारण - रीतिकालीन परिस्थितियाँ - रीतिकालीन काव्य : विशेषताएँ - रीतिकालीन प्रमुख कवि : सामान्य परिचय
४	- रीतिबद्ध, रीतिसिद्ध एवं रीतिमुक्त काव्य : प्रवृत्तियाँ - आचार्य केशवदास, घनानन्द एवं बिहारी : साहित्यिक परिचय

❖ प्रश्नपत्र का प्रारूप और अंक विभाजन :

बाह्य परीक्षा				आंतरिक कार्य परीक्षा	कुल अंक
प्रश्न	प्रश्न-प्रकार	अंक विभाजन	कुल अंक	मूल्यांकन प्रकार एवं अंक	
१	इकाई-१ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न (विकल्पयुक्त)	१२	५०	स्वाध्याय, परियोजना, लिखित परीक्षा, ग्रुप-चर्चा आदि बहुविध पद्धति से मूल्यांकन कुल अंक : ५०	१००
२	इकाई-२ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न (विकल्पयुक्त)	१३			
३	इकाई-३ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न (विकल्पयुक्त)	१२			
४	इकाई-४ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न (विकल्पयुक्त)	१३			

संदर्भ-ग्रंथ :

- ❖ हिन्दी साहित्य का इतिहास : आ० रामचन्द्र शुक्ल, राजकमल प्रकाशन, दिल्ली ।
- ❖ हिन्दी साहित्य का इतिहास : (सं०)डॉ० नगेन्द्र, नेशनल पब्लिसिंग हाउस, दिल्ली ।
- ❖ हिन्दी साहित्य का दूसरा इतिहास : डॉ० बच्चनसिंह, राधाकृष्ण प्रकाशन, दिल्ली ।
- ❖ हिन्दी साहित्य का सुबोध इतिहास : आ० गुलाबराय, राजकमल प्रकाशन, दिल्ली ।
- ❖ हिन्दी साहित्य का इतिहास : डॉ० सुधीन्द्र कुमार, कादंबरी प्रकाशन, दिल्ली ।
- ❖ हिन्दी साहित्य का आलोचनात्मक इतिहास : डॉ० रामकुमार वर्मा, लोकभारती प्रकाशन, इलाहाबाद ।
- ❖ सूरदास : आचार्य रामचन्द्र शुक्ल, चिंतन प्रकाशन, कानपुर ।
- ❖ घनानन्द : लल्लन राय, साहित्य अकादमी, नई दिल्ली ।
- ❖ हिन्दी के प्राचीन प्रतिनिधि कवि : डॉ० द्वारिका प्रसाद सक्सेना, विनोद पुस्तक मंदिर, आगरा ।
- ❖ भक्तिकाल के कालजयी रचनाकार : डॉ० विष्णुदास वैष्णव, राष्ट्रीय ग्रंथ प्रकाशन, गांधीनगर, आबू रोड।

कलास्नातक (B. A.) हिन्दी

SEMESTER (छमाही / सत्र) IV

DISCIPLINE SPECIFIC ELECTIVE (MINOR) MID-402

Programme Code: ARTUG102

Course Code: AR23MIDSCHIN402

गौणहिन्दी CREDIT (श्रेयांक) : 4

विषय : हिन्दी व्यंग्य नाटक

पाठ्य-पुस्तक : 'स्वर्ग की झलक' (व्यंग्य नाटक) लेखक : उपेन्द्रनाथ अशक प्रकाशन : नीलाभ प्रकाशन, इलाहाबाद।

Total Credits = 04 (04 Periods /Week)		Theory	External = 50 Marks
			Internal = 50 Marks
पाठ्य-क्रम का उद्देश्य (Course Objective)	➤ नाट्य कला का सैद्धान्तिक परिचय देना। ➤ उपेन्द्रनाथ 'अशक' का नाटककार के रूप में योगदान समझाना। ➤ 'स्वर्ग की झलक' नाटक की श्रेष्ठता सिद्ध करना। ➤ 'स्वर्ग की झलक' नाटक के पात्रों की सबलाताएं-दुर्बलताएं प्रकाशित करना। ➤ पश्चिमी प्रभावग्रस्त आधुनिक नारी-समाज के अस्वस्थ जीवन का परिचय देना। ➤ आधुनिक शिक्षा और विवाह की समस्या की जानकारी देना। ➤ 'स्वर्ग की झलक' नाटक की वर्तमान प्रासंगिकता सिद्ध करना। ➤ छात्रों में साहित्य में स्थित विचार को समझने, आस्वादन करने तथा मूल्यांकन करने की दृष्टि बढ़ाना। ➤ मनुष्य समाज को आदर्श जीवन जीने के लिए प्रेरित करना।		
पाठ्यक्रमअध्ययन की परिलब्धियाँ (Course Learning Outcome)	➤ छात्र नाट्य कला के सैद्धान्तिक पक्ष से परिचित होंगे। ➤ छात्र उपेन्द्रनाथ 'अशक' का नाटककार के रूप में योगदान समझाना। ➤ छात्र 'स्वर्ग की झलक' नाटक की श्रेष्ठता समझेंगे। ➤ छात्र 'स्वर्ग की झलक' नाटक के पात्रों की सबलाताओं-दुर्बलताओं से परिचित होंगे। ➤ छात्र पश्चिमी प्रभावग्रस्त आधुनिक नारी-समाज के अस्वस्थ जीवन का परिचय प्राप्त करेंगे। ➤ छात्र आधुनिक शिक्षा और विवाह की समस्या को समझेंगे। ➤ छात्र 'स्वर्ग की झलक' नाटक की वर्तमान प्रासंगिकता से अवगत होंगे। ➤ छात्रों में साहित्य में स्थित विचार को समझने, आस्वादन करने तथा मूल्यांकन करने की दृष्टि विकसित होगी। ➤ मनुष्य समाज आदर्श जीवन जीने के लिए प्रेरित होगा।		

➤ पाठ्य-क्रम संरचना :

इकाई क्रम	विषय-वस्तु
१	- उपेन्द्रनाथ 'अशक' का नाटककार के रूप में परिचय - 'स्वर्ग की झलक' नाटक का पाठ - पठित नाटक की ससंदर्भ व्याख्या
२	- 'स्वर्ग की झलक' नाटक का कथावस्तु - 'स्वर्ग की झलक' नाटक की नाट्य कला - 'स्वर्ग की झलक' नाटक का शीर्षक - 'स्वर्ग की झलक' नाटक की रंगमंचीयता
३	- 'स्वर्ग की झलक' नाटक के प्रमुख पात्रों चरित्रांकन : रघुनन्दन, अशोक, राजेन्द्र, भाई साहब, श्रीमती अशोक, श्रीमती राजेन्द्र, भाभी
४	- 'स्वर्ग की झलक' नाटक के गौण पात्रों का सामान्य परिचय - 'स्वर्ग की झलक' नाटक में मध्यमवर्गीय नारियों के अस्वस्थ सामाजिक जीवन पर व्यंग्य - 'स्वर्ग की झलक' नाटक में सामाजिक समस्याएँ - 'स्वर्ग की झलक' नाटक की वर्तमान प्रासंगिकता

❖ प्रश्नपत्र का प्रारूप और अंक विभाजन :

बाह्य परीक्षा				आंतरिक कार्य परीक्षा	कुल अंक
प्रश्न	प्रश्न-प्रकार	अंक विभाजन	कुल अंक	मूल्यांकन प्रकार एवं अंक	
१	पठित नाटक में से दो ससंदर्भ व्याख्या (विकल्पयुक्त)	१२	५०	स्वाध्याय, परियोजना, लिखित परीक्षा, ग्रुप-चर्चा आदि बहुविध पद्धति से मूल्यांकन कुल अंक : ५०	१००
२	इकाई-२ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न (विकल्पयुक्त)	१३			
३	इकाई-३ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न (विकल्पयुक्त)	१२			
४	इकाई-४ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न (विकल्पयुक्त)	१३			

संदर्भ-ग्रंथ :

- ❖ उपन्यासकार अशक : डॉ. इन्द्रनाथ मदान, नीलाभ प्रकाशन, इलाहाबाद ।
- ❖ हिंदी नाटक सिद्धांत और विवेचन : डॉ. गिरीश रस्तोगी, ग्रंथम प्रकाशन, कानपुर ।
- ❖ हिंदी नाटक : डॉ. बच्चन सिंह, राधाकृष्ण प्रकाशन, दिल्ली ।
- ❖ हिन्दी नाट्य सौ वर्ष का सफ़रनामा : डॉ॰ अब्दुर्शीद ए॰ शेख, पार्श्व प्रकाशन, अहमदाबाद ।
- ❖ आधुनिक भारतीय नाट्य विमर्श : जयदेव तनेजा, राधाकृष्ण प्रकाशन, नई दिल्ली ।
- ❖ हिंदी के समस्या नाटक : डॉ. विनयकुमार, नीलाभ प्रकाशन, इलाहाबाद ।

कलास्नातक (B. A.) हिन्दी

SEMESTER (छमाही / सत्र) IV

ABILITY ENHANCEMENT COURSE AEC-HIN-404

Programme Code: ARTUG102 Course Code: AR23AECIN404

CREDIT (श्रेयांक) : 2

विषय : हिंदी एकांकी एवं भाषा-संरचना

पाठ्य-पुस्तक : पाँच पर्दे (संपादन) संपादक : मोहन राकेश प्रकाशन:राधाकृष्ण प्रकाशन, नयी दिल्ली।

Total Credits = 02 (02 Periods /Week)		Theory	External = 25 Marks
			Internal = 25 Marks
पाठ्य-क्रम का उद्देश्य (Course Objective)	- छात्रों को हिंदी एकांकी के स्वरूप का सैद्धांतिक परिचय देंगे। - छात्रों को सामाजिक-राजनैतिक जीवन से अवगत कराना। - छात्रों को आदर्श-प्रेम, देशप्रेम, उदात्त चारित्र्य, सामाजिक जीवन की यथार्थता, शोषक और शोषित जीवन आदि का परिचय देना। - छात्रों को साहित्य में व्याकरण की अहमियत समझाना। - छात्रों को भाषा-व्याकरण सम्बन्धी सामान्य ज्ञान देना। - छात्रों को व्यावहारिक जीवन में प्रयोजित विभिन्न प्रकार की कहावतों, मुहावरों का परिचय देना।		
पाठ्यक्रमअध्ययन की परिलब्धियाँ (Course Learning Outcome)	- छात्र हिंदी एकांकी के स्वरूप का सैद्धांतिक परिचय प्राप्त करेंगे। - छात्र सामाजिक-राजनैतिक जीवन से अवगत होंगे। - छात्र आदर्श-प्रेम, देशप्रेम, उदात्त चारित्र्य, सामाजिक जीवन की यथार्थता, शोषक और शोषित जीवन आदि से परिचित होंगे। - छात्र साहित्य में व्याकरण की अहमियत समझेंगे। - छात्र भाषा-व्याकरण सम्बन्धी सामान्य ज्ञान प्राप्त करेंगे। - छात्र व्यावहारिक जीवन में प्रयोजित विभिन्न प्रकार की कहावतों, मुहावरों का परिचय प्राप्त करेंगे।		

➤ पाठ्य-क्रम संरचना :

इकाई क्रम	विषय-वस्तु
१	‘जोंक’एकांकी : कथावस्तु, एकांकी-कला, निम्न-मध्यमवर्गीय परिवार की समस्या, रंगमंचीयता, शीर्षक ‘औरंगजेब की आखिरी रात’एकांकी : कथावस्तु, एकांकी-कला, मानवीय पक्ष एवं जिंदगी का खोखलापन, रंगमंचीयता

२	➤ 'सड़क'मोनोलोग : कथावस्तु, सफल ध्वनि-नाटक, स्त्री का आदर्श और यथार्थ, शीर्षक ➤ 'स्ट्राइक'एकांकी : कथावस्तु, एकांकी-कला, पति-पत्नी के बीच का तनाव, शीर्षक						
३	➤ हिंदी मुहावरों-कहावतों एवं शब्द-प्रयोगों का परिचय एवं प्रयोग (पाठ्यक्रम में निर्धारित शब्द संलग्न हैं) <table><tr><th>मुहावरें</th><th>लोकोक्तियाँ (कहावतें)</th><th>अनेक शब्दों के लिए एक शब्द</th></tr><tr><td>आँख लगना अंगारे उगलना अंधे की लकड़ी अगर मगर करना अपना उल्लू सीधा करना आँखें चार होना घी के दिए जलाना चुल्लू भर पानी में डूब मरना दुम दबाकर भागना आसमान के तारे होना दाँतों तले उँगली दबाना फूला न समाना दौड़ धूप करना दो दिन का मेहमान नाक में दम भरना नौ दो ग्यारह हो जाना पाँचों उंगलियाँ घी में होना चकमा देना आँखों का तारा होना खून का प्यासा छोटा मुँह बड़ी बात जख्म पर नमक छिड़कना दिल बाग-बाग होना प्राणों की बाज़ी लगाना घोड़े बेचकर सोना आपसी बैर बढ़ाना गोद लेना गागर में सागर भरना दिन में तारे दिखाना गिरगिट की तरह रंग बदलना</td><td>आँख का अंधा नाम नयनसुख ऊँची दूकान फीके पकवान अंधों में काना राजा ऊँट के मुँह में जीरा नाच न जाने आँगन टेढ़ा अपनी-अपनी डफली अपना-अपना राग अपनी करनी पर उतरनी अकेला चना भाड़ नहीं फोड़ता अधजल गगरी छलकत जाएँ बन्दर क्या जाने अंदर का स्वाद सौ सुनार की एक लुहार की आसमान से गिरा खजूर पर अटका अब पछताए होत क्या जब चिड़िया चुग गयी खेत कंगाली में आता गिला आम के आम गुठलियों के दाम एक पंथ दो काज कोयले की दलाली में हाथ काला घर का भेदी लंका ढावें सौ चूहे मार के बिल्ली हज को चली अंधेर नगरी चौपट राजा आगे नाथ न पीछे पगहा उलटा चोर कोतवाल को डांटे चट मंगनी पट ब्याह चार दिन की चांदनी फिर अँधेरी रात न रहे बाँस न बजे बाँसुरी भागते भूत की लंगोटी भली मान न मान मैं तेरा मेहमान हाथ कंगन को आरसी क्या जिसकी लाठी उसकी भैंस मियाँ की दौड़ मस्जिद तक</td><td>आदि से अंत तक आशा के परे ईश्वर को नहीं मानने वाला उपकार नहीं मानने वाला एक ही समय में वर्तमान किसी के पास राखी हुई दूसरे की वस्तु खून से रंगा (सना) हुआ ग्राम का रहने वाला चार वेदों का ज्ञाता जिसके हाथ में वीणा है जिसका जनम पीछे हुआ हो जिसकी उपमा न हो जिसका पति जीवित हो जिस पर विश्वास किया जा जो हमेशा रहने वाला है जो राज गद्दी का अधिकारी हो जो परदे में रहें जो लोक में संभव न हो तीन नदियों का संगम दुःख देने वाला धर्म पर आचरण करने वाला नख से शिख तक प्रकृति सम्बन्धी बिना परिश्रम के भगवान विष्णु का उपासक मरण जिसका आया हुआ हो युग का निर्माण करने वाला रात में घुमने वाला विदेश में वास करने वाला सबसे अधिक प्रिय</td></tr></table>	मुहावरें	लोकोक्तियाँ (कहावतें)	अनेक शब्दों के लिए एक शब्द	आँख लगना अंगारे उगलना अंधे की लकड़ी अगर मगर करना अपना उल्लू सीधा करना आँखें चार होना घी के दिए जलाना चुल्लू भर पानी में डूब मरना दुम दबाकर भागना आसमान के तारे होना दाँतों तले उँगली दबाना फूला न समाना दौड़ धूप करना दो दिन का मेहमान नाक में दम भरना नौ दो ग्यारह हो जाना पाँचों उंगलियाँ घी में होना चकमा देना आँखों का तारा होना खून का प्यासा छोटा मुँह बड़ी बात जख्म पर नमक छिड़कना दिल बाग-बाग होना प्राणों की बाज़ी लगाना घोड़े बेचकर सोना आपसी बैर बढ़ाना गोद लेना गागर में सागर भरना दिन में तारे दिखाना गिरगिट की तरह रंग बदलना	आँख का अंधा नाम नयनसुख ऊँची दूकान फीके पकवान अंधों में काना राजा ऊँट के मुँह में जीरा नाच न जाने आँगन टेढ़ा अपनी-अपनी डफली अपना-अपना राग अपनी करनी पर उतरनी अकेला चना भाड़ नहीं फोड़ता अधजल गगरी छलकत जाएँ बन्दर क्या जाने अंदर का स्वाद सौ सुनार की एक लुहार की आसमान से गिरा खजूर पर अटका अब पछताए होत क्या जब चिड़िया चुग गयी खेत कंगाली में आता गिला आम के आम गुठलियों के दाम एक पंथ दो काज कोयले की दलाली में हाथ काला घर का भेदी लंका ढावें सौ चूहे मार के बिल्ली हज को चली अंधेर नगरी चौपट राजा आगे नाथ न पीछे पगहा उलटा चोर कोतवाल को डांटे चट मंगनी पट ब्याह चार दिन की चांदनी फिर अँधेरी रात न रहे बाँस न बजे बाँसुरी भागते भूत की लंगोटी भली मान न मान मैं तेरा मेहमान हाथ कंगन को आरसी क्या जिसकी लाठी उसकी भैंस मियाँ की दौड़ मस्जिद तक	आदि से अंत तक आशा के परे ईश्वर को नहीं मानने वाला उपकार नहीं मानने वाला एक ही समय में वर्तमान किसी के पास राखी हुई दूसरे की वस्तु खून से रंगा (सना) हुआ ग्राम का रहने वाला चार वेदों का ज्ञाता जिसके हाथ में वीणा है जिसका जनम पीछे हुआ हो जिसकी उपमा न हो जिसका पति जीवित हो जिस पर विश्वास किया जा जो हमेशा रहने वाला है जो राज गद्दी का अधिकारी हो जो परदे में रहें जो लोक में संभव न हो तीन नदियों का संगम दुःख देने वाला धर्म पर आचरण करने वाला नख से शिख तक प्रकृति सम्बन्धी बिना परिश्रम के भगवान विष्णु का उपासक मरण जिसका आया हुआ हो युग का निर्माण करने वाला रात में घुमने वाला विदेश में वास करने वाला सबसे अधिक प्रिय
मुहावरें	लोकोक्तियाँ (कहावतें)	अनेक शब्दों के लिए एक शब्द					
आँख लगना अंगारे उगलना अंधे की लकड़ी अगर मगर करना अपना उल्लू सीधा करना आँखें चार होना घी के दिए जलाना चुल्लू भर पानी में डूब मरना दुम दबाकर भागना आसमान के तारे होना दाँतों तले उँगली दबाना फूला न समाना दौड़ धूप करना दो दिन का मेहमान नाक में दम भरना नौ दो ग्यारह हो जाना पाँचों उंगलियाँ घी में होना चकमा देना आँखों का तारा होना खून का प्यासा छोटा मुँह बड़ी बात जख्म पर नमक छिड़कना दिल बाग-बाग होना प्राणों की बाज़ी लगाना घोड़े बेचकर सोना आपसी बैर बढ़ाना गोद लेना गागर में सागर भरना दिन में तारे दिखाना गिरगिट की तरह रंग बदलना	आँख का अंधा नाम नयनसुख ऊँची दूकान फीके पकवान अंधों में काना राजा ऊँट के मुँह में जीरा नाच न जाने आँगन टेढ़ा अपनी-अपनी डफली अपना-अपना राग अपनी करनी पर उतरनी अकेला चना भाड़ नहीं फोड़ता अधजल गगरी छलकत जाएँ बन्दर क्या जाने अंदर का स्वाद सौ सुनार की एक लुहार की आसमान से गिरा खजूर पर अटका अब पछताए होत क्या जब चिड़िया चुग गयी खेत कंगाली में आता गिला आम के आम गुठलियों के दाम एक पंथ दो काज कोयले की दलाली में हाथ काला घर का भेदी लंका ढावें सौ चूहे मार के बिल्ली हज को चली अंधेर नगरी चौपट राजा आगे नाथ न पीछे पगहा उलटा चोर कोतवाल को डांटे चट मंगनी पट ब्याह चार दिन की चांदनी फिर अँधेरी रात न रहे बाँस न बजे बाँसुरी भागते भूत की लंगोटी भली मान न मान मैं तेरा मेहमान हाथ कंगन को आरसी क्या जिसकी लाठी उसकी भैंस मियाँ की दौड़ मस्जिद तक	आदि से अंत तक आशा के परे ईश्वर को नहीं मानने वाला उपकार नहीं मानने वाला एक ही समय में वर्तमान किसी के पास राखी हुई दूसरे की वस्तु खून से रंगा (सना) हुआ ग्राम का रहने वाला चार वेदों का ज्ञाता जिसके हाथ में वीणा है जिसका जनम पीछे हुआ हो जिसकी उपमा न हो जिसका पति जीवित हो जिस पर विश्वास किया जा जो हमेशा रहने वाला है जो राज गद्दी का अधिकारी हो जो परदे में रहें जो लोक में संभव न हो तीन नदियों का संगम दुःख देने वाला धर्म पर आचरण करने वाला नख से शिख तक प्रकृति सम्बन्धी बिना परिश्रम के भगवान विष्णु का उपासक मरण जिसका आया हुआ हो युग का निर्माण करने वाला रात में घुमने वाला विदेश में वास करने वाला सबसे अधिक प्रिय					

❖ प्रश्नपत्र का प्रारूप और अंक विभाजन :

बाह्य परीक्षा				आंतरिक कार्य परीक्षा	कुल अंक
प्रश्न	प्रश्न-प्रकार	अंक विभाजन	कुल अंक	मूल्यांकन प्रकार एवं अंक	
१	इकाई-१ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न (विकल्पयुक्त)	०९	२५	स्वाध्याय, परियोजना, लिखित परीक्षा, ग्रुप-चर्चा आदि बहुविध पद्धति से मूल्यांकन कुल अंक : २५	५०
२	इकाई-२ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न (विकल्पयुक्त)	०९			
३	इकाई-३ में निर्धारित पाठ्य-वस्तु में से (10 में से किन्ही सात के उत्तर देने होंगे)	०७			

संदर्भ-ग्रंथ :

- ❖ हिंदी एकांकी : सिद्धनाथ कुमार, राधाकृष्ण प्रकाशन, नयी दिल्ली ।
- ❖ हिंदी के प्रतिनिधि एकांकीकार : डॉ. द्वारिकाप्रसाद सक्सेना, विनोद पुस्तक मंदिर आगरा ।
- ❖ समकालीन रंगधर्मी नाटककार : डॉ. लव कुमार लवलीन, विकास प्रकाशन, कानपुर ।
- ❖ स्वातंत्र्योत्तर एकांकी बदलते मूल्य : डॉ. नीतू जयसिंघानी, कल्पना प्रकाशन, दिल्ली ।
- ❖ मानक हिंदी व्याकरण और रचना : डॉ. हरिवंश तरुण, प्रकाशन संस्थान, नई दिल्ली ।
- ❖ हिंदी की वर्तनी तथा शब्द विश्लेषण : आचार्य किशोरीदास वाजपेयी, वाणी प्रकाशन, नयी दिल्ली ।
- ❖ भाषा संरचना एवं प्रयोग : डॉ. राम प्रकाश, डॉ. दिनेश गुप्त, राधाकृष्ण प्रकाशन, नयी दिल्ली ।
- ❖ सरल हिंदी व्याकरण : श्यामचन्द्र कपूर, विद्या विहार, नई दिल्ली ।

कलास्नातक (B. A.) हिन्दी

SEMESTER (छमाही / सत्र) IV

VALUE ADDITIONCOURSE VAC-HIN-405

Programme Code: ARTUG102

Course Code: AR23VACHIN405

CREDIT (श्रेयांक) : 2

विषय : साहित्य में गांधीवाद

पाठ्य-पुस्तक : कर्मभूमि लेखक :प्रेमचंद प्रकाशन :धूमिल प्रकाशन, अहमदाबाद ।

Total Credits = 02 (02 Periods /Week)		Theory	External = 25 Marks
			Internal = 25 Marks
पाठ्य-क्रम का उद्देश्य (Course Objective)	➤ छात्रों को प्रेमचंद की गांधीवादी विचारधारा से अवगत कराना । ➤ छात्रों को स्वाधीनता आन्दोलन की पृष्ठभूमि समझाना । ➤ छात्रों को किसान, दलित आदि के शोषित जीवन का परिचय देना । ➤ छात्रों को स्वतन्त्रता आन्दोलन में महिलाओं की भागीदारी का परिचय देना । ➤ छात्रों को शिक्षा सम्बन्धी भारतीय दृष्टिकोण स्पष्ट करना । ➤ छात्रों को आदर्शोन्मुखी यथार्थवाद से रूबरू कराना । ➤ छात्रों में प्रेम, इमानदारी, सांप्रदायिक सद्भाव, परोपकार, मादक वस्तुओं का बहिष्कार, जैसे उदात्त भारतीय जीवन मूल्य स्थापित करना । ➤ छात्रों को औपन्यासिक तत्वों का परिचय देना । ➤ छात्रों में कथावस्तु को समझने, आस्वादन करने तथा मूल्यांकन करने की दृष्टि को बढ़ाना ।		
पाठ्यक्रमअध्ययन की परिलब्धियाँ (Course Learning Outcome)	➤ छात्र प्रेमचंद की गांधीवादी विचारधारा से अवगत होंगे । ➤ छात्र स्वाधीनता आन्दोलन की पृष्ठभूमि समझेंगे । ➤ छात्र किसान, दलित आदि के शोषित जीवन से परिचित होंगे । ➤ छात्र स्वतन्त्रता आन्दोलन में महिलाओं की भागीदारी से परिचय होंगे । ➤ छात्र में शिक्षा सम्बन्धी भारतीय दृष्टिकोण स्पष्ट होगा । ➤ छात्र आदर्शोन्मुखी यथार्थवाद से रूबरू होंगे । ➤ छात्र में प्रेम, इमानदारी, सांप्रदायिक सद्भाव, परोपकार, मादक वस्तुओं का बहिष्कार, जैसे उदात्त भारतीय जीवन मूल्य स्थापित होंगे । ➤ छात्र औपन्यासिक तत्वों से परिचित होंगे । ➤ छात्र में कथावस्तु को समझने, आस्वादन करने तथा मूल्यांकन करने की दृष्टि विकसित होगी ।		

➤ पाठ्य-क्रम संरचना :

इकाई क्रम	विषय-वस्तु
१	➤ प्रेमचंद : आदर्शोन्मुख यथार्थवादी उपन्यासकार ➤ कर्मभूमि : कथावस्तु ➤ कर्मभूमि : तात्त्विक विशेषताएँ ➤ कर्मभूमि : नामकरण
२	➤ कर्मभूमि उपन्यास के पात्र : अमरकांत, समरकान्त, सुखदा, सकीना, डॉ. शान्तिकुमार
३	➤ कर्मभूमि उपन्यास के गौण पात्र : नैना, पठानिन, रेणुकादेवी ➤ 'कर्मभूमि' में निरूपित समाज (समस्याएँ) ➤ 'कर्मभूमि' में आदर्शोन्मुख यथार्थवाद ➤ 'कर्मभूमि' में गाँधीवादी वैचारिकता

❖ प्रश्नपत्र का प्रारूप और अंक विभाजन :

बाह्य परीक्षा				आंतरिक कार्य परीक्षा	कुल अंक
प्रश्न	प्रश्न-प्रकार	अंक विभाजन	कुल अंक	मूल्यांकन प्रकार एवं अंक	
१	इकाई-१ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न (विकल्पयुक्त)	०९	२५	स्वाध्याय, परियोजना, लिखित परीक्षा, ग्रुप-चर्चा आदि बहुविध पद्धति से मूल्यांकन कुल अंक : २५	५०
२	इकाई-२ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न (विकल्पयुक्त)	०९			
३	इकाई-३ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न (विकल्पयुक्त)	०७			

संदर्भ-ग्रंथ :

- ❖ प्रेमचंद के उपन्यासों का शिल्प विधान : कमल किशोर गोयनका, यश पब्लिकेशन, नयी दिल्ली ।
- ❖ प्रेमचंद : कमल किशोर गोयनका, साहित्य अकादमी, नयी दिल्ली ।
- ❖ प्रेमचंद और उनका युग : डॉ. रामविलास शर्मा, राजकमल प्रकाशन, नई दिल्ली ।
- ❖ हिंदी उपन्यास : सुषमा प्रियदर्शिनी, राधाकृष्ण प्रकाशन, नई दिल्ली ।
- ❖ हिंदी उपन्यास साहित्य में आदर्शवाद : सर्वजीत राय, लोकभारती प्रकाशन, इलाहाबाद ।

कलास्नातक (B. A.) हिन्दी

SEMESTER (छमाही / सत्र) IV

SKILL ENHANCEMENT COURSE SEC-HIN-406

Programme Code: ARTUG102 Course Code: AR23SECHIN406

CREDIT (श्रेयांक) : 2

विषय : हिंदी भाषा शिक्षण

Total Credits = 02 (02 Periods /Week)		Theory	External = 25 Marks
			Internal = 25 Marks
पाठ्य-क्रम का उद्देश्य (Course Objective)	➤ भाषा शिक्षण के सिद्धांत समझना । ➤ भाषा की अलग-अलग भूमिकाओं को जानना । ➤ भाषा के स्वरूप और व्यवस्था को समझना । ➤ भाषा सीखने के तरीके और प्रक्रिया को जानना और समझना । ➤ हिंदी भाषा के विविध रूपों और और अभिव्यक्तियों को जानना । ➤ छात्रों की सृजनात्मक क्षमता को पहचानना । ➤ हिंदी साहित्य शिक्षण के प्रकार और विधियों का परिचय देना । ➤ छात्रों के भाषायी विकास के प्रति समझ बनाना और उसे समुन्नत करने के अवसर जुटाना । ➤ भाषा के मूल्यांकन की प्रक्रिया को जानना । ➤ भाषा सिखने-सिखाने के सृजनात्मक दृष्टिकोण को समझना । ➤ हिंदी अध्यापक के गुण जानना ।		
पाठ्यक्रम अध्ययन की परिलब्धियाँ (Course Learning Outcome)	➤ छात्र भाषा शिक्षण के सिद्धांत समझेंगे । ➤ छात्र भाषा की अलग-अलग भूमिकाओं को जानेंगे । ➤ छात्र भाषा के स्वरूप और व्यवस्था को समझेंगे । ➤ छात्र भाषा सीखने के तरीके और प्रक्रिया को जानेंगे और समझेंगे । ➤ छात्र हिंदी भाषा के विविध रूपों और और अभिव्यक्तियों को जानेंगे । ➤ छात्रों की सृजनात्मक क्षमता को पहचानना । ➤ छात्र हिंदी साहित्य शिक्षण के प्रकार और विधियों का परिचय देना । ➤ छात्रों के भाषायी विकास के प्रति समझ विकसित होगी और उसे समुन्नत करने के अवसर प्राप्त होंगे । ➤ छात्र भाषा के मूल्यांकन की प्रक्रिया को जानेंगे । ➤ छात्र भाषा सिखने-सिखाने के सृजनात्मक दृष्टिकोण को समझेंगे ।		

	➤ छात्रों में हिंदी अध्यापक के गुण विकसित होंगे ।
--	---

➤ पाठ्य-क्रम संरचना :

इकाई क्रम	विषय-वस्तु
१	➤ भाषा शिक्षण के सिद्धांत ➤ भाषा के रूप ➤ विभिन्न भाषाओं को पढ़ाने के उद्देश्य ➤ हिंदी शिक्षण की विधियाँ
२	➤ पठन (वाचन) शिक्षण का महत्व ➤ पठन (वाचन) शिक्षण के प्रकार ➤ पठन (वाचन) की विधियाँ ➤ लेखन शिक्षा का महत्व ➤ लेखन के प्रकार
३	➤ व्याकरण शिक्षण का महत्व ➤ व्याकरण शिक्षण की प्रणालियाँ ➤ गद्य शिक्षण के सोपान ➤ पद्य शिक्षण की विधियाँ ➤ हिंदी अध्यापक के गुण

❖ प्रश्नपत्र का प्रारूप और अंक विभाजन :

बाह्य परीक्षा				आंतरिक कार्य परीक्षा	कुल अंक
प्रश्न	प्रश्न-प्रकार	अंक विभाजन	कुल अंक	मूल्यांकन प्रकार एवं अंक	
१	इकाई-१ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न (विकल्पयुक्त)	०९	२५	स्वाध्याय, परियोजना, लिखित परीक्षा, गुप-चर्चा आदि बहुविध पद्धति से मूल्यांकन कुल अंक : २५	५०
२	इकाई-२ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न (विकल्पयुक्त)	०९			
३	इकाई-३ में से दीर्घोत्तरी प्रश्न (विकल्पयुक्त)	०७			

संदर्भ-ग्रंथ :

- ❖ हिंदी भाषा शिक्षण : डॉ. आर. पी. पाठक, कनिष्क पब्लिशर्स, नई दिल्ली ।
- ❖ मीडिया और हिंदी : डॉ. पंडित बन्ने, अमन प्रकाशन, कानपुर ।
- ❖ प्रिंट मीडिया लेखन : डॉ. हरीश अरोड़ा, के.के. पब्लिकेशंस नई दिल्ली ।
- ❖ प्रयोजनमूलक हिन्दी : डॉ.विनोद गोदरे, वाणी प्रकाशन, नई दिल्ली ।
- ❖ जनसंचार : विविध आयाम : ब्रजमोहन गुप्त, तक्षशिला प्रकाशन, दिल्ली ।
- ❖ समाचार संपादन : कमल दीक्षित, महेश दर्पण, राधाकृष्ण प्रकाशन, दिल्ली ।
- ❖ प्रयोजनमूलक हिन्दीके विविध आयाम : डॉ.मायासिंह, जयभारती प्रकाशन, इलाहाबाद ।
- ❖ प्रयोजनमूलक हिन्दी : डॉ. पी लता, लोकभारती प्रकाशन, इलाहाबाद ।
- ❖ प्रयोजनमूलक हिन्दी : डॉ. अर्जुन तडवी और अन्य, युनिवर्सिटी ग्रंथ निर्माण बोर्ड, अहमदाबाद ।

ENGLISH

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

COURSE NAME: INDIAN WRITING IN ENGLISH (Drama)

SEMESTER 4

PROGRAM CODE: **AR23MJDSCENG401**

ENGLISH

COURSE CODE **Major 401**

EFFECTIVE FROM JUNE 2023 UNDER NEP

Total Credit – 04 (04 Period/Week)

Program Outcome

1. Provide intermediate level knowledge about literature and literary forms with emphasis on Indian English Drama
2. Equip students with foundational concepts, perspectives, principles and methods of approaching Indian literature, with focus on drama
3. Enable students to gain critical thinking and encourage them towards evaluation and appreciation of literature
4. Enrich the linguistic competency of students
5. Enhance reading, writing and comprehension skills of the students

Course Outcome:

1. Students will learn to appreciate the historical trajectory of various genres of IWE from colonial times till the present
2. Critically engage with Indian literary texts written in English in terms of colonialism/ post-colonialism, regionalism, and nationalism
3. critically appreciate the creative use of the English language in IWE
4. Approach IWE from multiple positions based on historical and social locations
5. students will learn to appreciate and analyse stage craft
6. students will have a general overview of dramatic movements and ideas across India
7. Students will learn to situate dominant ideas in historical periods,
8. Students will gain a sense of how to write about these ideas in relation to specific texts, and a sense of why drama matters to them.

Sr. No.	Unit		Credit	Hr										
1	Unit 1	Indian English drama before Independence Indian English drama after Independence												
2	Unit 2	Girish Karnad: 'Nagamandala'												
3	Unit 3	Mahesh Dattani: 'Where There is a Will'												
4	Unit 4	Acquaintances: <table><tr><td>Badal Sircar</td><td>Vijay Tendulkar</td><td>Mohan Rakesh</td><td>Guru Charan Das</td><td>Poile Sengupta</td></tr><tr><td>Asif Currimbhoy</td><td>Manjula Padmanabham</td><td>Nissim Ezekiel</td><td>Rabindranath Tagore</td><td>Mahesh Elkunchwar</td></tr></table>			Badal Sircar	Vijay Tendulkar	Mohan Rakesh	Guru Charan Das	Poile Sengupta	Asif Currimbhoy	Manjula Padmanabham	Nissim Ezekiel	Rabindranath Tagore	Mahesh Elkunchwar
Badal Sircar	Vijay Tendulkar	Mohan Rakesh	Guru Charan Das	Poile Sengupta										
Asif Currimbhoy	Manjula Padmanabham	Nissim Ezekiel	Rabindranath Tagore	Mahesh Elkunchwar										

Reference:

1. Karnad, Girish. Nagamandala: Play with Cobra, Oxford University press,1999.
2. Dattani, Mahesh. Collected Plays. New Delhi: Foundation Books,2005.
3. Mee, Erin B. Drama Contemporary: India (2001) New Delhi: Oxford University Press,2002

Further Reading:

1. Mehrotra, Arvind Krishna, ed. *An Illustrated History of Indian Literature in English*. Delhi: Permanent Black, 2003.
2. Sengupta, Abhijit. *In Order of Appearance: A Compendium of Indian Playwrights in English 1947-2010*. Amazon e-book: Kindle edition, 2018.

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

COURSE NAME: BRITISH DRAMA: 17TH AND 18TH CENTURIES

SEMESTER 4

PROGRAM CODE: **AR23MJDSCENG401A**

ENGLISH

COURSE CODE **Major 401A**

EFFECTIVE FROM JUNE 2023 UNDER NEP

Total Credit – 04 (04 Period/Week)

Program Outcome

1. Provide intermediate level knowledge about literature and literary forms with emphasis on British Drama
2. Enable students to gain critical thinking and encourage them towards evaluation and appreciation of literature
3. Enrich the linguistic competency of students
4. Enhance reading, writing and comprehension skills of the students

Course Outcome:

1. Students will be able to identify the major characteristics of Comedy and Mock-Heroic poetry
2. Demonstrate in-depth knowledge and understanding of the, socio-intellectual and cultural thoughts of the 17th and 18th centuries
3. Critically examine key themes in representative texts of the period, including Morality, Transgression, Love, Pride, revenge, sexuality, human follies, among others
4. Show their appreciation of texts in terms of plot-construction, socio-cultural contexts and genre of poetry and drama
5. Analyse literary devices forms and techniques in order to appreciate and interpret the texts

Sr. No.	Unit		Credit	Hr										
1	Unit 1	Chief Characteristics of Drama during the 17th & 18th century Restoration Comedy Heroic Tragedy												
2	Unit 2	Dryden: 'All for Love'												
3	Unit 3	Congreve: 'The Way of the World'												
4	Unit 4	Acquaintances: <table><tr><td>The Man of Mode</td><td>Venice Preserved</td><td>Love in a Wood</td><td>Love for Love</td><td>Pilgrim's Progress</td></tr><tr><td>The Battle of the Books</td><td>Gulliver's Travels</td><td>The Rambler</td><td>Life of Johnson</td><td>The Vicar of the Wakefield</td></tr></table>			The Man of Mode	Venice Preserved	Love in a Wood	Love for Love	Pilgrim's Progress	The Battle of the Books	Gulliver's Travels	The Rambler	Life of Johnson	The Vicar of the Wakefield
The Man of Mode	Venice Preserved	Love in a Wood	Love for Love	Pilgrim's Progress										
The Battle of the Books	Gulliver's Travels	The Rambler	Life of Johnson	The Vicar of the Wakefield										

Reference:

1. Dryden – All for Love
2. Congreve – The Way of the World
3. An Outline History of English Literature – W H Hudson
4. History of English Literature by Edward Elbert

Further Reading:

1. Niccolò Machiavelli, The Prince, ed. and tr. Robert M. Adams (New York: Norton, 1992) chaps. 15, 16, 18, and 25.
2. Thomas Hobbes, selections from The Leviathan, pt. I (New York: Norton, 2006) chaps. 8, 11, and 13.
3. John Dryden, 'A Discourse Concerning the Origin and Progress of Satire', in The Norton Anthology of English Literature, vol. 1, 9th edn, ed. Stephen Greenblatt (New York: Norton 2012) pp. 1767–8.

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

COURSE NAME: Literary Criticism

SEMESTER 4

PROGRAM CODE: **AR23MJDSCENG401B**

ENGLISH

COURSE CODE **Major 401B**

EFFECTIVE FROM JUNE 2023 UNDER NEP

Total Credit – 04 (04 Period/Week)

Program Outcome

1. Provide intermediate level knowledge about literature and literary forms with emphasis on British Drama
2. Enable students to gain critical thinking and encourage them towards evaluation and appreciation of literature
3. Enrich the linguistic competency of students
4. Enhance reading, writing and comprehension skills of the students

Course Outcome:

1. Understand the historical and philosophical contexts that led to the development of literary criticism and its practice in different traditions and periods
2. Learners will be able to understand fundamental literary and critical concepts and underlying distinctions (e.g., difference between literary criticism and literary theory)
3. Learners will be able to grasp a wide range of literary philosophers and critics whose works had informed and shaped the discourse of literary theory
4. Learners will have knowledge about major, critical movements and critics in various critical traditions – Indian (schools of Rasa, Alamkar, Riti, Dhvani, Vakroti, Auchitya) and Western (Greek, Roman, English, German, Russian and French)
5. Learners will be able to identify theoretical and critical concepts with critics/texts/movements with which they are associated and understand them in their contexts
6. Learners will be able to apply various theoretical frameworks and concepts to literary and cultural texts

Sr. No.	Unit		Credit	Hr		
1	Unit 1	Biography and Literature Society and Literature				
2	Unit 2	Art and Morality Aestheticism				
3	Unit 3	Feminism Modernism				
4	Unit 4	Acquaintances:				
		Philip Sidney	Horace	John Dryden	Ben Jonson	Alexander Pope
		Dr Johnson	Walter Pater	Coleridge	I. A. Richards	T. S. Eliot

Reference:

1. Kulkarni Anand B. and Chaskar Ashok G. An Introduction to Literary Criticism and Theory. Orient Blackswan, Hyderabad, 2015
2. Leitch, Vincent B, et al, eds. The Norton Anthology of Theory and Criticism. New York, NY: W. W. Norton & Co., 2010. Print.
3. Murray, Penelope and Dorsch, T. Classical Literary Criticism. London: Penguin Books. 2000.Print.
4. Norton, Glyn P. The Cambridge History of Literary Criticism, Vol. 3: The Renaissance. Cambridge: Cambridge university press, 1999. Print.
5. Vickers, Brian. English Renaissance Literary Criticism. Oxford: Clarendon Press, 1999. Print.
6. Wellek, Rene and Austin Warren. Theory of Literature. London: Jonathan Cape, 1949.

Further Reading:

1. A.H. Gilbert, Literary Criticism: Plato to Dryden. Detroit: Wayne University Press, 1962. David Lodge and Nigel Wood, Modern Criticism and Theory: A Reader: London & New York: Rutledge, 2000.
2. Peter Barry Beginning, Theory: An Introduction to Literary and Cultural Theory. Manchester: Manchester University Press, 1984.
3. Raman Selden, et al. A Reader's Guide to Contemporary Literary Theory. Kentucky: University Press of Kentucky, 1993.
4. S.K. Dey, History of Poetics. New Delhi: MLBS, 1960.
5. Terry Eagleton, Literary Theory: An Introduction. NJ: Wiley Blackwell, 2009.
6. William Wimsatt and Cleanth Brooks, Literary Criticism: A Short History. New Delhi: Oxford and I B H Publishing Co. Pvt. Ltd 1957

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

COURSE NAME: INDIAN ENGLISH LITERATURE

(Special Author: R.K. Narayan)

SEMESTER 4

PROGRAM CODE: AR23MIDSCENG402

ENGLISH

COURSE CODE **Minor 402**

EFFECTIVE FROM JUNE 2023 UNDER NEP

Total Credit – 04 (04 Period/Week)

Program Outcome

1. Provide knowledge about Indian English literature and literary forms.
2. Equip students with foundational concepts, perspectives, principles and methods of approaching Indian literature, with focus on novels and short stories.
3. Enable students to gain critical thinking and encourage them towards evaluation and appreciation of literature.
4. Enrich the linguistic competency of students.
5. Enhance reading, writing and comprehension skills of the students.

Course Outcome:

1. Students will learn to appreciate the Indian English Literature and its various genres.
2. Critically engage with Indian literary texts written in English in terms of colonialism/ post-colonialism, regionalism, and nationalism.
3. Approach Indian English Literature from multiple positions based on historical and social locations.
4. Students will have a general overview of contribution made by Indian English Writers.
5. Students will be able to compare Indian English Literature with Western Literature.

Sr. No.	Unit		Credit	Hr										
1	Unit 1	R. K. Narayan: The English Teacher (Novel)												
2	Unit 2	R. K. Narayan: Malgudi Days (Collections of Short Stories) 1. An Astrologer's Day 2. Engine Trouble												
3	Unit 3	R.K. Narayan: Malgudi Days (Collections of Short Stories) 1. Gateman's Gift 2. Lawley Road												
4	Unit 4	Acquaintances: <table border="1"> <tr> <td>Raja Rao</td><td>Mulk Raj Anand</td><td>Kamala Markandaya</td><td>Arundhati Roy</td><td>Manohar Malgaonkar</td></tr> <tr> <td>Arvind Adiga</td><td>Vikram Seth</td><td>Amrita Pritam</td><td>Kiran Desai</td><td>Anita Desai</td></tr> </table>			Raja Rao	Mulk Raj Anand	Kamala Markandaya	Arundhati Roy	Manohar Malgaonkar	Arvind Adiga	Vikram Seth	Amrita Pritam	Kiran Desai	Anita Desai
Raja Rao	Mulk Raj Anand	Kamala Markandaya	Arundhati Roy	Manohar Malgaonkar										
Arvind Adiga	Vikram Seth	Amrita Pritam	Kiran Desai	Anita Desai										
Reference: 1. R. K. Narayan: The English Teacher (Novel) 2. R. K. Narayan: Malgudi Days (Collections of Short Stories) Further Reading: 1. A History of Indian English Literature: M. K. Naik 2. The Modern Indian Novel in English: Reena Mitra, Pub.: Atlantic 3. Indian English Fiction: Ed. Nilufer E. Bharucha														

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

COURSE NAME: ABILITY ENHANCEMENT COURSE

SEMESTER 4

PROGRAM CODE: **AR23AECENG404**

ENGLISH

COURSE CODE **AEC 404**

EFFECTIVE FROM JUNE 2023 UNDER NEP

Total Credit – 02 (02 Period/Week)

Programme Outcome & Course Outcome:

- 1. It will enhance students' communication skills**
- 2. Impart employability skills to students**
- 3. Prepare students for competitive examinations**
- 4. It will inculcate and enhance reading habits in Under Graduate Students**
- 5. It will enable students to learn basic grammar through the practice of prescribed topics**
- 6. It will enable students to read and comprehend short passages**
- 7. It will enhance the ability of students to write short answers**
- 8. It will inculcate ability to create CV**
- 9. It will inculcate human values and ethics in order to enable students to become good citizens of the country**

Sr. No.	Unit		Credit	Hr
	Unit 1	Lesson 5 to 8 from text 'Panorama' Frank Bros. & Co.		
	Unit 2	Grammar- Tenses Modal Auxiliaries		
	Unit 3	Comprehension of Unseen Passage		
Further Reading: High School English Gram & Comp by Wren and Martin Practical Grammar and Composition Book by Thomas Wood				

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

COURSE NAME: VALUE ADDED COURSE

SEMESTER 4

PROGRAM CODE: **AR23VACENG405**

ENGLISH

COURSE CODE **VAC 405**

EFFECTIVE FROM JUNE 2023 UNDER NEP

(TEXT: 7 Stories from Swami Vivekanand's Life: Master's Words- Isha Foundation)

Total Credit – 02 (02 Period/Week)

Program Outcome:

- 1. Spreading the spirit of Morality through Literary Texts**
- 2. To gain knowledge of Values from great men of letters**
- 3. To increase the bent towards the path of values**

Course Outcome:

- 1. Critically engage with Indian epic texts written in English in terms of Morality.**
- 2. Critically analyse the spirit of Morality among the Indian Society.**
- 3. Critically appreciate and inspire the Moral values among the future generation**

Sr. No.	Unit		Credit	Hr
1	Unit 1	1. Swami Vivekananda and Kali 2. Vivekananda Gets Sharda's Blessings		
2	Unit 2	1. Swami Vivekananda on Prayer 2. Swami Vivekananda's Vision		
3	Unit 3	1. The Proof of God 2. Swami Vivekananda and Ramkrishna's Message 3. Swami Vivekananda on Women		

Reference:

- 1. 7 Stories from Swami Vivekananda's Life: Master's Words- Isha Foundation**

Further Reading:

- 1. The Life of Swami Vivekananda by His Eastern and Western Disciples**

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

COURSE NAME: SKILL ENHANCEMENT COURSE

SEMESTER 4

PROGRAM CODE: AR23SECENG406

ENGLISH

COURSE CODE **SEC 406**

EFFECTIVE FROM JUNE 2023 UNDER NEP

Total Credits- 02 (02 Period/Week)

Program Outcome:

- 1. To develop skills other than regular studies**
- 2. To enable the students a product for future world**
- 3. To prepare a global generation with razor sharp proficiency skills in World Language.**

Course Outcome:

- 1. To introduce the students with basic proficiency skills in English**
- 2. To enable the ability of the students to express themselves through English language**
- 3. To update the students with latest ways of communication**

Sr.No			Credit	Hr
1	Unit-1	1. Introduction to basic skills of Reading, Writing 2. Role of English Proficiency Skills in responding to the various Qualifying Examinations like IELTS, TOFFEL, USMLE etc.		
2	Unit-2	1. Adjectives and Adverbs (Multiple Choice) 2. Active and Passive Voices		
3	Unit-3	1. Composition-Paragraph Writing (One out of Three)		

Reference:

1. Light, Richard L., Ming Xu, and Jonathan Mossop. "English Proficiency and Academic Performance of International Students." *Tesol Quarterly* 21.2 (1987): 251-261.
2. Jacobson, Susan K. *Communication skills for conservation professionals*. Island Press, PO Box 7, Covelo, CA 95428, 1999.

Further Reading:

1. Woodrow, Lindy. "Academic success of international postgraduate education students and the role of English proficiency." *University of Sydney papers in TESOL* 1.1 (2006): 51-70.
2. Uppe, Aparanjani, M. V. Raqhuram, and B. Madhavi Latha. "The Role of English Language and LSRW Skills in Employability." *The Research Journal of English* 4.4: 16-24.
3. High School English Gram & Comp by Wren and Martin
4. Practical Grammar and Composition Book by Thomas Wood

SOCIOLOGY

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

Syllabus

SUBJECT : SOCIOLOGY

B.A. Semester III & IV

A handwritten signature in blue ink, consisting of a stylized 'J' followed by a series of loops and a long horizontal stroke.

EFFECTIVE FROM JUNE 2024 UNDER NEP 2020

B.A. Semester III**EFFECTIVE FROM JUNE 2023-24 UNDER NEP**

Sr	Course Type	Course Code	Course Name	Credit	Internal	External
1	Discipline Specific Course Major	AR23MJDSCSOC301	Sociology Of Tribal Society	04	50	50
2		AR23MJDSCSOC301A	Globalization and society	04	50	50
3		AR23MJDSCSOC301B	Indian Social Problem	04	50	50
4	Multi Disciplinary Course	AR23MDCSOC303	Social Problems & Social Development in India	04	50	50
5	Indian Knowledge System -IKS	AR23IKSSOC305	Sociology of Aging	02	25	25
6	Skill Enhancement Course -SEC	AR23SECSOC306	Sociology of consumer	02	25	25

B.A. Semester IV

sr	Course Type	Course Code	Course Name	Credit	Internal	External
1	Discipline Specific Course Major	AR23MJDSCSOC401	Sociology of Marginal Groups	04	50	50
2		AR23MJDSCSOC401A	Social Change and Development	04	50	50
3		AR23MJDSCSOC401B	Urban Society in India	04	50	50
4	Discipline Specific Course Minor	AR23MIDSOC402	Social Stratification	04	50	50
5	Value Added Course - VAC	AR23VACSOC405	Sociology of Gender	02	25	25
6	Skill Enhancement Course -SEC	AR23SECSOC406	Sociology and Health	02	25	25

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

SUBJECT:SOCIOLOGY

**COURSE NAME : Discipline Specific Course Major
Sociology of Marginal Groups
SEMESTER-04
COURSE CODE : AR23MJDSCSOC401**

Total Credits- 04 (04 Period/Week)	Theory	External-50 Marks
		Internal- 50 Marks

Program Outcome

This course introduces students to Sociological Study of Socially excluded and marginalized group of the society. It acquaints students with principal theoretical perspectives on and diverse forms of Social inequality in articulation with each other.

Course Outcome:

1. Analyse the varied problems of the marginal groups.
2. Evaluate the effectiveness of various programmes/schemes towards the alleviation of the given social problem.
3. Present the role of various agencies in the alleviation of a given social problem.
4. Design Programme for the welfare of people.
5. Access the issues affecting women's image and quality of life.

Sr.No		
1	Unit-1	Marginalised People- Concepts – Inequality, social exclusion, Stereotype, Prejudice, Discrimination, Marginalisation, Vulnerable groups, Transgender, Aged persons, Approaches.
2	Unit-2	Women and girl child: Absence of identity, Discrimination in social Privileges and Division of labour, Power and subordination, Gender as a social construct, sex-Gender distinction, Gender Socialisation, Measures.
3	Unit-3	Differently Aabled : Conceptual shifts- from disable to Physically challenged group to Differently abled, characteristics and problems, fighting for recognition, role of family, legislative measures.
4	Unit-4	HIV related victims: Discrimination-Social and Medical, Social Exclusion of the HIV infected women and children, Role of family and NGOs, Measures.
		

Reference:

1. Social Problems in India: Ram Ahuja; Rawat Publications, New Delhi.
2. Disability studies in India: Retrospects and Prospects G.N Karna; Gyan Publishing House, New Delhi.
3. Challenges of AIDs: M. Parvi; National Book Trust, New Delhi.
4. Untouchables in contemporary India. J.M Mahar; Arizona, University of Arizona Press.
5. Gender Studies: Sujata Sen; New Delhi.
6. Nadeem Hasnain : Sociology of Marginalized Communities and Weaker Sections in India (Paperback-2021)
7. Nadeem Hasnain : Sociology of Marginalized Communities and Weaker S Paperback – 15 August 2021
8. A Suryakuman (Ed.) Women's Studies an Emerging Academic Discipline (1993)
9. Ashokkumar and Harish : Women Power, Status of Women in India (1991)
10. Govt. of India : Towards Equality (1974)
11. Kala Rani : Role Conflict in Working Women (1976)
12. Madhu Shastri : Status of Hindu Women (1990)
13. Maithreyi Krishna Raj : Women's Studies in India, Some Perspective (1986)
14. Nanma Heptulla (Ed.) : Reforms for Women (1986)
15. Navaneeta Rath : Women in Rural Society a Quest for Development (1996)
16. Promilla Kapur : The Changing Status of the Working Women in India (1973)
17. Roopa Vohra and Arun Sen : Status, Education and Problems of Indian Women
18. Promilla Kapur : Marriage and the Working Women in India (1970)
19. Rehana Ghadiyali : Women in Indian Society (1988)
20. Shashi Jain : Status and Role Perspective of Middle Class Women (1988)
21. V. Rajendra Raju : Role of Women in India's Freedom Struggle (1994)

Video Lecture :

[mailto:https://www.youtube.com/watch?v=yhCCUh2Y9a4](https://www.youtube.com/watch?v=yhCCUh2Y9a4)
[mailto:https://www.youtube.com/watch?v=EhpbcAs95bU](https://www.youtube.com/watch?v=EhpbcAs95bU)
[mailto:https://www.youtube.com/watch?v=oXdIot89fIM](https://www.youtube.com/watch?v=oXdIot89fIM)
[mailto:https://www.youtube.com/watch?v=FcZ-ajwczlI](https://www.youtube.com/watch?v=FcZ-ajwczlI)
[mailto:https://www.youtube.com/watch?v=hFDKMPUk9AA](https://www.youtube.com/watch?v=hFDKMPUk9AA)

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

SUBJECT:SOCIOLOGY

**COURSE NAME : Discipline Specific Course Major
Social Change and Development**

SEMESTER-4

COURSE CODE : AR23MJDSCSOC401A

Total Credits- 04 (04 Period/Week)	Theory	External-50 Marks
		Internal- 50 Marks

Program Outcome

This course introduces the concept, nature, factors and forms of changes that takes place in the society.

Course Outcome:

1. To learn about the concepts of social change and development.
2. To understand the process of social change which leads to the emergence and development of a society.
3. Learners get familiarised with the theories of social change.
4. To appreciate the need for sustainable and inclusive human development.

Sr.No		
1	Unit-1	Social Change : Concepts, Forms and Factors Concepts and Features of Development.
2	Unit-2	Processes of Social Change : Modernisation, Industrialisation, Urbanisation and Globalisation
3	Unit-3	Development : Colonialism, agrarian transformation, Planned Development (Development programmes in India, Five- Year Plans –Success and Failures-Critical Analysis).
4	Unit-4	Developmental Issues : Ecological and Environmental, Development induces Displacement and Rehabilitation, Social - Commodification, Consumerism, Impact on Local Crafts, Crisis of Values.

Reference:

1. Kuppaswamy, B . 2004 .Social Change in India .Delhi :Konark publishers Pvt. Ltd.
2. Srinivas, M.N .2009. Social Change in Modern India, New Delhi: Orient Blackswan.
3. Singh, Sheobahal.2010.Sociology of Development .Jaipur: Rawat Publications
4. Dube, S.C. 1992. Understanding Change. New Delhi: Vikas Publishing House.
5. Mohanty, R.N. 2002. Understanding Social Change. Allahabad: Kitab Mahal.
6. Rao , Shanker ,C.N. 2004 .Sociology Of Indian Society.New Delhi :S.Chand.
7. Singh , Sheobahal.2010.Sociology of Development, Jaipur: Rawat Publications.
8. Singh,Yogendra.2009. Modernisation Of Indian Tradition . New Delhi: Rawat Publications.

Video Lecture :

[mailto:https://www.youtube.com/watch?v=05reKOZps4g&t=13s](https://www.youtube.com/watch?v=05reKOZps4g&t=13s)
[mailto:https://www.youtube.com/watch?v=yeba7iYI6r0](https://www.youtube.com/watch?v=yeba7iYI6r0)
[mailto:https://www.youtube.com/watch?v=SUIBlpEIAFQ](https://www.youtube.com/watch?v=SUIBlpEIAFQ)
[mailto:https://www.youtube.com/watch?v=rFonTVd9Jis&t=18s](https://www.youtube.com/watch?v=rFonTVd9Jis&t=18s)

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

SUBJECT: SOCIOLOGY

**COURSE NAME : Discipline Specific Course Major
Urban Society in India**

SEMESTER-4

COURSE CODE : AR23MJDSCSOC401B

Total Credits- 04 (04 Period/Week)	Theory	External-50 Marks
		Internal- 50 Marks

Program Outcome

To Provide Sociological understanding of Urban Society in India.

To understand about the Evolution of Cities and Urban Communities.

To make the students aware of Urban Problems in India.

To understand Urban Planning and Urban Development

Course Outcome:

1. The students will build and understanding about urban society and problems associated with repeat urbanisation.

2. Learners become aware of the sociological perspectives on urban social life.

3. Learners develop analytical capacity about urbanisation, urban communities and urban problems.

4. Learners will understand the relevance of urban planning and development.

Sr.No		
1	Unit-1	Introduction to Urban Society in India ; Meaning and Characteristics of Urban Society; Significance of Study of Urban Life; Types of Cities ; Urban Development in Ancient and Medieval Periods.
2	Unit-2	Cities in India: History and Growth of Cities in India; Factors for the Growth of Cities; Metropolitan and Mega Cities: Meaning and Characteristics; Growth of Metropolitan and Mega Cities in India.
3	Unit-3	Urbanization in Modern India; Meaning and Nature of Urbanization Rural - Urban Migration; Factors Responsible for Rapid Urbanization ; Consequences of Over Urbanization and its Measures.
4	Unit-4	Urban Problems in India: Problems of Housing, Slums and Sanitation Urban Crimes, Drug Addiction, Water Supply and Transportation; Environmental Problems: Pollution and its Effects, Remedies for Environmental Problems.

Reference:

1. Alfred D' Souza (1978) : T he Indian City: Poverty, Ecology and Urban Development, Manohar, New Delhi.
2. Bose. Ashis (1901-2001): Urbanization in India
3. Raj Bala (1986) : Trends in Urbanization, Rawat Publications, Jaipur
4. Ram Nath Sharma: Urban Sociology. Rajhans Publications Meerut.
5. Rao MSA (1974) : Ur ban Sociology in India. Orient Longman, New Delhi.
6. Siddarth, K. & Mukherjee (2005): Cities, Urbanization and Urban System, Kisalaya Publications, Delhi.
7. Vibooti Shukla (1988): Urban Development and Regional Policy-An Economic Analysis. Himalaya Publishing House, Delhi.
8. Ramchandran, N (1989): Urbanization and Urban Systems in India. Oxford University Press, New Delhi.
9. Rajendra K. Sharma, 1997. Urban Sociology, New Delhi: Atlantic Publishers.
10. Shrivastava A.K. 1989. Urbanization: Concept

Video Lecture :

<mailto:https://www.youtube.com/watch?v=gVFogNNefvg>
<mailto:https://www.youtube.com/watch?v=e2pRIpXfcZQ>
mailto:https://www.youtube.com/watch?v=jDZz1VG_b4I
<mailto:https://www.youtube.com/watch?v=OAq0dZN-yi8>

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

SUBJECT:SOCIOLOGY

**COURSE NAME : Discipline Specific Course Minor
Social Stratification**

SEMESTER-4

COURSE CODE : AR23MIDSOC402

Total Credits- 04 (04 Period/Week)	Theory	External-50 Marks
		Internal- 50 Marks

Program Outcome

This course introduces students to Sociological Study of Social Inequalities. It acquaints students with principal theoretical perspectives on and diverse forms of Social inequality in articulation with each other.

Course Outcome:

1. Students will learn about the socio-historical context of stratification theoretical concerns and problems and contemporary issues related to inequalities and its forms.
2. Inculcate in them a truly inter-disciplinary approach in the study of society especially stratification in all its manifestations.
3. Understanding of stratification and theories would sensitize students to its various sociological aspects, providing ample scope for applied learning and application.
4. Examining forms of stratification, understanding the relevance of caste, race and ethnic identities in contemporary world.

Sr.No		
1	Unit-1	(a) Definition of Social stratification (b) Idea of Inequality, Difference and hierarchy (c) Patterns of Social Stratification - Closed and Open
2	Unit-2	Forms of Social Stratification (a) Factors determining social stratification, (b) Social stratification and social differentiation
3	Unit-3	Theories of Stratification (a) Marx Weber and Class (b) Functionalism
4	Unit-4	Identities and Inequalities (a) Caste, Race and Ethnicity (b) Feminism and Gendered Stratification

Reference:

1. Beteille, Andre, 1977 Inequality amongst Men, Delhi, Oxford University Press
2. Worsley, Peter. Introducing Sociology. 2nd ed. Harmondsworth: Penguin Books, 1970.
3. McLellan, David. The Thought of Karl Marx. London : Papermac, 1995.
4. Weber, Max, Hans Heinrich Gerth and C. Wright Mills. From Max Weber. New York : Oxford University Press
5. Bendix, Reinhard-Inequality and Social Structure : A Comparison of Marx and Weber', American Sociological Review, Vol.39, No.2 (Apr., 1974)
6. Bottomore, T. B. Classes in Modern Society. New York: Pantheon Books, 1966.
7. Bailey, F.G. 'Closed Social Stratification in India', European Journal of Sociology Vol.4
8. Davis, Kingsley, and Wilbert E. Moore. 'Some Principles of Stratification'. American Sociological Review 10.2 (1945):
9. Tumin, Melvin M. 'Some Principles of Stratification: A Critical Analysis American Sociological Review 18.4 (1953)
10. Bottero, Wendy. Stratification. London: Routledge, 2005.

Video Lecture :

[mailto:https://www.youtube.com/watch?v=reefR4BH8pY](https://www.youtube.com/watch?v=reefR4BH8pY)

[mailto:https://www.youtube.com/watch?v=IYYqNzGqIEs](https://www.youtube.com/watch?v=IYYqNzGqIEs)

[mailto:https://www.youtube.com/watch?v=AFTMZzFhqvw](https://www.youtube.com/watch?v=AFTMZzFhqvw)

[mailto:https://www.youtube.com/watch?v=Az7BO3TuySM](https://www.youtube.com/watch?v=Az7BO3TuySM)

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

SUBJECT: SOCIOLOGY

COURSE NAME : Value Added Course - VAC

Sociology of Gender

SEMESTER-4

COURSE CODE : AR23VACSOC405

Total Credits- 02 (02 Period/Week)	Theory	External-25 Marks
		Internal- 25 Marks

Program Outcome

The course introduces gender as a critical sociological lens of enquiry in relation to various social fields. It also interrogates the categories of gender, sex, and sexuality.

Course Outcome:

1. An understanding of concepts such as sex and gender by problematizing common-sensical notions of gender.
2. Raising key issues of power and subordination within the purview of gender and the need for and solutions resorted to as measures to initiate change through gender-based movements.
3. Understanding issues relating to gender both at a national and global level.
4. Places gender in juxtaposition with other forms of stratification and identity such as caste, class, family and work.

Sr.No		
1	Unit-1	Gender Studies. A Historical view from women's Lib to Gender Shifts in the Paradigm. A Historical Perspective
2	Unit-2	Gender as a Social construct: Sex Gender Distinction Socialisation, Masculinity and Femininity.
3	Unit-3	Gender Differences and Inequality: Gender, Class, Caste, Race, Family and Property Rights.
4	Unit-4	Gender Power and Resistance: Power and Subordinate Resistance and Movements. Gender Constructs in India: Problems and Prospects.

Reference:

1. Agrawal, Bina ed. 1988. Structures of Patriarchy: State, community and Household in Modernising Asia, London: Zed
2. Caroline ON Moser & Fiona C. Clark(ed), Victims, Perpetrators or Actors: Gender, Armed Conflict And Political Violence, Zubaan and Zed Books, Neluka Sylia. 2004, The Gendered Nation: Contemporary Writings from South Asia. Sage Publication.
3. Foucault, Michel. [1976] 1998. The History of Sexuality Vol.1: The Will to Knowledge. London Penguin
4. Germaine Greer. The Female Eunuch, Harper & Collins e-book
5. Jain Devaki(1980). — Women's Quest for Power. Vikas Publishing House.
6. Mary E John (ed) 2008. Women's Studies in India: A Reader, Penguin Books.
7. Sharmila Rege(ed), 2003. Sociology of Gender, Sage publication, London

Video Lecture :

[mailto:https://www.youtube.com/watch?v=K8b4Db8rFIE](https://www.youtube.com/watch?v=K8b4Db8rFIE)

[mailto:https://www.youtube.com/watch?v=EhpbCAs95bU](https://www.youtube.com/watch?v=EhpbCAs95bU)

[mailto:https://www.youtube.com/watch?v=08_qWhjFKE0&list=PL8h92N0zSWWQdzgxAofXXTkfLlennyfmlt](https://www.youtube.com/watch?v=08_qWhjFKE0&list=PL8h92N0zSWWQdzgxAofXXTkfLlennyfmlt)

HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT UNIVERSITY, PATAN

SUBJECT: SOCIOLOGY

**Skill Enhancement Course -SEC
SOCIOLOGY AND HEALTH
COURSE CODE : AR23SECSOC406**

SEMESTER-4

Total Credits- 02 (02 Period/Week)	Theory	External-25 Marks
		Internal- 25 Marks

Program Outcome

In this course students will learn about sociology of health. Illness, health problems and causes of illness. Impact assessment by sociologist. Students learn about treatment seeking methods and its limitations.

Course Outcome:

1. Students can do health awareness program in society.
2. Students can do make a problem action to remove of health and its four dimensions.
3. Students can do advertise traditional system of medicine and its benefit.

Sr.No		
1	Unit-1	Sociology of Health Definition, Aim, Scope and Subject Matter of Sociology of Health Historical Development of Sociology of Health
2	Unit-2	Basic Concept in Sociology of Health Illness, Sickness and Disease Sick and Patient Role, Doctor, Patient Relation, Curing and Healing (Cultural Bound Syndrome)
3	Unit-3	Various System of treatment seeking Classical System, Alternative System, Ethno Medicine and Medical pluralism
4	Unit-4	Application of Sociology of Health International Health and Sociology of Health National Health Policy and National Health Programme

Reference:

- (1) Sheela Lurbugg (1984) : Rakken's Story : Structure of Ill Health and the Source of Charge.
- (2) Linda Jones (1994) : The Social Context of Health and Health Work.
- (3) Sarah Nettleton (1995) : The Sociology of Health and Illness Cambridge.
- (4) Charles leslie (1976) : Asian Medical Systems.

- (5) D. Banerji (1985) : Health and Family Planning Services in India.
- (6) Imrana Qadeer (1985) : An Expression of Socio Economic Inequalities Socio Action.
- (7) Veerananarayana Keihineni (1991) : Political Economy of State Intervention in Health Care.
- (8) Albrecht, Gary L. 1944 : Advances in Medical Sociology Mumbai.
- (9) Gunatilake, G. 1984 : Intersectoral Linkages and Health Development : Case Studies in India (Kerala State)
- (10) Rao, Mohan, 1999 : Disinvesting in Health : The World Bank's Prescription for Health.

Course website / Programme Website :-

1. www.sociologyguide.com
2. www.gtu.edu
3. www.spartacus.schoolnet.co.uk/REVsociology.htm
4. www.sociology.org.
5. www.asanet.org
6. www.isa-sociology.org
7. www.unco.edu/sociology/student_services/links.html
8. www.socioweb.com
9. www.sociologyonline.co.uk

PSYCHOLOGY

**HEMCHANDRACHARYA NORTH GUJARAT
UNIVERSITY, PATAN**

***PROGRAM /COURSE STRUCTURE AND SYLLABUS
as per the Choice Based Credit System (CBCS) designed
in accordance with
Learning Outcomes-Based Curriculum Framework
(LOCF)
of National Education Policy (NEP) 2020
for Undergraduate Program in PSYCHOLOGY***

**B.A. HONOURS IN PSYCHOLOGY
PROGRAMME**

**AS PER NEP 2020
(Effective from June-2023)**

website: www.ngu.ac.in

PREAMBLE

Any programme at a higher educational institution seeks to give its students a solid foundation for the growth of their character, which directly benefits a country's well-being. All the programmes offered by the Gujarat University are envisioned in accordance with its "motto," which is to encourage young people to be devoted and steadfast in their search for the truth. The Learning Outcomes based Curriculum Framework (LOCF) strives to cultivate young minds for positive and fruitful character development by fostering their creative and humanistic abilities for both their individual improvement and the benefit of society as a whole. The university offers a learning outcome-based programme to give students the chance to find a way of thinking that will help them reach their full potential.

By making the courses flexible and giving students more options, the LOCF approach aims to provide targeted, outcome-based syllabi at the undergraduate level with an objective to arrange the teaching-learning experiences in a more student-centric way. The LOCF approach has been used to improve the relationship between teachers and students as they participate in programmes of their choice and discover their inner calling. The emphasis of undergraduate programs on "preparing minds" will result in people with strong intellectual faculties, interpersonal skills, courage to lead the world, and compassion and empathy for fellow human beings. So, the LOCF aspires to improve students' life skills, not just their employable abilities, in order to help them lead fulfilling personal and social life.

Each programme vividly elaborates its nature and promises the outcomes that are to be accomplished by studying the courses. The programmes also state the attributes that they offer to inculcate at the graduation level. A feeling of social justice and harmony are intertwined with ideals pertaining to students' well-being, emotional stability, critical thinking, etc. at the graduation level. In short, each programme equips students with the skills they need for employment, sustainability, and lifelong study.

The Gujarat University hopes that the LOCF approach of the B.A-Psychology (Hons.) programme will motivate students to transit from being passive knowledge-seekers to becoming active and aware knowledge-creators.

PROGRAMME OUTCOMES (PO)B.A. HONOURS IN PSYCHOLOGY:

- PO 1 Critical Thinking: Take informed actions after identifying the assumptions that frame our thinking and actions, checking out the degree to which these assumptions are accurate and valid, and looking at our ideas and decisions (intellectual, organizational, and personal) from different perspectives.
- PO 2 Effective Communication: Speak, read, write and listen clearly in person and through electronic media in English and in one Indian language, and make meaning of the world by connecting people, ideas, books, media and technology.
- PO 3 Social Interaction: Elicit views of others, mediate disagreements and help reach conclusions in group settings.
- PO 4 Effective Citizenship: Demonstrate empathetic social concern and equity centred national development, and the ability to act with an informed awareness of issues and participate in civic life through volunteering.
- PO 5 Ethics: Recognize different value systems including your own, understand the moral dimensions of your decisions, and accept responsibility for them.
- PO 6 Environment and Sustainability: Understand the issues of environmental contexts and sustainable development.
- PO 7 Self-directed and Life-long Learning: Acquire the ability to engage in independent and life-long learning in the broadest context socio-technological changes.

PROGRAM SPECIFIC OUTCOMES (PSO)B.A. HONOURS IN PSYCHOLOGY:

The Program Specific outcomes that a student should be able to demonstrate on completion of a degree level programme are as follows:

- PSO 1 Knowledge about the psychology discipline.
- PSO 2 Knowledge of basic concepts of Psychology: To impart knowledge and understanding of the basic concepts, systems, theories of psychology and psychopathology.
- PSO 3 Ability to connect theory with personal experiences and varied applied settings.
- PSO 4 Understand how psychology can be applied to solve problems facing humankind.
- PSO 5 Understanding varied socio-cultural contexts, and being mindful of indigenous traditions.
- PSO 6 Basic professional skills pertaining to psychological testing, assessment and counselling.
- PSO 7 Ability to use skills in specific areas related to chosen specialization (e.g. cognitive, industrial-organizational, clinical, counselling, health, educational, social, community).
- PSO 8 Tolerating ambiguities and appreciating the limitations of the discipline, and critically analyzing conflicting theories and approaches.

- PSO 9 Creating awareness about various social, psychological and cultural issues.
- PSO10 Commitment to health and wellbeing at different levels (e.g. individual, organization, community, society).
- PSO 11 Developing skills of communication, negotiation, team work, effective presentation, etc.
- PSO 12 Appreciating and tolerating diversity.
- PSO 13 Developing positive attributes such as empathy, compassion, optimism, social participation, and accountability.
- PSO 14 Self-development and personal growth.
- PSO 15 Practical application Skills: An ability to apply the theoretical principles of Psychology demonstrating an understanding of behavior, thoughts, and feelings of the individual and the individual in group settings
- PSO 16 Assessment skills: Basic professional skills pertaining to psychological testing, assessment and counselling.
- PSO 17 Multicultural competence: To recognize, understand, and respect the complexity of multiculturalism in the practice and application of counseling and psychotherapy.

COURSE STRUCTURE OF

B.A. Honours in Psychology Programme

B. A. Honours Psychology (Major/Minor) Semester III & IV (Diploma in Psychology)

Semester – III								
Sr. No	Course Category	Course Title	Course Credits			Exam Marks		
			Theory	Practical	Total	IM	EM	Total
1	Major Course AR23MJDSCPSY301	Cognitive Psychology	4	0	4	50	50	100
2	Major Course AR23MJDSCPSY301A	Social Psychology-I	4	0	4	50	50	100
3	Major Course AR23MJDSCPSY301B	Psychopathology-I	4	0	4	50	50	100
4	Multi Course AR23MDCPSY303	Sports and Psychology	4	0	4	50	50	100
5	ABILITY AR23AECPSY304	-	-	-	-	-	-	-
6	IKS AR23IKSPSY305	Indian Psychology	2	0	2	25	25	50
7	SEC AR23SECPSY306	Emotional Intelligence	2	0	2	25	25	50

Semester – IV								
Sr. No	Course Category	Course Title	Course Credits			Exam Marks		
			Theory	Practical	Total	IM	EM	Total
1	Major Course AR23MJDSCPSY401	Psychology of Adjustment	4	0	4	50	50	100
2	Major Course AR23MJDSCPSY401A	Social Psychology-II	4	0	4	50	50	100
3	Major Course AR23MJDSCPSY401B	Psychopathology-II	4	0	4	50	50	100
4	Minor Course AR23MIDSCPSY402	Psychology of Personal Adjustment	4	0	4	50	50	100
5	ABILITY	-	-	-	-	-	-	-
6	VAC AR23VACPSY405	Environmental Psychology	2	0	2	25	25	50
7	SEC AR23SECPSY406	Applied Psychology	2	0	2	25	25	50

**B. A. (Hon.) Psychology, Semester-IV, New Course-Titles For
Regular And External Students
With Effective From: June – 2023**

Semester – IV								
Sr. No	Course Category	Course Title	Course Credits			Exam Marks		
			Theory	Practical	Total	IM	EM	Total
1	Major Course AR23MJDSCPSY401	Psychology of Adjustment	4	0	4	50	50	100
2	Major Course AR23MJDSCPSY401A	Social Psychology-II	4	0	4	50	50	100
3	Major Course AR23MJDSCPSY401B	Psychopathology-II	4	0	4	50	50	100
4	Minor Course AR23MIDSCPSY402	Psychology of Personal Adjustment	4	0	4	50	50	100
5	VAC AR23VACPSY405	Environmental Psychology	2	0	2	25	25	50
6	SEC AR23SECPSY406	Applied Psychology	2	0	2	25	25	50

BA (Hon.) Psychology Semester-IV

Programme/Class: Diploma	Year : Second	Semester : Forth
Subject : Psychology		
Course Code : AR23MJDSCPSY401	Course Title : Psychology of Adjustment	
Course Credit : 4	Course Type : MAJOR	
Teaching Hours : 60 (Hours)	Total Marks : 100 (50+50)	
Teaching Methodology : Lecture & Demonstration		

1. Course Outcomes દરેક વિષયની શરૂઆતમાં દર્શાવેલ છે ? હા
2. Employability/Entrepreneurship/Skill Development પર કેન્દ્રિત થયેલ છે કે નહીં ? હા
3. Value added Courses Imparting Transferable and Life Skills ના ગુણોધરાવે છે ? હા
4. Major ☒ Minor ☐ Skill Enhancement Courses ☐
Ability Enhancement Courses ☐ Value Added Courses ☐ Vocational Courses ☐
5. Holistic Education ☒ Interdisciplinary ☐ Multidisciplinary ☐ ☐
6. દિવ્યાંગ માટે વિષય અંતર્ગત આનુસંગિક જોગવાઈ કરાયેલ છે ? ના
7. New India Literacy Programme (NILP) મુજબનો વિષય છે ? ના
8. Swayam પ્લેટફોર્મ પરના MOOC વિષય પર આધારિત આવિષય છે ? ના
9. ઈન્ડિયન નો લેજસીસ્ટમ (IKS) પર આધારિત વિષય છે ? હા

Course Objectives:

This course should help Students:

1. To impart knowledge about the normality
2. To make students understand the nature and course of various adjustment conditions
3. To impart knowledge and skills needed for psychological assessment of different adjustment conditions
4. To impart various of personal adjustments.
5. Learn meaning, nature and fields of adjustment
6. Identify stages of personal development
7. Identify and express emotions more clearly
8. Learn to recognize the barriers to personal adjustment and determine the ways to overcome those barriers
9. To prepare them for the competitive / entrance exams like UPSC/GPSC/NET/SLET.
10. To apply Psychological theories/principles at personal level, to understand self and others.

Course Outcomes:

Having completed this course, the learner will be able to..

1. Appreciating the unbound potential inherent in human beings, and the growth one is capable.
2. Appreciating the conflict spirituality in psychology in the field of adjustment/personal adjustment psychology.

3. Understanding the theory, psycho-sexual & Old age Adjustment, Family Adjustment

Details of Modules

Module s	Content/ Topic	Weightage and Teaching Hours
Unit: 1	Introduction to Psychology of Adjustment / Personal Adjustment સમાયોજન / વૈયક્તિક સમાયોજન મનોવિજ્ઞાનનો પરિચય 1. સમાયોજન / વૈયક્તિક સમાયોજન મનોવિજ્ઞાનનો અર્થ અને સ્વરૂપ Meaning and Nature of psychology of Adjustment / Personal Adjustment 2. સમાયોજનની પ્રક્રિયા - Process of Adjustment 3. સમાયોજન / વૈયક્તિક સમાયોજન મનોવિજ્ઞાનનું કાર્યક્ષેત્ર Field (Scope) of Psychology of Adjustment/Personal Adjustment 4. સમાયોજનની લાક્ષણિકતાઓ Characteristics of Adjustment 5. સમાયોજન / વૈયક્તિક સમાયોજન મનોવિજ્ઞાનનાં અભ્યાસનું મહત્વ Importance of study of the study of Psychology of Adjustment/Personal Adjustment 6. આપણે સમાયોજનને કેવી રીતે સુધારી શકીએ? How we Improve Adjustment?	25% 15 Hours
Unit: 2	School Adjustment & Vocational Adjustment શાળા સમાયોજન અને વ્યાવસાયિક સમાયોજન 1. School Adjustment - શાળા સમાયોજન 1. શાળા એક નવા અનુભવ તરીકે School as a New Experience 2. ઘર અને શાળા વચ્ચેનો સંબંધ Relation between Home and School 3. શિક્ષક અને વિદ્યાર્થી વચ્ચેનો સંબંધ	25% 15 Hours

	Relation between Teacher and Student 4. અસરકારક શિક્ષણ માટેના પરિબળો Factors for effective education 5. અસરકારક શિક્ષણ માટે ઉકેલો Solutions for Effective Learning 6. જીવન જીવવાની પરિસ્થિતિ તરીકે શાળા School as a Life living situation 2. Vocational Adjustment વ્યાવસાયિક સમાયોજન 1. અભ્યાસથી વ્યવસાયમાં સંક્રમણ The transition from academia to business 2. વ્યસાય પસંદગીને અસર કરતા પરિબળો Factors Effecting of Vocational Choice 3. વ્યવસાય સંતોષને અસર કરતા પરિબળો Factors Effecting of Vocational Satisfaction 4. વ્યવસાય સંતોષ અને વૈયક્તિક સમાયોજન Vocational Satisfaction and Personal Adjustment	
Unit: 3	Family Adjustment કુટુંબ (કૌટુંબિક) સમાયોજન 1. Meaning and Definition of Family કુટુંબ સમાયોજનનો અર્થ અને વ્યાખ્યા 2. Nature of Family કુટુંબનું સ્વરૂપ 3. Function of Family કુટુંબનું કાર્ય 4. The Dynamics of Family interaction કૌટુંબિક આંતરક્રિયાની ગતિશીલતા - o Reciprocal relations between Husband and Wife પતિ-પત્ની વચ્ચેના પારસ્પરિક સંબંધો - o Reciprocal relations between parents and Childs માતાપિતા અને બાળકો વચ્ચેના પારસ્પરિક સંબંધો 5. Family Problem કૌટુંબિક સમસ્યા	25% 15 Hours

	- o Crisis in Family life કૌટુંબિક જીવનમાં કટોકટી - o Divorce છૂટાછેડા 6. Suggestions for Family Adjustment કૌટુંબિક સમાયોજન માટેના સૂચનો	
Unit-4	Psycho-Sexual Adjustment & Old-Age Adjustment મનો-જાતીય સમાયોજન & વૃદ્ધાવાસ્થાનું સમાયુજન 1. Psycho-Sexual Adjustment મનો-જાતીય સમાયોજન 2. Attitudes for Sexuality જાતીયતા પ્રત્યેના વલણો 3. Factors of mate selection જીવનસાથીની પસંદગીના પરિબળો 4. Psycho-Sexual Relationships in Marriage લગ્નમાં મનો-જાતીય સંબંધો - o The dangers of Premarital sex લગ્ન પહેલાના સેક્સના જોખમો - o Extramarital Sexual Relation લગ્નેતર જાતીય સંબંધ 5. Why Some People Do not Marry? કેટલાક લોકો શા માટે લગ્ન નથી કરતા? 2. Old-Age Adjustment વૃદ્ધાવાસ્થાનું સમાયુજન 1. વૃદ્ધાવાસ્થાની સમસ્યા - Problem of Old-Age 2. વૃદ્ધાવસ્થામાં સમાયોજન માટે સમાયોજનની રીતો (ઉપાયો) Adjustment ways (remedies) for the Adjustment in Old-Age 3. વૃદ્ધાવસ્થામાં મનો-શારીરિક ફેરફાર (પરિવર્તન) પ્રક્રિયા Psycho-Physiological Change Processes in Old-Age	25% 15 Hours

Pedagogical Tools:

- Classroom Lecture • Problem Solving • Tutorial • Group Discussion
- Seminar • Case Studies • Role Play • Field Work
- Hospital Visit

Mode of Evaluation: Evaluation will be divided in two parts.

External: Annual Examination will be conducted by the Gujarat University of 50 Marks (4 Descriptive Questions and 1 MCQ)

Internal: Following Tools for Evaluating performance of the students can be used. Total weightage for the Internal Examination 50 Marks.

• Assignment • MCQ Test • Presentation • Attendance • Seminar • Symposium • Poster
Presentation • Essay type Questions • Classroom quizzes and exams • Projects • Questionnaires
• Interviews

TEXT BOOKS & REFERENCES

- Lamm A. Introduction to Psychopathology, Sage Pub. N.Y. 1997
- Buss A.H. Psychopathology, John Willey N.Y. 1999
- Lehner & Kube, Dynamics of Personal Adjustment, Prentice Hall N.Y. 1996
- Sorenson H. and Molm M. Psychology for Living, Mcgraw Hill N. Y. 1997
- Bernard H. "Toward Better Personal Adjustment, NCGrew Hill N.Y. 1957
- The Dynamic of Personal Adjustment – Lehner & Kube
- Mc Kinne, Fred "Psychology of Personal Adjustment" N. Y. wila
- Ronald J. Cohen(1994), "Psychology and Adjustment", Allyn & Bacon,

E Resources:

Books	www.varywelmind.com www.all/about/psychology.com www.sparknote.com www.psychologydiscussion.net www.cliffsnotes.com
--------------	--

BA (Hon.) Psychology Semester-IV

Programme/Class: Diploma	Year : Second	Semester : Forth
Subject : Psychology		
Course Code : : AR23MJDSCPSY401A	Course Title : Social Psychology-II	
Course Credit : 4	Course Type : MAJOR	
Teaching Hours : 60 (Hours)	Total Marks : 100 (50+50)	
Teaching Methodology : Lecture & Demonstration		

1. Course Outcomes દરેક વિષયની શરૂઆતમાં દર્શાવેલ છે ? હા

2. Employability/Entrepreneurship/Skill Development પર કેન્દ્રિત થયેલ છે કે નહીં ? હા
3. Value added Courses Imparting Transferable and Life Skills ના ગુણો ધરાવે છે ? હા
4. Major ☒ Minor ☐ Skill Enhancement Courses ☐
Ability Enhancement Courses ☐ Value Added Courses ☐ Extracurricular Courses ☐
5. Holistic Education ☒ Interdisciplinary ☐ Multidisciplinary ☐ ☐
6. દિવ્યાંગ માટે વિષય અંતર્ગત આનુસંગિક જોગવાઈ કરાયેલ છે ? ના
7. New India Literacy Programme (NILP) મુજબનો વિષય છે ? ના
8. Swayam પ્રવેશકોર્સ પરના MOOC વિષય પર આધારિત આ વિષય છે ? ના
9. ઈન્ડિયન નોલેજ સીસ્ટમ (IKS) પર આધારિત વિષય છે ? હા

Course Objectives:

This course should help Students:

1. Appreciate how individual behaviour is influenced by Social and Cultural context
2. Understand how social behaviour can be analysed in terms of social Psychological Theories
3. Realise how social Psychological knowledge can be used in solving social problems.
4. To understand how a social psychological analysis differs from other forms of analysis
5. To become familiar with the wide variety of questions and topics that social psychologists study.
6. To learn the classic and contemporary theories that are relevant To become familiar with a sampling of research findings, both correlation and experimental
7. To appreciate the variety of choices and limitations in the lives of women and men as they are shaped by personal and social factors
8. To explore various topic areas through readings, class activities, and discussion and by thinking and writing critically and reflectively.

Details of Modules

Modules	Content/ Topic	Weightage and Teaching Hours
Unit: 1	LEADERSHIP નેતૃત્વ 1. પ્રસ્તાવના - Introduction 2. નેતૃત્વનો અર્થ – વ્યાખ્યા – Meaning-Definition of Leadership 3. નેતૃત્વ (નેતા)ના ગુણ કે લક્ષણો Trait or Attributes Characteristics of Leadership	25% 15 Hours

	(Leader) ૪. નેતૃત્વનો ઉદ્ભવ કે આવિર્ભાવ / સિદ્ધાંતો Origin or Emergence of Leadership Theory ૫. નેતૃત્વ કે નેતાના પ્રકાર કે નેતૃત્વશૈલી Types of Leadership or Leader or Leadership Style ૬. નેતાના કાર્યો – Functions of the Leader	
Unit: 2	PUBLIC OPINION & RUMOUR લોકમતઅને અફવા 1. પ્રસ્તાવના –introduction 2. લોકમતનો અર્થ - વ્યાખ્યા–Meaning-Definition of Public Opinion 3. લોકમતનું સ્વરૂપ (લાક્ષણિકતાઓ) –Nature/Characteristics of Public Opinion 4. લોકમતનું ઘડતર કે નિર્માણ –Formation of Public Opinion 5. લોકમત પરિવર્તન or લોકમતના સાધન કે માધ્યમ –Changes of Public Opinion OR Agencies (Tools) or Media of Public Opinion 6. લોકમત માપન –Measurement of Public Opinion 7. અફવાનો અર્થ –Meaning of Rumour 8. અફવાના પ્રકારો –Types (Kinds) of Rumour 9. અફવાફેલાવવા અંગે તપાસ (અફવા ફેલાવવા પર અટકાવ) Checks on spread of Rumour	25% 15 Hours
Unit: 3	PROPAGANDA પ્રચાર	

	1. પ્રચારનો અર્થ – વ્યાખ્યા અને લાક્ષણિકતાઓ (લક્ષણો) Meaning – Definition and Characteristics of Propaganda 2. પ્રચારના પ્રકારો –Types of Propaganda 3. પ્રચારની પ્રયુક્તિઓ –Techniques of Propaganda 4. પ્રચારના સિદ્ધાંતો કે નિયમ –Principles of Propaganda 5. પ્રચારના માધ્યમ કે સાધન –Media or Tools of Propaganda 6. પ્રચારનું મહત્વ –Importance of Propaganda 7. પ્રચારની મર્યાદાઓ –Limitations of Propaganda 8. પ્રચાર સામે રક્ષણ (પ્રચારથી બચવાના ઉપાય) Prophylaxis against Propaganda	25% 15 Hours
Unit-4	PROSOCIAL BEHAVIOUR & AGGRESSION સમાજભિમુખ વર્તન અને આક્રમકતા 1. પ્રસ્તાવના –Introduction 2. સમાજભિમુખ વર્તનનો અર્થ-વ્યાખ્યા Meaning-Definition of Prosocial Behaviour 3. મદદકરવાવિરુદ્ધમદદનકરવાના વર્તનને નક્કી કરતા સોપાનો - Steps determining helping versus not helping behaviour 4. મદદરૂપ (સહાયક) વર્તનના નિર્ધારકો Determinants of Helping Behaviour I. પરિસ્થિતિજન્ય નિર્ધારકો –Situational Determinants II. સામાજિક નિર્ધારકો –Social Determinants III. વૈયક્તિક નિર્ધારકો –Individual Determinants 5. સમાજભિમુખ વર્તન કરવા પાછળના મૂળભૂત પ્રેરકો	25% 15 Hours

	Basic Motives behinds Prosocial Behaviour 6. આક્રમકતાનો અર્થ –Meaning of Aggression 7. આક્રમકતા અને હિંસાના નિર્ધારકો Determinants of Aggression and Violence 8. આક્રમતાને રોકવાના(અટકાવવાના) કે ઘટાડવાના ઉપાયો Measures of Preventing and Reducing Aggression	
--	--	--

Pedagogical Tools:

- Classroom Lecture • Problem Solving • Tutorial • Group Discussion
- Seminar • Case Studies • Role Play • Field Work
- Hospital Visit

Mode of Evaluation: Evaluation will be divided in two parts.

External: Annual Examination will be conducted by the Gujarat University of 50 Marks (4 Descriptive Questions and 1 MCQ)

Internal: Following Tools for Evaluating performance of the students can be used. Total weightage for the Internal Examination 50 Marks.

- Assignment • MCQ Test • Presentation • Attendance • Seminar • Symposium • Poster
- Presentation • Essay type Questions • Classroom quizzes and exams • Projects • Questionnaires
- Interviews

TEXT BOOKS & REFERENCES

1. Baron, R. A. & Byrne D. (2006)/ Social Psychology. New Delhi :Prentice Hall of India.
2. Myers, D. G. (2006). Social Psychology. New Delhi : Tata McGraw HillPublishing.
3. Parikh, B. A. (1990). Social Psychology (Advanced). Ahmedabad :University Book Production Board, Gujarat State.
4. Worchel, S., Cooper, J., Goethals, G.R. & Olson, J. M. (2000). SocialPsychology. Belmont, USA : Wadsworth / Thomson Learning.
5. Taylor, S.E.; Peplau, L.A. and Sears, D.O. (2006). Social psychology.12th ed. N.D.: Pearson.
6. Baron, R.A.; Byrne, D. (1998). Social psychology. 10th ed. N.D.:Prentice-Hall of India Pvt. Ltd.
7. Social Psychology – Solomon Asch
8. An outline of Social Psychology – Sherif & Sherif
9. Social Psychology – I. M. Newcomb
10. સમાજવલ્લી મનોવિજ્ઞાન (પ્રગત), ડૉ. બી. એ. પરીખ, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય, આમદાવાદ
11. સમાજવલ્લી મનોવિજ્ઞાન, વી. એસ. વણીકર, યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય,

BA (Hon.) Psychology Semester-IV

Programme/Class: Diploma	Year : Second	Semester : Forth
Subject : Psychology		
Course Code : AR23MJDSCPSY401B	Course Title : Psychopathology-II	
Course Credit : 4	Course Type : MAJOR	
Teaching Hours : 60 (Hours)	Total Marks : 100 (50+50)	
Teaching Methodology : Lecture & Demonstration		

1. Course Outcomes દરેકવિષયનીશરૂઆતમાં દર્શાવેલછે ?હા
2. Employability/Entrepreneurship/Skill Development પરકેન્દ્રિતથયેલછેકેનહિ ?હા
3. Value added Courses Imparting Transferable and Life Skillsનાગુણોધરાવેછે ?હા
4. Major ☒ Minor ☐ Skill Enhancement Courses ☐
Ability Enhancement Courses ☐ Value Added Courses ☐ Exi ☐ Vocational Courses ☐
5. Holistic Education ☒ Multidisciplinary Inter ☐ disciplinary ☐
6. દિવ્યાંગમાટેવિષયઅંતર્ગતઆનુસાંગિકજોગવાઈકરાયેલછે ?ના
7. New India Literacy Programme (NILP) મુજબનોવિષયછે ?ના
8. Swayamપ્લેટફોર્મપરના MOOC વિષયપરઆધારિતઆવિષયછે ?ના
9. ઈન્ડિયનનોલેજસીસ્ટમ)IKS(પરઆધારિતવિષયછે ? હા

Course Objectives:

This course should help Students:

1. To impart knowledge about the normality.
2. To make students understand the nature and course of various abnormal conditions.
3. To impart knowledge and skills needed for psychological assessment of different normal conditions.
4. Students become familiar with concept of mental disorder.
5. To provide an overview of Abnormal Psychology and major psychological problems and disorders across biological, psychological, and sociocultural processes.
6. To give the information about DSM and Indian classification.
7. To notified the basic difference between DSM IV & DSM V..

Modules	Content/ Topic	Weightage and Teaching Hours
UNIT-1	Mood Disorder and Schizophrenia 1. Mood Disorder I. પ્રસ્તાવના- Introduction II. ઉન્માદી પ્રસંગ-Manic Episode III. ઉન્માદના પ્રકાર-Types of Mania IV. ખિન્નતા પ્રસંગ-Depressive Episode V. ખિન્નતાના પ્રકાર-Types of Depression VI. દ્વિ-ધ્રુવીય વિકૃતિ-Bipolar Disorder VII. ડાઈસ્થેમિયા/એક-ધ્રુવીય વિકૃતિ Dysthemia or Unipolar Disorder VIII. મનોદશા વિકૃતિના કારણો-Etiology of Mood Disorder IX. મનોદશા વિકૃતિનો ઉપચાર-Treatment of Mood Disorder 2. Schizophrenia I. સ્કીઝોફ્રેનીયાનો અર્થ –Meaning of Schizophrenia II. સ્કીઝોફ્રેનીયાનું લક્ષણ વિજ્ઞાન કે લક્ષણો Symptomatology of Schizophrenia III. સ્કીઝોફ્રેનીયાનાં પ્રકારો-Types of Schizophrenia IV. સ્કીઝોફ્રેનીયાનો ઉપચાર-Treatment of Schizophrenia	25% 15 Hours
UNIT-2	શીખવાની અક્ષમતા અને વાર્તાનિક અને ચારિત્ર્ય વિકૃતિ Learning Disabilities and Behavioural and Character Disorder 1. શીખવાની અક્ષમતા Learning Disabilities I. શીખવાની અસમર્થતા—Learning Disabilities II. શીખવાની અસમર્થતાની મુખ્ય લાક્ષણિકતાઓ Major Characteristics of Learning Disabilities III. વાંચન વિકૃતિ-Reading Disorder	25% 15 Hours

	IV. વાણી અસમર્થતા અથવા સંદેશાવ્યવહાર વિકૃતિ Speech Disabilities or Communication Disorder V. ગાણિતિક અસમર્થતા-Mathematical Disabilities VI. શીક્ષણ/વિકાસાત્મક સંબંધિત અન્ય વિકૃતિઓ Other Disorders related to Developmental or Learning VII. શીખવાની અસમર્થતાના કારણો Etiology of Learning Disabilities VIII. શીખવાની અસમર્થતાનો ઉપચાર treatment of Learning Disabilities વાર્તનિક અને ચારિત્ર્ય વિકૃતિ Behavioural and Character Disorder I. પ્રસ્તાવના-Introduction II. ઓટીઝમ (સ્વલીનતા)/ઓટીઝમ-સ્પેક્ટ્રમ વિકૃતિ- Autism/Autism Spectrum Disorder III. અતિ સક્રિયતા અથવા અતિક્રિયાત્મકતા વિકૃતિ Hyper activity or Hyper Kinetic Reaction-HKR IV. અસામાજિકૃત પ્રતિક્રિયા-Unsocialized Reaction V. વિકાસાત્મક વિકૃતિ-Developmental Disorder VI. ભાગેડુ વૃત્તિ કે ભાગેડું પ્રતિક્રિયા- Runaway Reaction VII. તોતડાવું અને હકલાવું(અચકાવું)-Stuttering and Stammer VIII. અતિચિંતિત પ્રતિક્રિયા-Over Anxious Reaction IX. નિંદ્રા ભ્રમણ, નખ કરડવા અને પથારી પલાળવી (મૂત્ર-અસંયમ)- Sleep Waking, Nail Biting and Enuresis/Bed-wetting X. જુગાર રમવું-Gambling XI. બૌદ્ધિક અસમર્થતા/માનસિક મંદતા (નિર્બળતા) Intellectual Disabilities/Mental Retardation XII. મોબાઈલ ફોનિક વિકૃતિ (ભ્રમણયુક્ત સંભાષણ યંત્ર વિકૃતિ)- Mobile Phonic Disorder	
UNIT-3	The Addictive Disorders I. Introduction II. The Addictive Disorders III. Alcohol abuse and dependence	25% 15 Hours

	IV. Prevalence of Alcoholism and its related problems V. Clinical Approach of Alcohol abuse and dependence 1. Alcoholic Effects on the Brain 2. Development of Alcohol Dependence 3. The Physical Effects of Chronic Alcohol Abuse 4. Psychosocial Effects of Alcohol Abuse and Dependence 5. Psychoses Associated with Alcoholism i. Alcohol withdrawal delirium ii. Alcohol amnestic disorder VI. Drug abuse and dependence 1. Drug abuse and dependence 2. Opium and Its Derivatives (Narcotics) 3. Cocaine and Amphetamines (Stimulants) 4. Barbiturates (Sedatives) 5. LSD and Related Drugs (Hallucinogens)	
UNIT-4	Psychological causes and physical disorders (As per Psychosomatic disorders old course) I. Introduction II. Meaning of Psychosomatic Disorders III. Types of Psychosomatic Disorders IV. Respiratory Disorders 1. Bronchial Asthma 1) Allergic Asthma 2) Psychogenic Asthma 2. Hay Fever 3. Pulmonary Tuberculosis 4. Common Cold V. Gastro-Intestinal Disorders 1. Excessive Obesity	25% 15 Hours

	2. Anorexia Nervosa 3. Peptic Ulcer 4. Ulcerative Colitis 5. Problems of Bowel and Bladder VI. Cardio-Vascular Disorders 1. Essential Hypertension 2. Heart Pain 3. Headache 4. Fainting VII. Dermatological Disorders 1. Neuroder Matitis 2. Urticaria 3. Acne Vulgaris VIII. Genito-Urinary Disorders 1. Disorders of Sexual Functions 2. Menstruation Disorders 3. Urinary Symptoms IX. Other Psychosomatic Disorders 1. Migraine 2. Rheumatoid Arthritis 3. Maniere's Syndrome 4. Cancer X. Causes of Psychosomatic Disorders 1. Biological Causes 1) Inherity 2) Autonomous Nervous System 3) Principle of 'Weak Point' 2. Psychological Causes 1) Personality Structure 2) Mental Stress 3) Repressed Emotions 4) Interaction between A Child and Parents	
--	---	--

	5) Faulty Interpersonal Relations 3. Socio-Cultural Causes XI. Treatment of Psychosomatic Disorders	
--	---	--

Pedagogical Tools:

- Classroom Lecture • Problem Solving • Tutorial • Group Discussion
- Seminar • Case Studies • Role Play • Field Work
- Hospital Visit

Mode of Evaluation: Evaluation will be divided in two parts.

External: Annual Examination will be conducted by the Gujarat University of 50 Marks (4 Descriptive Questions and 1 MCQ)

Internal: Following Tools for Evaluating performance of the students can be used. Total weightage for the Internal Examination 50 Marks.

- Assignment • MCQ Test • Presentation • Attendance • Seminar • Symposium • Poster
- Presentation • Essay type Questions • Classroom quizzes and exams • Projects • Questionnaires
- Interviews

Reference:

- Carson, Butcher and Mineka , “Abnormal Psychology and Modern Life ”, 11th edition (2004), Person Education Pte. Ltd, Indian Branch.
- Abnormal Psychology and Modern Life -- James C. Coleman Published by Taraporewala & Co. Pvt Ltd.
- Comer R.J., Abnormal Psychology, Fifth Edition,(2003),
- Arunkumar Singh, Aadhunik Asamanya Manovigyan, Published by Motilal Banarsidas
- Patel M. (1989), 3rd Ed., “Abnormal Psychology”, University book production board, Ahmedabad.
- Lamm A. Introduction to Psychopathology, Page Pub. N.Y. 1997
- Buss A.H. Psychopathology, John Willey N.Y. 1999
- Diagnostic And Statistical Manual Of Mental Disorders (DSM-V)Fifth Edition. American Psychiatric Publication, A Division of Psychiatric Association. Washington, DCLondon, England.
- Psychopathology (Vinati Aanand) Published by Motilal Banarsidas

BA (Hon.) Psychology Semester-IV

Programme/Class: Diploma	Year : Second	Semester : Forth
Subject : Psychology		
Course Code : AR23MIDSCPSY402	Course Title : Psychology of Personal Adjustment	
Course Credit : 4	Course Type : MINOR	
Teaching Hours : 60 (Hours)	Total Marks : 100 (50+50)	
Teaching Methodology : Lecture & Demonstration		

1. Course Outcomes દરેક વિષયની શરૂઆતમાં દર્શાવેલ છે ? હા
2. Employability/Entrepreneurship/Skill Development પર કેન્દ્રિત થયેલ છે કે નહિ ? હા
3. Value added Courses Imparting Transferable and Life Skills ના ગુણો ધરાવે છે ? હા
4. Major ☐ Minor ☒ Skill Enhancement Courses ☐
Ability Enhancement Courses ☐ Value Added Courses ☐ Exi ☐ Vocational Courses ☐
5. Holistic Education ☒ Interdisciplinary ☐ Int ☐ disciplinary ☐
6. દિવ્યાંગ માટે વિષય અંતર્ગત આનુસંગિક જોગવાઈ કરાયેલ છે ? ના
7. New India Literacy Programme (NILP) મુજબનો વિષય છે ? ના
8. Swayam પ્લેટફોર્મ પરના MOOC વિષય પર આધારિત આવિષય છે ? ના
9. ઈન્ડિયન નોલેજ સીસ્ટમ (IKS) પર આધારિત વિષય છે ? હા

Course Objectives:

This course should help Students:

1. To impart knowledge about the normality
2. To make students understand the nature and course of various adjustment conditions
3. To impart knowledge and skills needed for psychological assessment of different adjustment conditions
4. To impart various of personal adjustments.
5. Learn meaning, nature and fields of adjustment
6. Identify stages of personal development
7. Identify and express emotions more clearly
8. Learn to recognize the barriers to personal adjustment and determine the ways to overcome those barriers
9. To prepare them for the competitive / entrance exams like UPSC/GPSC/NET/SLET.
10. To apply Psychological theories/principles at personal level, to understand self and others.

Course Outcomes:

Having completed this course, the learner will be able to..

1. Appreciating the unbound potential inherent in human beings, and the growth one is capable.
2. Appreciating the conflict spirituality in psychology in the field of adjustment/personal adjustment psychology.
3. Understanding the theory, psycho-sexual & Old age Adjustment, Family Adjustment

Details of Modules

Module s	Content/ Topic	Weightage and Teaching Hours
Unit: 1	Introduction to Psychology of Adjustment / Personal Adjustment સમાયોજન / વૈયક્તિક સમાયોજન મનોવિજ્ઞાનનો પરિચય 7. સમાયોજન / વૈયક્તિક સમાયોજન મનોવિજ્ઞાનનો અર્થ અને સ્વરૂપ Meaning and Nature of psychology of Adjustment / Personal Adjustment 8. સમાયોજનની પ્રક્રિયા - Process of Adjustment 9. સમાયોજન / વૈયક્તિક સમાયોજન મનોવિજ્ઞાનનું કાર્યક્ષેત્ર Field (Scope) of Psychology of Adjustment/Personal Adjustment 10. સમાયોજનની લાક્ષણિકતાઓ Characteristics of Adjustment 11. સમાયોજન / વૈયક્તિક સમાયોજન મનોવિજ્ઞાનનાં અભ્યાસનું મહત્વ Importance of study of the study of Psychology of Adjustment/Personal Adjustment 12. આપણે સમાયોજનને કેવી રીતે સુધારી શકીએ? How we Improve Adjustment?	25% 15 Hours
Unit: 2	School Adjustment & Vocational Adjustment શાળા સમાયોજન અને વ્યાવસાયિક સમાયોજન 1. School Adjustment - શાળા સમાયોજન 1. શાળા એક નવા અનુભવ તરીકે School as a New Experience	25% 15 Hours

	2. ઘર અને શાળા વચ્ચેનો સંબંધ Relation between Home and School 3. શિક્ષક અને વિદ્યાર્થી વચ્ચેનો સંબંધ Relation between Teacher and Student 4. અસરકારક શિક્ષણ માટેના પરિબલો Factors for effective education 5. અસરકારક શિક્ષણ માટે ઉકેલો Solutions for Effective Learning 6. જીવન જીવવાની પરિસ્થિતિ તરીકે શાળા School as a Life living situation 2. Vocational Adjustment વ્યાવસાયિક સમાયોજન 1. અભ્યાસથી વ્યવસાયમાં સંક્રમણ The transition from academia to business 2. વ્યસાય પસંદગીને અસર કરતા પરિબલો Factors Effecting of Vocational Choice 3. વ્યવસાય સંતોષને અસર કરતા પરિબલો Factors Effecting of Vocational Satisfaction 4. વ્યવસાય સંતોષ અને વૈયક્તિક સમાયોજન Vocational Satisfaction and Personal Adjustment	
Unit: 3	Family Adjustment કુટુંબ (કૌટુંબિક) સમાયોજન 7. Meaning and Definition of Family કુટુંબ સમાયોજનનો અર્થ અને વ્યાખ્યા 8. Nature of Family કુટુંબનું સ્વરૂપ 9. Function of Family કુટુંબનું કાર્ય 10. The Dynamics of Family interaction કૌટુંબિક આંતરક્રિયાની ગતિશીલતા - o Reciprocal relations between Husband and Wife પતિ-પત્ની વચ્ચેના પારસ્પરિક સંબંધો - o Reciprocal relations between parents and Childs	25% 15 Hours

	માતાપિતા અને બાળકો વચ્ચેના પારસ્પરિક સંબંધો 11. Family Problem કૌટુંબિક સમસ્યા - o Crisis in Family life કૌટુંબિક જીવનમાં કટોકટી - o Divorce છૂટાછેડા 12. Suggestions for Family Adjustment કૌટુંબિક સમાયોજન માટેના સૂચનો	
Unit-4	Psycho-Sexual Adjustment & Old-Age Adjustment મનો-જાતીય સમાયોજન & વૃદ્ધાવાસ્થાનું સમાયુજન 6. Psycho-Sexual Adjustment મનો-જાતીય સમાયોજન 7. Attitudes for Sexuality જાતીયતા પ્રત્યેના વલણો 8. Factors of mate selection જીવનસાથીની પસંદગીના પરિબલો 9. Psycho-Sexual Relationships in Marriage લગ્નમાં મનો-જાતીય સંબંધો - o The dangers of Premarital sex લગ્ન પહેલાના સેક્સના જોખમો - o Extramarital Sexual Relation લગ્નેતર જાતીય સંબંધ 10. Why Some People Do not Marry? કેટલાક લોકો શા માટે લગ્ન નથી કરતા? 2. Old-Age Adjustment વૃદ્ધાવાસ્થાનું સમાયુજન 9. વૃદ્ધાવાસ્થાની સમસ્યા - Problem of Old-Age 10. વૃદ્ધાવસ્થામાં સમાયોજન માટે સમાયોજનની રીતો (ઉપાયો) Adjustment ways (remedies) for the Adjustment in Old-Age 11. વૃદ્ધાવસ્થામાં મનો-શારીરિક ફેરફાર (પરિવર્તન) પ્રક્રિયા Psycho-Physiological Change Processes in Old-Age	25% 15 Hours

Pedagogical Tools: • Classroom Lecture • Problem Solving • Tutorial • Group Discussion • Seminar • Case Studies • Role Play • Field Work • Hospital Visit	
Mode of Evaluation: Evaluation will be divided in two parts. External: Annual Examination will be conducted by the Gujarat University of 50 Marks (4 Descriptive Questions and 1 MCQ) Internal: Following Tools for Evaluating performance of the students can be used. Total weightage for the Internal Examination 50 Marks. • Assignment • MCQ Test • Presentation • Attendance • Seminar • Symposium • Poster Presentation • Essay type Questions • Classroom quizzes and exams • Projects • Questionnaires • Interviews	
TEXT BOOKS & REFERENCES	
▪ Lamm A. Introduction to Psychopathology, Sage Pub. N.Y. 1997 ▪ Buss A.H. Psychopathology, John Willey N.Y. 1999 ▪ Lehner & Kube, Dynamics of Personal Adjustment, Prentice Hall N.Y. 1996 ▪ Sorenson H. and Molm M. Psychology for Living, Megrall Hill N. Y. 1997 ▪ Bernard H. "Toward Better Personal Adjustment, NCGrew Hill N.Y. 1957 ▪ The Dynamic of Personal Adjustment – Lehner & Kube ▪ Mc Kinne, Fred "Psychology of Personal Adjustment" N. Y. wila ▪ Ronald J. Cohen(1994), “Psychology and Adjustment”, Allyn & Bacon,	
E Resources:	
B o o k s	www.varywelmind.com www.all/about/psychology.com www.sparknote.com www.psychologydisscusion.net www.cliffsnotes.com

BA (Hon.) Value Added Course Semester-IV

Programme/Class: Certificate	Year : Second	Semester : Four
Subject : Value Added Course		
Course Code : AR23VACPSY405	Course Title : Environmental Psychology	
Course Credit : 2	Course Type : VAC	
Teaching Hours : 30 (Hours)	Total Marks : 50 (25+25)	
Teaching Methodology : Lecture & Demonstration		

1. Course Outcomes દરેક વિષયની શરૂઆતમાં દર્શાવેલ છે ?હા

2. Employability/Entrepreneurship/Skill Development પરકેન્દ્રિતથયેલછેકેનહિ ?હા
3. Value added Courses Imparting Transferable and Life Skillsનાગુણોધરાવેછે ?હા
4. Major ☐ Minor ☐ Skill Enhancement Courses ☐
Ability Enhancement Courses ☐ Value Added Courses Existing Vocational Courses ☐
5. Holistic Education ☒ Multidisciplinary Inter ☐ disciplinary ☐
6. દિવ્યાંગમાટેવિષયઅંતર્ગતઆનુસાંગિકજોગવાઈકરાયેલછે ?ના
7. New India Literacy Programme (NILP) મુજબનોવિષયછે ?ના
8. Swayamપ્લેટફોર્મપરના MOOC વિષયપરઆધારિતઆવિષયછે ?ના
9. ઈન્ડિયનનોલેજસીસ્ટમ (IKS) પરઆધારિતવિષયછે ? હા

COURSE OUTCOMES:

1. Developing an understanding of the environmental consequences on our emotions, cognitions and behaviours.
2. Understanding pro-environment behaviours and human-environment transaction, and being able to design behavioural interventions to minimize the adverse effects of anti- environment behaviour.
3. Learning about the influence of climate change on psycho-social health and wellbeing.
4. Developing an insight into the processes related to environmental sustainability.
5. Forging interdisciplinary understanding and research possibilities.

UNIT 1 Environmental Psychology: Introduction

પર્યાવરણ મનોવિજ્ઞાન: પરિચય

1. Meaning and Definition of Environmental Psychology
પર્યાવરણ મનોવિજ્ઞાનની વ્યાખ્યા અને અર્થ
2. Nature and characteristics of Environmental Psychology
પર્યાવરણ મનોવિજ્ઞાનનું સ્વરૂપ અને લાક્ષણિકતાઓ
3. Fields or scope of Environmental Psychology
પર્યાવરણ મનોવિજ્ઞાનના ક્ષેત્રો અને સ્ત્રોતો
4. Importance and Utility of Environmental Psychology
પર્યાવરણ મનોવિજ્ઞાનનું મહત્વ અને ઉપયોગીતા

UNIT 2 Effects of Noise on Behaviour

ઘોંઘાટની વર્તન પર અસરો

1. Introduction
પરિચય
2. The Structure of auditory system and Sound
શ્રવણ તંત્રની રચના અને ધ્વની
3. Characteristics of Sound
ધ્વનીની લાક્ષણિકતાઓ
4. Disturbing characteristics of noise

UNIT 3 Effect of Air Pollution on Behaviour

હવા પ્રદુષણની વર્તન પર અસરો

1. Nature of Air in the Atmosphere
વાતાવરણમાં હવાનું સ્વરૂપ
2. Air Pollution and its Consequences
હવા પ્રદુષણ અને તેના પરિણામો
3. Air Pollutants
હવા પ્રદુષકો
4. Personal Air Pollution
વૈયક્તિક હવા પ્રદુષણ

REFERENCE:

1. પર્યાવરણનુંમનોવિજ્ઞાન – સુચિતાપ્રકાશનવસ્ત્રાપુર -અમદાવાદ ,ડૉ .સી .બી .દલે ,એન .એસ .પટેલઅનેડૉ .ડી .જે . પંચાલ
2. Nagar, D. (2006). Environmental Psychology. New Delhi: Concept.
3. Winter, D. D. N. (2015). Psychology for Sustainability (4th Edition). London, UK: Routledge.
4. Nagar Dinesh (2006) “Environmental Psychology”, Concept Publishing Company, New Delhi – 110059.
5. Bonnes, M. & Secchiaroli, G. (1995). Environment Psychology: A Psycho-social Introduction. London: Sage Publications.
6. Fisher, J.D., Bell, P.A., & Baum, A. (1984). Environmental Psychology. NY: Holt, Rinehart & Winston.